

COMMENTARIII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XXXIV. PARS II.

LIPSIAE, MDCCXCII.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Londini apud Pr. Elmsly, Edinburgi apud Elph. Balfour, Lugd. Bat. apud
Freres Luchtmann, Parisiis apud Barroi Junior. Venetiis apud Io. Bapt.
Pasquali, Mediolani apud Ios. Galeazzi, Augustae Taurinor. apud Gui-
bert et Orgeas, Florentiae apud Ios. Molini, Holmiae apud M.
Swederum, Lipsbonnae apud M. Borell et Socios, Lausan-
nae apud I. H. Pott.

Hic
P
A
M
P
t

Hic
f

D
at

pra

diu
ho
cl
ru

el
ca
m
p

I.

Histoire et Mémoires de la Société des Sciences
Physiques de Lausanne. Tome troisieme.
Années 1787 et 1788. A Lausanne, chez
Mourer, Libraire. MDCCXC. 4. Historia
pagg. 80. Dissertationes pagg. 404. Cum
tabb. aenn. 4.

i. e.

Historia et commentationes societatis disciplina-
rum physicarum [Lausonenfis. Tomus ter-
tius. Pro annis 1787. 1788.

De tomis duobus prioribus actorum huius societa-
tis alio est tempore in nostris commentariis
actum *).

Iam tertii tomi contenta videamus.

Ex historia societatis huic tomo actorum ipsius
praemissa sequentia videntur excerptenda.

Ex quo tempore alterum actorum volumen pro-Histor.
diit, facti sunt clar. DE LA METHERIE membrump. 1.
honorarium, clar. GAVSSEN, clar. DE GÉLIEU et
clar LANGSDORF, director salinarum Baruthina-
rum, membra ordinaria.

Clarissimus WILD nonnulla experimenta super
electricitate catarractarum cum societate communi-
cavit. Sub certis circumstantiis haec electricitas
maximum electrometri Saussuriani attingit. Sem-
per est negatiua. WILDIVS eam semper reperit for-
torem

N 2

p. 13.

*) Vid. Comm. nostr. Vol. XXXIII. Part. I. p. 95. ff.

tiorem iis in locis, vbi aqua in particulas diuisa perquam exiguas ab aëre, qui ex aqua cadente elicitur vehementius agigaretur. Vidit, istos aquae vapores ab hoc aëre solui, suspicaturque, ingentem horum fluminum electricitatem vaporum solutionem facilem reddere. Iam quod causam huius electricitatis spectat, quaerit w., num fluidum electricum prius in aqua insit, et, quemadmodum aër, eliciatur; num ortum suum ab attritu trahat; num super particulis aquosis, vti super vitro, resinis etc. accumuletur. Has quaestiones in posterum examinabit. — Clariss. VOLTA, qui hoc experimentum in multis cataractis repetiit, hoc phaenomenon in literis ad clariss. LICHTENBERGIUM datis ingeniose explicat. Obseruauit, cataractas vel minimas, modo sint in loco aperto, pariter electricitatem negatiuam producere: quid, quod in aquis artificio hydraulico in altum profilientibus talis electricitas apparet. Iam VOLTAE explicatio huc redit. Aqua dum per euaporationem in vapores elasticos mutatur, omnem sibi vindicat stratorum aëris ambientium electricitatem, quae cum in aquae vaporibus lateat, aër fluido suo electrico priuatus non potest non electricitatis negatiuae phaenomena exhibere. Hinc fit, vt eo in loco, vbi aqua maxime diuisa est, electricitatis gradus summus sit, quoniam ibi euaporatio maxima est. Apparet quoque, cur, etsi instrumentum in ipsam pluuiam non immerferis, sed tantummodo iuxta posueris, tamen signa cernantur electricitatis perquam fortis. Simulque intelligas, aërem ex aqua euolutum, cum fluido careat electrico, non posse non in instrumentum vehementer agere. Denique facile est intellectu, cum electricitas semper sit negatiua, semperque fortior illic, vbi euaporatio est maxima. Obiciat quis, nebulam aqua factam, quae ibi, vbi cataracta est, surgit, quoniam cum terra coniuncta est,

aër

aëri ele
clar. v
malus si
tis, qua
que aë
Hanc th
pars ian
posuit.

Cl
CHEM f
lis Vev
nisque

C

xillam

obnum

est han

quae ac

nas cor

gua qu

C

per lite

seruati

murail

rodze

aestima

MAS V

motaci

tam, h

pore s

C

larua s

*) J

T

n

aëri electricitatem amissam reddere debere. Sed clar. VOLTA regerit, hanc nebulam, cum conductor malus sit, aëri non posse tantum reddere electricitatis, quantum illi per euaporationem aufertur, adeoque aërem semper manere electricitate priuatum. Hanc theoriam VOLTA in scriptione peculiari, cuius pars iam in diario Italico prodit *) longe fusius exposuit.

Clariss. REYNIER in litteris ad clar. VAN BER- p. 14.
CHEM filium datis de fulgure, quo ecclesia cathedralis Vèveyensis die 7 Iulii 1787 icta fuit, phaenomenisque in hoc aedificio tum oblatis refert.

Clariss. LEVADE, Medic. Doct., describit ma- p. 16.
xillam humanam in sepulchris super Vevey repertam, ob numerum situmque dentium notabilem. Icon addita est hanc maxillam exhibens. — In iis sepulchris, in quae aqua non potuit penetrare materiasque peregrinas conuehere, inuenta est terra rubra, subtilis, exigua quantitate, genuina humus animalis.

Clar. THOMAS, Fenaleti in terra Aigle degens, per literas cum societate communicauit nonnullas observationes super motacilla phoenicuro (*rossignol de muraille*, vulgo *rouge-queue*, et idiotismo plebis *rodze cua*). Haec auis a montium incolis magni aestimatur, quoniam veris est nuntia. Credit THOMAS variis motus argumentis, quae hic enumerantur, motacillam phoenicorum, quemadmodum marmotam, hyemem in rupium foraminibus transigere sopore sepultam.

Clar. BREZ observationes entomologicas super p. 18.
larua staphylini cum societate communicauit. Hoc

N 3

genus

*) Intelligenda videtur bibliotheca physica BRUGNATELLI. Huius Bibliothecae recensionem breuius nos in commentariis nostris daturus esse speramus.

genus insectorum iam antiquissimis naturae scrutatoribus, vt Plinio, Ioustono etc., notum fuit. Sed quae de iis cognita sunt, fere mera sterilique nomenclatura continentur. Inprimis laruae eorum nymphaeque, perinde ac plerorumque coleopterorum, fere neglectae manserunt. DEGEERIVS quidem ac GEOFFROY quae de illis retulerunt, pauculae sunt nec ita comparata, vt naturae scrutatori in horum animalium naturam diligentius inquirenti satisfaciant. Contigit BREZIO, vt laruam staphylini in excrementis vaccae reperiret. Domum eam detulit, vt eius tum oeconomiam commodius observaret, tum descriptionem accuratius consignaret. Sperabat, se historiam eius completam daturum esse, sed cum ante vltimam metamorphosin mortuus sint, non potuit BREZIVS nisi de sola larua, ac ne de hac quidem sic, vt omnia exhauriret, ad societatem referre. Haec relatio tanquam prodromus est observationum, quas BREZIVS super larvis non modo huius generis, sed omnino coleopterorum, inprimisque scarabaeorum colligere instituit. Descriptio huius laruae a BREZIO data eius tum anatonem tum physiologiam spectat, admodumque adcurata est. In icone adiuncta ipsa larua nonnullaeque eius partes maxime notabiles exhibentur. Monet B., staphylinorum laruas non minus, quam ipsos staphylinos, carniuoras esse. Horum quanta sit voracitas, quantumque sint insectis metuendi, satis constat. Vidit B., staphylinum murinum, etsi iam ante plures horas acu perfixum, tamen duas formicas alas detorasse. Sensibilitas staphylinis perquam exigua est. Obiter B. entomologos hortatur, vt in insectis denominandis nomina significantia, id est, insectorum naturae accommodata, eligant.

p. 23.

Sequuntur observationes clariss. LEVADE de historia vesparum naturali. Vespaes vulgares toto fere mense

menſe Octobre 1788. vidit L. in muſcas ingruere, eas
rehendere, pedes earum alasque euellere, ſicque
utilatas in ſuas, vt videbatur, habitationes auferre.
Cum certis temporibus inteſtinum in veſparum re-
publica bellum veſpis exitioſum cooriri dicatur, qua
re pulcher apud ROMARIUM locus eſt *), etiam
DEVADIO laudatus, primum L. arbitratus eſt, ve-
ſpas iſtas eſſe reliquias alicuius examinis, quae fuge-
re coactae vitam agerent ſolitariam, illasque muſcas
in habitationes ſuas hiemales deferrent, vt ad veris
usque reditum viuere poſſent. Sed didicit forte for-
tuna, has veſpas adhuc rempublicam conſtituere in-
tegram. Credit iam, bellum illud, quo perire ve-
ſpae dicuntur, fabulam eſſe, haecque infecta potius
hieme aduentante ob cibi inopiam talparumque, mu-
ſium etc. inſidias perire. Matres tamen fecundas
arbitratur ad rempublicam vere inſequentem reſtau-
randam muſcas colligere, vt illis neceſſitate vrgente
veſcantur. ARISTOTELIS, quem fidum dicit natu-
rae obſeruatorem, locum de viuendi ratione trium
ſpecierum veſparum laudat. Veſpas poſſe cicurari,
ſua ipſius experientia didicit. Pollicetur, ſe veſparum
oeconomiae perueſtigandae operam porro datu-
rum eſſe.

Idem vir clariffimus cum ſocietate obſeruatio- p. 46.
nes ſuper balneis Luëchenſibus (*les bains de Louëch*)
in Heluetia communicauit. Primum de ſitu horum
balneorum agit, naturamque montium vicinorum
deſcribit. Reperiuntur ibi montes calcarei primi-
tiui. Fons maior calorem habet 42 — 45 graduum
ſcalae Reaumurianae. Tanta ibi aquae copia ſcatu-
rit, vt rotam molae verſare poſſet. Aqua haec etſi per-
quam

N 4

*) Dictionnaire raiſonné univerſel d'hiſtoire naturelle,
etc. Troiſieme édition. Lyon. 1776.

quam calida, non est gustu ingrato, ac fere omni
 caret sapore. Nihil tenet sulphuris, nec aëris fixi, et
 cum tamen martialem vehit, eumque in cursu suo de-
 ponit. Praeterea duae sunt res notandae. Prima, quod
 haec aqua plantas marcidas immerfas virides denovo
 reddit, cum tamen huiusmodi plantae in aqua vir-
 gari ad eandem temperaturam calefacta protinus mori-
 quantur. Altera, quod, etsi haec aqua iam natura
 sua tantopere calet, tamen ad ebullitionis gradum
 impertiendum fere tantum temporis necessarium est
 quantum requiritur, vt a sua alia frigida prope istam
 scaturiens, cuius calor est tantummodo septem octo-
 ve graduum super puncto congelationis, ad ebulli-
 endum perducatur. — Alii fontes nec tam copiosi
 sunt, neque tantum calent. Calor eorum est 30-
 43 graduum. Nonnulli maiorem vehunt quantita-
 tem croci martialis, alii deponunt sedimentum limo-
 sum nigrum, quod limus martialis esse videtur. Sul-
 phure niger factus, aut potius a decompositione
 schistorum pyriticorum ortus; quae decompositio
 verosimiliter caloris constantis harum aquarum causa
 est. — Mittimus ceteros a nostro commemoratos. —
 Quod ad vires harum aquarum medicas attinet, in
 vniuersum efficaces nostro videntur contra dolores
 rheumaticos; vel tum, cum humor articulationibus
 infixus omnem motum impedit. Praeterea videntur
 illis in morbis vtilis esse, quorum causa primaria
 principium aliquod herpeticum aut psoeae repercule-
 sae est. Pressio enim, quam hae aquae excitant, ad
 istos humores eliminandos purificandosque plurimum
 confert. Inprimis videntur efficaces in omnibus morbis
 a nimia rigiditate fibrarum muscularium vel nerveo-
 rum oriundis. Hinc multum iuvant senes, quorum
 partes solidas constat obrigescere et exsiccare, qua re
 cursus fluidarum impeditur. Partes ferruginosae
 magnesiaque vitriolata, quas hae aquae tenent, pos-
 sunt

unt eas aperientes reddere. Quod si earum potus
um balneis coniungitur, vtiles fiunt in sexus sequio-
is infirmitatibus, obstructionibus, menstribus per ni-
miam rigiditatem fibrarum vasorum vteri sanguifero-
um aut nimiam sanguinis menstrui spissitudinem re-
ardatis.

Clariss. REYNIER coram societate recitauit ob. p. 49.
eruaciones mineralogicas, super colle, cui pagus
Cossionay in Heluetia superstructus est. Strata hunc
collem efformantia diligenter describuntur. Sunt
haec: 1) terra vegetabilis, 2) argilla plus minusue
obscure cinerea, hic illic gypsi striati venas continens,
3) lapis arenaceus, 4) marga, 5) terra calcarea grisea,
fortem odorem bituminis exhalans, quando diffrin-
gitur aut vehementer teritur, cui hic illic marga est
interiecta, nihil, quod mirum, materiae bitumino-
sae continens. Sub colle positum est stratum lapidis
arenacei, qui adeo peruetustus sit oportet. — Pro-
pe pagum dictum aqua scaturit mineralis, quae
REYNIERO continere videtur nonnihil ferri sulphu-
risque, nam album sedimentum demittit. Nisi for-
te solummodo acidum vitriolicum in ea inest, id
quod cum sententia comitis DE RAZOUMOWSKY con-
grueret, qui demonstraui, hoc principium maxime
commune aquarum esse, quae pro sulphureis vulgo ha-
bentur, idemque videtur inde consequi, quod aqua ista
sub strato gypseo prorumpit. Certiora discemus, vbi
haec aqua, vt noster pollicetur, a comite DE RA-
ZOUMOWSKY chemice explorata fuerit.

Clarissimus WILD communicauit cum societate p. 51.
iconem quadrupedis petrificati, inque museo Ziegler-
iano Winterthuri asseruati. Petrificatio haec in Hel-
vetia reperta est. Nulla accedit eius descriptio.
Icon tamen in tabula aenea sistitur.

Comes DE RAZOUMOWSKY misit ad societatem
descriptionem oculi mundi vulcanici. Repertus est hic

lapis in foro Vulcani (*Solfatera*). Massam constituit regularem, sed magnam, ubique poros habentem exiguos, saepissime rotundos, interdum quadratos, elongatos aut irregulares. In nonnullis cauernulis vestigia filii rubra, orta illa a decompositione ferri, qualia in aliquibus lauis porosis fereque argillaceis Vesuuii apparent. Unde consequitur, hunc lapidem singularem pro speciei suae decompositionis perque vapores acidos e vulcanibus emergentes decoloratae haberi posse. Proprietates eius, quibus cum oculo mundi a clarissimo RAZOMOWSKY alibi *) descripto haud parum congruere videtur, sunt hae. Colore est lacteo, opacus parumque splendens. Fractura plus minusue notabiliter concauo-conuexa. Durities minor, quam filices, quandoquidem chalybi allisus nullas spargit scintillas inque fragmenta exigua diffilit. Pondus speciei cum exiguum est, fragmentaque illa minuta, modo sint fere plana cauteque aquae immergantur, sic ut aliqua ex eorum superficiebus aquam princeps subeat, veluti corpora leuissima in aqua suspensa tenentur. Linguae vehementer adhaerescit. In aqua paucumque momenti fit pellucidus, tumque colorem succinum contrahit. Igni expositus tinctum carneum nanciscitur, sique tum aquae denuo immergitur, rursus ut antea, pellucidus fit, sed longiori temporis spatium, sicque, ut colorem pulchrum rubrum carneum contrahat.

P. 53.

Clarissimus WILD in literis ad clar. VAN HEMSTEDT, filium, scriptis refert, se fontem aquae salinae ditissimum stratumque lithanthracum, ut videtur, vberimum detexisse. Prope hoc stratum, vsque ad

*) Histoire et Mémoires de la Société des sciences physiques de Lausanne. Tome premier. pag. 72. Vid. Comm. nostr. Vol. XXXIII. P. I. p. 97.

itudinem 8373 pedum Parisinorum, immensam
m petrificatorum maxime diuersorum reperit.

Et si antiquitatum Heluetiae studium a socie-
te tantummodo disciplinarum physiarum culturam
profitente alienum est, tamen, cum haud contem-
enda lux historiae ac geographiae Heluetiae haud
aro inde affulgeat, placuit societati, inscriptiones Ro-
manas in Heluetiae duabus regionibus (*le Pays-de-*
Vaud et le Vallais) repertas ac nondum euulgatas
historiae huic actorum suorum tomo praemissae a pa-
gina 64 ad paginam 76 inferere. — Obiter de mon-
e S. Bernardi, tempestatis maxime habita ratione,
gitur. Hacque occasione etiam saxi peculiaris cal-
careo-micacei mentio fit.

p. 73. f.

p. 75. f.

Iam ad ipfas dissertationes nos conuertimus.

I. *Dissertatio super theoria incendiorum, eorum Dis-*
causis, mediisque ea cauendi et exstinguendi. Auctore fertt.
Abb. BERTHOLON. Praelesta die 1 mensis Iulii 1787. p. 1-30.
Incendia nemo dubitat inter acerbissimas humani ge-
neris calamitates referenda esse; vt praeclarissime de
hominum salute mereri dicendus sit, qui ad hoc ma-
lum, quoad fieri potest, tollendum animum aduer-
tat. Interdum incendia hominum imprudentia ori-
untur, tumque politicae est, ea iubere, quibus cauere
possint. Sed saepe etiam sponte sua nascuntur, tumque
eorum causa fere ita abscondita est, vt malo non nisi
magna cum difficultate occurratur. Constat, omnes
materias flammae alendae idoneas maiorem mino-
remue quantitatem aëris inflammabilis continere.
Iam clarissimi BERTHOLON theoria incendiorum huc
redit. Pori lignorum sunt tanquam cauernulae, qui-
bus particulae oleosae continentur, quae igne admo-
to raras fiunt, tumque in vapores expanduntur ac
decomponuntur, vnde nascitur magna vis aëris in-
flamma-

inflammabilis, qui pedetentim e variis corporibus
 bustibilibus extricatur, paulatimque totus flamma
 concipit, quoniam partes inflammatis propinque
 varios istos decompositionis status passu citato
 currunt, donec aër eliciatur: quod si cogites, quanta
 mira quantitas aëris inflammabilis in corporibus
 quamque facile hic aër inflammetur, non amplius
 miraberis, incendia tam velocia ac grauia esse. Hanc
 inflammationis theoria diligenter explicata, elarificamus
 BERTHOLON plura exempla incendiolorum specimen
 te ortorum enumerat. Apparet exinde, e subtilissimis
 animalibus aut vegetabilibus coaceruatis fermentan-
 tando extricari ob partium oleosarum decompositionem
 copiam sufficientem aëris inflammabilis, qui vix
 aërem atmosphaericum contingit, per calorem istam
 fermentationem concomitantem inflammat. Idem
 auctor varia proponit media incendiolorum arcendorum.
 Facile intelligitur, cardinem rei verti in eo, ut
 vt ad aedificia parum eiusmodi materiae adhibeatur,
 vnde aër inflammabilis facile secedat, vel vt huius
 aëris euolutio inprimisque aëris atmosphaerici conta-
 ctus euitetur. Igitur multo minor lignorum copia
 ad aedificia exstruenda sumi debet. Adhibenda est
 contignationis methodus ab ANGO reperta, quae ip-
 sa vulgari minus sumtuosa est. Ligna caeteraque
 materiae inflammabiles, quibus opus est, prius sunt
 oblinenda liquoribus salinis inflammationem impedi-
 entibus, v. c. solutionibus aluminis, vitrioli, salis
 culinaris, salis alcalini etc. Ob hanc salium pro-
 prietatem vtilissimum foret, cineres clauellatos
 in siphonum recipula ingerere, siquidem aqua
 salina ignem efficacius, quam pura, exstinguit. Pos-
 sent aedificia etiam secundum methodos MAHONI
 aliorumque contra incendia sic tuta praestari, vt li-
 gna omnia substantia terrea inducerentur. Denique
 in vsum trahi posset FAXII lithopapyrus nuper re-
 per-

ta, nec vero adhuc ita, vt meretur, cognita. —
 Nec vero omnia vt fiant, inprimis sunt principes
 hortandi, vt in suis aedificiis exstruendis exem-
 tum ciuibus imitandum proponant, praemiaque il-
 lis promittenda, qui media ista incendiorum arcen-
 dum adhibuerint. — Tum auctor transiit ad va-
 rios modos siphonum perficiendorum, vt aqua faci-
 lis efficaciusque proiciatur. Describit et icone il-
 lustrat ventilatorem hydraulicum a CASTELIO reper-
 tum, cuius vsum commendat. — Ad finem agit
 de politia incendiorum, ac mechanismo ad incendia
 theatri arcenda necessario. Obiter docet, quo ar-
 ificio aër in theatri aliisque huiusmodi locis publi-
 cis corrigi commode tutoque possit.

II. *Relatio accurata de somnambulismo a capitis p.31—*
stibus orto. Auctore L. LEVADE, medicinae doctore. 40.
Praelecta die 6 Iulii 1787. Adolescens quidam, AN-
 DRONIVS MONNET, Veveyensis, a magistro suo ebe-
 rista Yverduni verberibus male habitus, cum caput
 ei tempusque sinistrum plagis icta fuissent, in mor-
 bum nervosum, somnambulismum dictum, incidit.
 Aegro in oppidum Vevey delato, malum summa
 cum violentia prorupit. Arcessitus LEVADIVS mi-
 serum offendit, cum morbi insultu teneretur. Qua-
 tuor homines robusti eum prehenderant: oculi
 erant clausi, bulbi tamen ab vno cantho ad alterum
 motu continuo agitabantur; qui motus per palpe-
 bras clarissime apparebat. Videbatur aegrotus sese
 contra magistri verbera velle defendere, vimque vi-
 arcere: conquerebatur acerbissime de ictibus, quos
 sibi infligi putaret, affirmabatque, nihil se fecisse,
 quod hanc poenam mereret, seque de hac violentia
 questurum esse. Haec viua voce admodumque di-
 stincte proferebat. Post tranquillus factus videba-
 tur organi registra educere organoque quinque mi-
 nuta

nuta ludere: citharam suam aptabat ad eamque
viffime canebat. Saepe videbatur laboribus suis
fuetis ebenistae intentus, tamque motus varios
bus ibi opus est, admirabili arte faciebat. Si
inter canendum interromperetur, postmodo ibi
desierat, canere perrexit. De rebus ad suam
fessionem pertinentibus perquam intelligenter ra
cinabatur. Credebat, se homines videre, qui op
sibi faciendum locare vellent: his operis ratione
ostendebat, pretium definiebat, obiectionibusque
quae forte fierent, respondebat. Haec non
quam interrompebantur conuulsionibus, mem
rum extensionibus, stridore dentium etc., aegrot
que de doloribus conquerebatur. Nullus strepit
eum poterat expergefacerere. Postremo insultus
tatione terminabatur, quam exciperet pandicula
tanquam si aeger e somno profundo expergisceret.
Nonnulla remedia a LEVADIO ei data venaeque
ctiones copiosae aliquid auxilii attulerunt, quando
quidem sic morbi insultus minus frequentes minu
que vehementes facti sunt. Sed cum chirurgi aeg
audiente imprudenter dixissent, trepanationem
tandam esse, imaginario eius metu illius operationi
capta nervos vix sedatos denuo commouit, crisis
rursus violentissima accidit, inter quam miser in aed
ficio dementibus coërcendis Bernae dicato conclus
sibi videbatur, dementiam suam trepanationi tribuens
infaustum suum fatum miserabili modo enarrans.
Idemque insultus seriem exhibuit cognitu dignissimam
variarum actionum, de quibus in nostri dissertatione
diligenter refertur. Notamus LEVADIUM sine tre
panatione eo peruenisse, ut aeger professionem suam
laboresque consuetos resumere posset. Sed fato in
fausto, quod MONNETVM persequi videbatur, acci
dit, ut, cum Lutetiam Parisiorum proficisceretur, in
caput caderet, qua re prius malum recrudit. In
oppidum Vevey reuersum LEVADIUS denuo eodem

eamque
ous suis
varios
Si
odo ibi
d suam
enter can
e, qui op
is ratione
nibusque
e non
memb
aegrot
is stre
sultus
ndiculat
gisceret
naeque
t, quando
tes minu
urgi aeg
onem ter
operation
crisisque
er in aed
conclusa
i tribuens
enarrans
gnissimam
tertatione
r sine tro
nem suam
d fato in
ur, acci
retur, in
uit. In
o eodem
cum

um successu curauit. At enim insignis, quam mi-
er perpeffus est, totius systematis neruosi concussio
omnem spem tollit, fore, vt vnquam perfanetur.
sultus quidem somnambulismi postmodo redierunt.

III. *Analysis aquarum mineralium Amphionen-* p. 41—
um prope Evian. Auctore TINGRY. *Missa ad so-* 60.
lutatem die 24 Augusti, 1787. Hae aquae amoe-
nissime sitae sunt ad litus meridionale lacus Lemani
inter monasterium Ripaillense et pagum Amphion.
Clariss. TINGRY harum aquarum mineralium frigida-
rum perfectissimam hic analysin sistit. Continent in-
primis aërem atmosphaerico puriorem, aërem fixum,
ferrum, maximeque terram calcaream; tum etiam,
quanquam minore quantitate, selenitem, calcem
salitam, alcali minerale, magnesiā terramque alu-
minarem. Notatu dignum est, ferrum his in aquis
aëre fixo non solutum esse, sed per solam diuifio-
nem mechanicam suspensum teneri; id quod auctor
iam in aquis Drisensibus, quarum dedit analysin, pa-
riter reperit. Aër fixus intime admixtus est, sic vt
non possit extricari, nisi per destillationem, idque
admodum difficulter. Etiam post longam ebullitio-
nem aliquid eius remanet. — Centum librae harum
aquarum nostro dederunt:

		Drachm.	Gran.
Acidi aërei	-	5	5½
Ferri mechanice diuifi	-	0	15
Selenitae	-	0	54
Calcis salitae	-	0	12
Alcali mineralis	-	0	10
Terrae calcareae	-	2	8
Magnesiæ	-	0	15
Terrae aluminaris solutae	-	0	8
Terrae aluminaris non solutae et quarzosae	-	0	12
Materiae extractivæ resinosaë	-	0	1
Summa		8	68½

IV. *Dis-*

p.61— IV. *Dissertatio de amalgamatione minerarum*
 70. *genti ferarum et auriferarum ab ill. BORNIO intro-*
ducta. Auctore STRUVI, professore. Missa ad
civitatem die 25 Decembris 1787. Est haec disserta-
 tio tanquam epitome operis Borniani classici *)
 ut simul principia examinentur, quibus processus
 amalgamationis illic propositus tanquam fundamen-
 to superstructus est. Vbi minera auri argenti-
 confusa et elota est, fabula obtinentur metallicae
 (*Schlich*). Iam processus Bornianus huc redit. Pri-
 mum ista fabula maiorem diuisionem mechanicam
 molae ope subire coguntur. Post sali culinari reman-
 ta in furno reuerberii modicoque calore vstulantur.
 Quo facto, cum hydrargyro ope caloris infra gra-
 dum aquae ebullientis amalgamantur. Hydrargy-
 rum superfluum per linteum exprimitur, et amalga-
 ma in linteo relictum destillatur, ut hydrargyrum
 secedat. Denique aurum argentumque obtentum
 exurendo purificatur (*affiner*). — Primariarum
 huius processus operationum hanc reddit STRUVI
 rationem. Prima diuisio mechanica fabulorum me-
 tallicorum ideo fit, ut superficie illorum aucta affi-
 salis communis hydrargyrique in operationibus sub-
 sequentibus facilius procedat. Finis vstulationis
 multiplex est. Primum enim vstulatio substantiam
 destruit aurum argentumque mineralisantes, et
 sulphur, arsenicum etc.; cumque sulphur argentum
 minus valide, quam cetera metalla, appetat, pri-
 mum ab argento abigetur. Tum metalla imper-

*) *Ueber das Anquicken der gold- und silberhaltigen Er-*
ze etc. Von IGNAZ Edlen VON BORN, Wien,
 1786. 4. Compendium huius operis, sed, auctore
 STRUVIO, satis obscurum, legas in Diario Re-
 zieriano, Ianuar. 1787. pag. 47.

Et vstulando calcinantur, sicque ab auro et argento, quae calcinari non possunt, secedunt. Denique hoc modo sulphur deecomponitur, acidique tum sulphurei in metalla imperfecta actio magnam vim habet, ut aurum et argentum melius denudentur. Furnus ruerberii ad hanc operationem necessario requiritur, quoniam constructio eius ita est comparata, ut phlogiston in metalla imperfecta parum agere possit; quare illa promptius in calcem vertuntur. Haec calcinatio potentior fit, si, quantum fieri potest, aëri atmosphaerico liber aditus conceditur. Ignis mediocris sit oportet, ne minera conglutinetur, id quod eius vstulationem praepediret. Sed primaria huius processus pars haec est, quod sal culinaris in vstulatione minera- rum additur. Ita enim accidit duplex decompositio, quandoquidem acidum vitriolicum cum basi salis culinaris alcalina salem glauberianum producit, et acidum muriaticum cum metallis sales metallicos generat. Sic obtinentur sales magis solubiles: impeditur, ne acidum vitriolicum salesque vitriolici aurum argentumque adorian- tur: denique acidum muriaticum liberum factum inque vapores euolutum maxima vi metalla imperfecta adgreditur inque calcem vertit; cumque metallum calcinatum minus potenter quam phlogisto onustum appetat, ubi quantitas acidi extricata certam metalli portionem calcinauit, aliam adoritur, hacque ratione exigua portio acidi maximam metalli quantitatem potest calcinare. STRUVIUS adeo arbitratur, hanc acidi muriatici actionem esse longe potentiorē, quam auctam per sales vitriolicos generatos solubilitatem. Eidem innitens principio adque incommoda vstulationis cum sale culinari evitanda clarissimus STRUVIUS auctor est, ut sal culinaris post vstulationem addatur, hoc est, ut minera vstulata salque culinaris cum exigua aquae portione conterantur. Constat enim, salem culinarem via hu-

mida metalla calcinata adgredi. Iam facile intelligitur, per diuerſas iſtas compoſitiones et decompositiones, quae inter uſtulationem fiunt, aurum argentumque a materiis mineraliſantibus, quae ſublimantur, vel decomponuntur, metallisque imperfectis quae in calces abeunt, ita purgari, ut cum hydrargyro amalgamari queant, quae ipſa operatio calor promouetur. Clariff. STR. explicat, quam proportionem hydrargyrum mineraeque uſtulata committenda ſint, quamque formam vaſa amalgamatorum habere debeant. Notandum eſt, ea cuprea non ferrea; id quod aliquis miretur, quoniam conſtat, hydrargyrum cum cupro, non item cum ferro coniungi; ſed ſales ferrum adoriſcentur, cumque cuprum cortice exiguo mercuriali obducatur, a maiori hydrargyri actione ſimulque a ſalium corroſione ſibi defenditur. Mittimus ea, quae STR. de ceteris operationibus cum amalgamate inſtituendis accurate diſceſcit, cum nihil habeant, quod theoriam admodum illuſtret. Hoc modo monemus, per varios proceſſus chemicos omnia metalla auro argentoque iuncta perinde, ac hydrargyrum reliquasque materias inter operationem adhibitas, extricari. Minerarum, quibus proceſſus amalgamationis accommodatiſſimus videtur, ſunt minerae cupri argentiſerae. Non eſt accommodatus mineris plumbi parum argenti tenentibus. Plures minerae cobalticae, pluresque pyriticae auriferae eundem proceſſum requirunt. — Clariff. STRUVIUS alia in diſſertatione exponet rationem a BORNIO repertam ſine igne ſolaque trituratione amalgamandi.

- p. 71 — V. *Tractatus ſuper origine et formatione fungorum.* Auctore FRIDERICO CASIMIRO MEDICO Praeſectus die 16 Ianuarii 1788. Primum variae de fungis hypotheſes ab antiquis temporibus ad noſtrae vsque dies enumerantur. THEOPHRASTVS, PLOSCOR

GORIDES, PLINIVS omninoque omnes naturae scrutatores antiquitatis fungorum originem repetierunt a certa quadam viscositate e vegetabilibus per putredinem euoluta. Alii crediderunt, fungos ortum habere animale, cum motum spontaneum in nonnullis clauariis reperissent. Denique tertia hypothesis est systematis sexualis asseclarum, qui fungos e seminibus nasci sibi persuadent; haecque hypothesis principatum sere obtinet, inprimis cum clarissimus HEDWIGIVS nuper admodum ipsa fungorum semina se vidisse docuerit, eorumque dedec descriptiones. Sed MEDICI theoria magis veterum hypothese analogae est, creditque vir clarissimus, eam ex suis experimentis deducere posse, quae ita comparata, ut intra unius anni spatium eorum repetitio institui sicque de huius theoriae veritate aut falsitate iudicari queat. Secundum hanc theoriam fungi inprimis e regno vegetabili oriuntur, quando plantarum medulla succique condensati, initio facta decompositionis partium plantae mortuarum, in fungos ope quantitatis aquae ad id necessariae grauiusque caloris proportionati excrescunt; unde conuenitur, fungos pro productis crystallisationis vegetabilis habendos esse. Fungi sere reperiuntur in arboribus truncisque igne laesis, insignique copia in stercore equino recenti excrescunt. Ex his duobus fungorum locis natalibus MEDICVS concludit, in vniuersum omnia vegetabilia vita seu vegetabili orbata, adeoque partes quascunque plantae sanae et viuentis laesione quadam externa morboque corruptas inque primo gradu decompositionis existentes pro vera genuinaque fungorum matre haberi posse. Haec decompositio fit ope gradus mediocri caloris et humiditatis; qui si maior sit, putrefactio oritur productioni fungorum diuersa. — Ex magno numero experimentorum super fungis captorum, quae hic accurate recensentur,

tur, varias noster conclusiones deriuat. Primariae hae sunt. Quicquid veram subiit putredinem, fungus gignendis non amplius potest seruire. E contrario omnia vegetabilia vita sua vegetabili priuata, namque decompositionem experientia genuina fungorum mater. Initium formationis fungorum agnoscitur quodam textu, qui partes, ubi ista decompositio fit, obducere incipit. Is textus admodum subtilis paullatim augetur, postremoque in longum dinem excrescit, formamque fungi nanciscitur. Cuius noster, materiam primariam, ex qua fungi nascuntur, succos esse plantarum morte inspissatos, quando non patiuntur decompositionem. Credit etiam, semina fungorum, quae dicuntur nihil esse, aliud, quam materiam fungis gignendis, sed quae perfectionis gradum ad fungorum formationem necessarium non attigit. Denique concludit, si partes vegetabiles mortuae in primo gradu decompositionis constitutae simul gradum habent iustum caloris et humiditatis, materiam nascipoliarem, cuius nisus formatiuus a vi quadam elasti- et attractiua adiutus fungos producat: idque crystallisationem vegetabilem appellat. — Ad finem huius status clariss. MEDICVS inquisitiones nonnullas experimentaque super indole fungorum instituenda proponit. Suadet, ut tentamina cum variis vegetabilibus capiantur, hoc consilio, ut appareat, num semper eandem fungorum speciem producant etc.

- p.98— VI. *Relatio ad societatem scientiarum physico-mathematicam*
 125. *Lausonensem super somnambulismo naturali factam* LEVADE, REYNIER, et BERTHOUD VON BERCHTHOLD filio. Praelecta die 6 Februarii 1788. Somnambulismus, de quo hic agitur, fuit puer tredecim annos cum dimidio natus, nomine DEVAUD, nunc in oppido Vevey degens. Ut morbi tam singularis indolem melius intelligeretur, nominauit societas commissarios viros, doctissimos, qui puero diligenter visu-

ipſam de morbi natura accurate referrent. Eorum
 ſolatio ſequentia videtur demonſtraſſe. Somnambulif-
 mus eſt affectio neruoſa, quae hominem hoc malo
 laborantem inter ſomnum occupat relinquitque. Du-
 ante ſomnambulismo imaginatio aegroti ea reprae-
 ſentat, quibus inter vigilandum adfecta fuit, idque
 energia, ut illa ſenſus vere ferire videantur, cum
 ſenſibus iis, quae nunc in ſenſus vere cadunt, non affi-
 ciuntur, niſi quatenus haec cum illis coniuncta ſunt.
 In imaginatio inter ſomnambulismum nihil certi ha-
 bet, quo occupetur, aegrotus ab obiectis, uti vigi-
 liis, afficitur, ſed tantummodo tum, cum imagina-
 tio ad ea attendere cogitur. Haec ſenſuum per-
 ceptio admodum exacta eſt, eaque ſemel facta, ima-
 ginatio ſibi eam poſtmodo non minus clare reprae-
 ſentare poteſt, quam ſi ſenſus denuo afficerentur.
 Denique impreſſiones inter ſomnambulismum factae
 vigilatione prorsus evaneſcunt, neque redeunt niſi
 cum reditu eiſdem affectionis neruoſae. Apparet
 itaque, ſomnambulatorum omnes ſenſus efficaces eſſe,
 ſed imaginationis imperio ſubiectos, huiusque ima-
 ginationis tanquam exaltationem veram eſſe cauſam
 omnium actionum talium aegrotorum, inprimisque
 eorum admodum ſingularium, quas in ſumma agunt
 obſcuritate. Praeterea commiſſarii obſervarunt,
 quida magneticum electricumque, vel admodum de-
 bilia, magnam in ſomnambulos exſerere efficacitatem,
 ſed otio deſtituti non potuerunt experimenta ad hanc
 rem illuſtrandam neceſſaria perſequi. Inprimis foret
 indagandum, num ſomnambuli in aciem agant ma-
 gneticam. quae ipſos certo afficit, quandoquidem
 cogitari nequit, actionem ſine reactione dari. Po-
 ſtremo commiſſarii ſomnambulismum naturalem cum
 magnetico comparant, docentque, hos duos ſtatus
 inter ſe ſe penitus concordare.

p.125- Sequitur VII. *additamentum ad relationem supra*
 128. *somnambulismo naturali, auctore BERTHOVT VAN*
BERCHEM, filio.

p.129- VIII. *Descriptio nouae speciei lapidis. Auctore*

133. *Com. DE RAZOUMOWSKY. Missa ad societatem die*
Iunii 1788. Hic lapis hucusque pro quarzo rubro
habitus est. Reperitur Rauensteini in palatinatu bo-
periore, ubi stratum horizontale quadraginta pedum
cum dimidio crassum efformat. Colore est pulcherrimo
roseo. Pellucidus est crystalli montanae ad instar
in locis, ubi nubeculis non est obfuscatus. Ad ch-
lybem vehementer scintillat, vitrumque secat, sicut
ut adamas. Admodum ponderosus est, spatio ponderoso
deroso, ut videtur, parum aut nihil cedens. Com-
stat e stratis sex lineas usque ad pollicem crassis, mul-
tis rimis fissurisque scatens. Si diffringitur, in par-
tes angulosas fere diffilit, quapropter raro fragmenta
non admodum exigua obtineri possunt: et quae
quam generatim massas irregulares constituit, tam
partes eius ad crystallisationem inclinare figuramque
cubicam affectare videntur, superficiesque eius saepe
striatae sunt. Si fracturam attente examines, com-
positam videbis e foliis tam arcte coniunctis, ut
oculo non armato vix liceat distinguere; hisque
foliis superficies striata debetur. Si lapis radiis lucis
reflexis videatur, quemadmodum oculus cati, radii
albidos, mobilesque a fundo rubro reflectit. Radi-
diis refractis visus tinctum habet sapphirinum. Po-
lituram suscipit splendidam lapidum pretiosorum
instar. Tubo ferruminatorio si tentatur, sic sese ha-
bet. Igni repentino obiectus, violenter decrepita-
Sin pedetentim aucto igne calescit, primus flammam
contactus eum saepe in lamellas parallelas dimittit
aut fissuris implet irregularibus, coloremque, non
vero pelluciditatem destruit. Igne vehementius
diuque continuato in superficiebus aperte lique-

ut duo fragmenta hoc modo coalescant: postque refrigerationem hae ipsae superficies tanquam vernice vitrea obductae videntur: praeterea oculo armato apparet, angulos maxime acutos pariter liquatos rotundatosque esse. Borax calcinatus lapidem cum effervescentia adoritur, perparum tamen eius, etiam quantitate superflua additus, solvit: reliquam portionem in magnum numerum particularum exiguarum dirimit, quas videas in globulo liquato rapide huc illuc moveri: circa hunc globulum, quoties aer adflari cessat, exiguus fumus apparet admodum subtilis, unde intelligitur, hunc lapidem principium volatile continere. Alkali fixum lapidem nostrum adoritur cum minori, quam borax, effervescentia, tantummodoque imperfecte solvit. Sal microcosmicus in eum promptius, quam alcali, agit. Fragmenta huius lapidis in vasculo procellaneo inclusa ignique vehementi duas per horas cum dimidia exposita fundo vasculi leviter adhaeserunt: solummodo superficies fusionem subierunt, sed longe maiorem, quam ante tubum ferruminatorium; multisque locis massae exiguae vitro bullarum pleno contestae erant; quod saltem demonstrat, eas igne vehementiore aut longius continuato vitrificationem perfectam subituras fuisse. Natura haec nostri lapidis tantopere refractaria eum a feldspato, cui primo intuitu admodum similis videtur, essentialiter distinguit. — Hic lapis maxime ad adulariam accedit, si eius texturam, proprietatem illam, qua oculo cati analogus est, durti-tem, gradumque fusibilitatis spectes. Sed etiam aliis notis ab illa multum differt. Etenim colores exhibet alios per reflexionem, per refractionem alios: hi ipsi colores per artem alterantur: denique nunquam crystallisatus occurrit, inque igne decre-pitat. Sequitur hinc, esse lapidem sui generis. No-stro audit lapis *Ravensteinensis*. Possit etiam *spatum*

phirinum vocari. Inter lapides pretiosos referendum
interque smaragdum et chrysolithum orientalem, ha-
bita duritiei ratione, collocandus.

P. 134-
147.

VIII. *Differtatio de lithanthracis natura, ori-
gine locisque natalibus. Auctore Com. DE RAZOUMOW-
KY. Missa ad societatem die 1 Iulii 1788.* Lithan-
thracem ill. auctor definit bitumen perfectum, essen-
tialiter compositum ex acido oleoque superfluo, in-
time coniunctis ope coctionis naturalis, quae, cum
lithanthrax formaretur, in terrae visceribus accide-
re, in cuius compositionem intrant ut principia remota
variae species salium, variae substantiae terreae, de-
nique sulphur cum terra calcarea copulatum, adeo-
que sub forma hepatis sulphuris terrestris, aut cum
ferro unitum, adeoque sub forma pyritae. A cete-
ris corporibus eiusdem generis lithanthrax his notis
distinguitur. Semper est niger splendidusque in to-
ta sua substantia, uti omnis materies oleosa, quae
ignis actionem experta est. Exigua est duritie, et
quanquam interdum satis compactus polituramque
admittens, ut *gagas*, (unde huiusmodi lithanthrax
iure meritoque *lithanthrax gagas* audit), tamen sem-
per plus minusue fragilis, nonnunquamque adeo
fere friabilis, qualis *lithanthrax terreus* recte dicitur.
Omnium bituminum maximum pondus habet, alius-
que alio est ponderosior: ponderosissimus pro opti-
mo habetur. Plus minusue difficulter ignem conce-
pit, eo difficilior, quo magis est densus ac pondero-
sus: tum vero etiam diutius ardet, ac longe plus ca-
loris gignit. Omnes fere flammam caeruleam eru-
unt. Habitant semper plus minusue profundius in
terrae visceribus, ubi nunquam non strata certa ter-
rea vicina habent ab iisque conteguntur. — Quod
ad originem lithanthracis attinet, de ea naturae
scrutatores parum consentiunt. Paucissimi inque his

WALLERIUS asserunt, lithanthracem, cum oleum, principium eius proximum, ortum suum regno debeat minerali, inter fossilia referendum esse. Longe plures contendunt, lithanthracem suam debere formationem corporibus organicis regni vegetabilis: alii denique eam a regno animali repetunt. Hanc sententiarum diuersitatem deriuat noster inde, quod alius alio loco aliisque circumstantiis rem intuitus est. Hinc etsi ipse alibi *) demonstrauit, lithanthracem dari terreum originis vere animalis, multum tamen obest, ut hunc ortum generalem constantemque credat, e contrario sibi suis innitens obseruationibus persuasit, lithanthracis ortum modo ex animali regno, modo ex vegetabili repetendum esse. E. g. in regionibus schisto foetis multasque vegetabilium reliquias continentibus nemo non lithanthracum formationem vegetabilibus ab aqua depositis et decompositis assignauit. Sed in regionibus calcareis aut arenaceis magnam vim testaceorum petrificatorum tenentibus productio lithanthracum e regno est animali repetenda. Ceterum qui sit lithanthracum ortus, animalis an vegetabilis, nec strata corporaque peregrina (petrefacta etc.) lithanthracibus vicina, neque producta per analysin chemicam ex ipsis elicita satis clare ostendunt. Certiora huius rei indicia praebebat incineratio lithanthracis, si cineres exhibet. Etenim noster in vniuersum reperit, cineres lithanthracis vegetabilis esse flauos, rubros aut fuscos atque martiales, animalis autem albos, calcareos inque acidis solubiles. Igitur tanquam principium certissimum ponit omnem lithanthracem vegetabilem per incinerationem dare cineres plerumque rubros,

O 5

*) Histoire naturelle du Jorat etc. Tom. 2. Sect. 2. et Sect. 6.

bro, martiales, et neutiquam cum acidis effervescentes, sed omnem animale semper producent cineres albos, cum acidis effervescentes, inque menstruis facile solubiles. Praeter duas istas lithanthracum species tertia datur, multo illa rarior, cuiusque originem longe difficilius intelligas: schistosa est inque montibus reperitur antiquissimae, ut videtur, formationis, remixta substantiis quarzosis horum montium; forsitan bitumen, quod lithanthraces efformat tumque fluidum est, forte fortuna in illorum montium fissuras sese insinuavit. — Ex in quae dicta sunt, neutiquam consequitur, in systemate mineralogico lithanthraces diuidendos esse in ligosos et animales: e contrario cum hae species tam proprietatibus internis vsuque, quam characteribus externis inter sese prorsus conueniant, lithanthracum diuisio systematica ab his ipsis characteribus, utpote cognitu facillimis, repetenda est. Iam hic vsus principii clarissimus auctor quatuor constituit species hasce:

1. *Lithanthrax Gagas.*

Charbon minéral ou charbon de pierre dur. *Charbon jayet* nonnullorum auctorum. *Cannel-coal* Anglorum. Haec species maxime compacta est, durissima, minime splendens, sique pondus ipsius excipias, quod maius est, Gagati simillima: polituram admittit sat pulchram, ideoque ad artefacta sumitur. Vix reperitur, nisi in Anglia, certe alibi non detecta sunt strata eius insignia. — Latet, cur WALLERIVS hanc speciem dixerit lithanthracem piceum.

2. *Lithanthrax piceus.*

Lithanthrax petrosus WALLER. system. miner. Tom. II. Spec. 265. lit. (c). *Charbon minéral ou charbon de pierre luisant.* *Charbon de pierre gras.* *Peckkohle* Germanorum. Constat e stratis tenuibus, secundum quae diuiditur. Splendet et tanquam oleo

oblitus

oblatus est. — Talis in Heluetia reperitur. — Qui in Flandria exstat, post vstionem relinquit residuum leue, porosum, scoriaceum, tamque durum, vt limas resistat.

3. *Lithanthrax schistofus.*

Lithanthrax fissilis seu Schistus carbonarius. WALLER. system. miner. Tom. II. Spec. 263. lit. (d). *Charbon minéral ou charbon de pierre schisteux.* In folia diuidi se patitur, vti schisti ardesiacae, a quibus non differt, nisi natura sua bituminosa; vt credibile sit, hanc speciem natam esse, cum elementa bituminum elementis schistorum (plerumque limosis vel argillaceis) intime miscerentur.

4. *Lithanthrax terreus.*

Lithanthrax terreus. WALLER. system. miner. Tom. II. Spec. 265. lit. (b). *Charbon minéral tendre ou charbon de terre. Houille proprement dite. Terrouille Flandrorum.* Haec species tenera est, ac longe fragilior ceteris, saepe adeo friabilis, fereque semper humida, cum effoditur. Facillime ignem concipit, fere vti lignum ardet, satisque cito consumitur; minorem etiam calorem gignit, vnde minoris aestimatur. — Sola venas efformat exigua profunditate in collibus, aut in superficie ceterarum specierum, quarum interdum tectum constituit, vnde nostro haud improbabile videtur, hunc lithanthracem non esse habendum pro specie peculiari, sed potius, si ita dicere fas est, pro accidentali, hoc est, esse lithanthracem bonum per aërem aquamque decompositum. *Lithanthracem ligneum* auctorum (*charbon ligneux, houille ligneuse*) noster non lithanthracibus, sed lignis fossilibus adnumerat. Lithanthraces variegatum (*charbon irisé ou couleur gorge de pigeon*), pyritosum sulphureumque non pro speciebus peculiaribus, vt nonnullis placuit, sed pro accidentalibus habet. Denique a lithanthracibus excludit illam

lam bituminis speciem, quam Germani *Holzstein* dicunt, nam verus est cespes bituminosus. De his lithanthracum natalibus eorum indiciis noster diligenter agit, simulque LEHMANNI aliorumque mineralogorum hac de re theorias examinat. Repperiuntur fere exigua profunditate, inque collibus potius, quam in montibus, etsi interdum etiam in montibus magnis profunditatibus occurrant. Sedes eorum sunt schistus lapisque arenaceus. — Postremo loco de apparitionibus lithanthracum in telluris superficie (*affleurements*) exponitur.

- p. 148- X. *De vitis sectione commentatio.* *Auctore* A. BERTHOLON. *Missa ad societatem die 10 Septembris*
 177. 1788. Experientia multorum annorum docuit,
 1) vitis sectione lignum huius plantae reddi fortius,
 2) eam impedire, ne vitis magna sarmentorum quantitate debilitetur, 3) resectionem ramorum inutilium durationem eius reddere longiorem, 4) hac operatione fieri vuas maiores, melius nutritas, succulentiores, delicatiores omninoque praestantiores, praetereaque 5) citius maturescere. Ad hos fines obtinendos scire interest et artem secandi et tempus sectioni vitis maxime accommodatum habito respectu climatis situsque vineae. Posteriolem clariss. quaestionem BERTHOLON illustrandam sibi proposuit. Duae sunt tempestates vitis sectioni idoneae, autumnii exitus initiumque veris. Praestat tamen, hanc sectionem autumnno, quam vere, institui; id quod noster argumentis ex ipsa vegetabilium natura desumptis demonstrat. Sed haec regula ad climatis situsque vineae rationem adstringenda est. Videlicet si clima calidum est, vineaeque sita in loco sicco aut ventis siccis exposito, vel in latere montis alti, vel in solo sabuloso, ceteris paribus, autumnno sectio est instituenda. Sin clima admodum frigidum est, ac vinea sita in loco humido et frigido aut ventis pluviosis humidis.

midisque ac nebulis exposito, in terra profunda, prope fluuios, stagna, nemora etc., in solo argilloso, vere vitis secanda est. In omnibus illis terris, ubi metus est, ne sectio autumnalis vitibus noxam adferat, artificio quodam ambarum methodorum commoda simul possunt obtineri. Scilicet illic vitis bis poterit secari, primum autumnno, sic vt sarmentis duplum longitudinis consuetae relinquatur, iterumque vere, quando id quoque aufertur, quod tanquam frigoris propugnaculum autumnno relictum fuit. Quod si frigus vehemens post priorem sectionem ingruat, primus tantum pollex ligni laedetur, reliqua-que pars trunco propior frigoris vim perinde effugiet, ac si sarmentum integrum mansisset.

XI. *Ideae de formatione granitarum.* Auctore p. 178-
Com. DE RAZOUMOWSKY. Communicatae cum sa- 182.
cietate die 25 Octobris 1788. Clariss. auctor grani-

tae nomine non cum CRONSTEDTIO tantummodo saxum e quarzo, mica et feldspato conflatum, sed cum WALLERIO omnia saxa e massa solida ac granulata composita ipsumque adeo gneisum insignit. Saxa granitica ab omnibus naturae scrutatoribus pro antiquissimis habentur. Eorum genesin quod attinet, alii nihil definire ausi sunt, alii audaciores contenderunt, quod iam nemo in dubitationem vocauerit, granitas esse producta crystallisationis, aut potius coagulationis, siue crystallisationis praecipitatae. Ipsa saxa granitica, si aquae aerisque influxum nondum fenserunt, pyramidalem fere formam referunt, strataque, quae recentioribus temporibus his in saxis mineralogi reppererunt, sunt tanquam laminae, e quibus crystalli istae ingentes, saxa granitica, constant. Grana, e quibus saxa granitica coaluerunt, pariter sunt plus minusue regularia et crystallina, simulque plus minusue pellucida; quae proprietates a sola crystallisatione possunt repeti. — Quale vero fuit

fuit menstruum, quod granitarum massam, quam ista saxa formarentur, solutam teneret? Idem ne fuit cum eo, quod postmodum saxa stratosa (careea, argillosa etc.) efformauit? Noster quid de re sentiat, iam alibi obiter exposuit *); hoc loco diductius declarat. Primo ostendit, fluidum quod granitas formauit, ab illo, cui montes strati debentur, natura sua differre: hoc usus argumenti quod saxa granitica a stratosis multis notis admodum essentialibus discrepant. Iam ut intelligatur, quomodo nam menstruum granitas generarit, duae modo vi nostro patere videntur: examen actionis fluidorum aquosorum naturalium nunc cognitorum in terram vitrescibilem siue quarzofam, utpote partem materiarum granitarum, atque analogia. Examine isto instituto, apparet, solum acidum fluoratum aquae iustum terrae quarzofae dissoluendae vi ac proprietate instructum esse. Ergone prima mundi aetatis globus, quem habitamus, immenso mari acidi fluorati obiectus fuit, uti senioribus temporibus mari aquae salis maribus nostris similia eum contexerunt? Haec hypothesis utut primo intuitu absurda videatur, tamen si diligenter ponderetur, non omni eam fundamento destitutam esse, noster autumat. Vestigialis menstrui nostro videntur vel insignes illae fluoris mineralis in terrae visceribus reconditi quantitates etc.

p. 183-
188. XII. *Commentatio de ligno fossili, habita ratione variarum eius specierum, imprimis in Helvetia, usque, quem in artibus et oeconomia praestat.* Auctore

*) *Essai sur l'Histoire Naturelle du Cercle de Baviere.* Inserta est haec scriptio huic ipsi aetorum societati Lausonenfis volumini. Vid. infra (XV.)

Com. DE RAZOUMOWSKY. *Communicata cum societate die 1 Decembris, 1788.* Lignum fossile, quod in terra plus minusue profunde reperitur, ibi per evolutionem peruetustam depositum, aut integrum neque alteratum, aut penitus immutatum adeoque mineralisatum occurrit. Necesse tamen est, ut saltem vestigia adsint textus vegetabilis; alioquin ligno fossili adnumerari nequit. Sequentes hac in dissertatione species clariss. auctor recenset.

1. *Lignum fossile* WALLER. Spec. 448.

Bois fossile non altéré. Sunt haec fragmenta ligni adeoque arbores integrae, sed foliis spoliatae, nihil passae mutationis, in quibus omnem textum agnoscimus, ipsumque adeo librum ac corticem agnoscimus. Huiusmodi ligna reperias in omnibus fere locis turfosis profundioribus, inque superficie turfae agnoscae Vznacensis in Heluetia. Lignum fossile Almerodense pariter huc pertinet; constat e stratis eamibus ligni, ut videtur, suberini. — Possunt haec ligna pro lignis vulgaribus usurpari.

2. *Bois fossile réduit en charbon, ou charbon de bois fossile.* Carbones lignosi fossiles WALLERII. Sunt fragmenta cylindrica veri carbonis lignei, quae saepe occurrunt in cemento tufisque vulcanicis Rhena-
tis etc.

3. *Bois pénétré par le fer.*

Tophus ferreus ochraceus, longitudinally natus. Linn. Syst. Nat. *Vegetable ferreum s. sideroxylon.* WALLER. Syst. Miner. Tom. II. Spec. 446. Est lignum flavum aut fuscum, digitos, tactu inquinans, semiputridum, aut cuius fibrae per aquam martialem disiunctae fuerunt, quae per has fibras penetravit, ochramque flavam aut fuscam in earum interstitiis deposuit. Talia ligna occurrunt in ferri fodinis, inque turfa lignosa. — Eandem, quem ochrae ac ple-

pleraque minerae ferri limosae, vsum praestare potest.

4. *Bois changé en mine de fer terreuse.*

Lignum fossile ferreum. Plerumque sunt fragmenta ligni aut partes radicum in mineram ferream mutata, in quibus adhuc contextus organici quoque ligni perfecte apparent. — Dignum hoc fossile, quod in vsum vertatur.

5. *Bois minéralisé par le fer aéré et un principe bitumineux. Bois noirs aquatiques. Bois noirs fossiles.* *Matrix succini HARTMANNI. Lignum fossile bituminosum WALLERII Spec. 444. lit. (b).* Ligna sunt in modum dura ac nigra ob ferrum aëratum cum principio bituminoso terrarum paludosarum unitam, ponderosiora lignis vulgaribus, quorum tamen characteres externos omnes seruarunt. Magna cum ardore, magnumque calorem gignunt. In aëre vero aër fixus principiumque bituminosum volatiliter restatque residuum fuscum ferri dephlogisticatum, nam retinens organicam: in vasis vero clausis fixus principiumque bituminosum, relicta terra minerali, connubium ineunt, parietesque vasorum obducunt sub forma plumbaginis. Praeterea ignis et specie elicit exiguum quantitatem olei fusci, petrolei similis, quod refrigeratione abit in materiem pinguem picisque ad instar glutinantem. — Haec ligna occurrunt in paludibus Angliae, Galliae, Helvetiae. — Vtus eorum esse possunt multiplices, auctore recepti.

6. *Bois minéralisé par le fer vitriolé et un principe bitumineux. — Houille ligneuse.*

Vegetabile fossile bituminosum. Lithanthracis lignae WALLERII Spec. 444. lit. (c). Plerumque sunt fragmenta ligni, rarissime arbores integrae lithanthraces plus minusue perfectos conuersae.

ent cum flamma exigua caerulea et forti odore sulphureo, postque vitionem relinquunt terram martia-
em rubram aut fuscā, magneti obedientem. Sae-
pe tecta sunt efflorescentiis vitriolicis et alumino-
s. — Vbi magna copia occurrunt, possunt vt mi-
nerae vitrioli aut aluminis tractari.

7. *Bois minéralisé par le fer sulfuré.*

Bois pyriteux. Vegetabile pyriticosum. Lithoxy-
on pyriticosum. WALLERII Species 445. Ligna sunt
ut non decomposita, vti (1), contactaque et pene-
rata pyritis, aut in pyritam sulphureum penitus con-
uerſa. — Vt minerae vitrioli aut aluminis tractantur.

8. *Bois minéralisé par le cuivre sulfuré, ou
bois changé en mine de cuivre.*

Vegetabilia fossilia cuprea. WALLERII Spec.
447. Sunt fragmenta ligni maximam partem aut pe-
nitus in mineram cupri conuerſa.

9. *Bois minéralisé par le plomb sulfuré, ou
bois changé en mine de plomb.*

Lignum fossile plumbaceum. Fragmenta sunt
ligni in mineram plumbi penitus conuerſa. Si haec
ae praecedens species magna copia reperirentur, pos-
sent vt minerae cupri plumbique tractari.

XIII. *Descriptio aluearium cylindricorum* fra. p. 188-
minorum et aluearium ligneorum, secundum idem 203.

principium constructorum, cum nonnullis obserua-
tionibus super eorum commodis. Auctore DEIGE-
LIEU. Missa ad societatem die 25 Decem-
bris 1788. Horum nouorum aluearium incolis
insularum Madagascarenſis et Burbonenſis dudum
vſicatorum, constructionem, dimensiones vſumque
clar. auctor accurate describit. Constant ex cylindro
cauo, e funibus stramineis, vt aluearia vulgaria,
confecto. In cylindri extremitatibus siti sunt duo
fundi plani, etiam straminei, qui per totam cylindri
cavitatem promoueri possunt: figuntur clauis fer-

reis, qui inter funes immissi in fundum penetrant. Apparet, horum fundorum mobilium ope aluearia modo maiora, modo minora reddi posse. Aluearia horizontaliter ponuntur, vnusque fundorum aperturam habet per quam apes egrediantur. Praestantia huius constructionis maxime in fundorum mobilitate cernitur, possuntque adeo secundum eandem regulam aluearia ligno quadrata aut rotunda confici. Talium aluearium commoda haec sunt. 1) Vt mel eximatur, fundus posterior amouetur, post operationem in locum suum reponendus; sic nulla apis necatur, et aluearium in suo manet loco. 2) Nulla pars aluearis vacua relinquitur, nam melle exempto fundus promouetur vsque ad fauos relictos. 3) Aluearia pro lubitu possunt ampliora reddi, id quod in multis casibus necessarium est. 4) Apes commode nutriuntur. 5) Haec aluearia calidiora sunt, quam methodo vulgariter constructa. 6) Interior pars aluearis saepe ita visitari potest, vt apes non conturbentur. 7) Facile possunt renouari, si aluearia inuertantur, hoc est, si apes modo per hunc fundum modo per illum exire cogantur. 8) Denique haec aluearia ad examina artificialia formanda accommodatissima sunt.

p.204-
236. XIV. *Observationes, e quibus sequitur, omnino Heluetiam arenaceam, totumque planum parum summum circuli Bauariae suam debere originem aquis dulcibus lacustribus. Auctore Com. DE RAZOUMOWSKI. Communicatae cum societate die 31 Decembris 1788.* Hae clarissimi auctoris observationes super antiquo Helvetiae fundo arenaceo continuationem efficiunt operis alius mineralogici ab ipso scripti *), eiusque theoriā de origine huius fundi confirmant. Multa continent ad originem corticis telluris illustrandam facientia. Enumerat auctor sedimenta fluuiatilia fundi illius Heluetici, diligenterque describit.

*) *Histoire naturelle du Jorat etc.*

lapidinum Oeningensem! prope lacum Constanti-
um, ubi pulcherrimae petrificationes animalium
quiatilium reperiuntur. — Nostri observationes
iam Sueviae partem complectuntur. — Arbitra-
r auctor, ignem olim subterraneum in fundis Hel-
vetiae Bauariaeque vires suas exeruisse. Vestigia ta-
men ignis reperit in productis lapidinum Oeningensis,
quae per ignem mutata videntur, inque immensa
opia stratorum bituminosorum, quae sine calore
continuo formari potuisse negat. Hunc calorem re-
petit ab igne vulcanico, productaque vulcanica se-
cundum istis in oris reperisse credit. — Charta addita
hic dissertationi tractum illum sistit.

XV. *Tentamen super historia naturali circuli Ba-* p. 237-
variae. Auctore Com. DE RAZOUMOWSKY. Mis- 283.
sum ad societatem die 31 Decembris 1788. Tempo-
ris angustiae difficilisque tempestas clarissimum au-
ctorem impediuerunt, ne ipsos istius circuli montes
mineralogorum attentione longe dignissimos visita-
ret. Igitur libros historiam Bauariae naturalem tra-
ctantes collectionesque rerum Bauariae naturalium
in doctorum Bauarorum museis seruatos accurate
consultuit, unde hoc tentamen natum est. In intro-
ductione de libris agitur, qui mineralogiam Salis-
urgensem tractant, adque auctoris notitiam perue-
nerunt. Ipsum tentamen tres est in sectiones diuisum.
Prima sectio complectitur ducatum Bauariae ac Palati-
natum superiorem. Primum describuntur montes, qui
in ducatus Bauariae ac Palatinatus superior cingun-
tur. Nuclei eorum granitici sunt, insignesque con-
tinent granitae varietates. De terra calcarea primi-
tiva, montes peculiare inter primitiuos, maxime a
Germanis, relatos constituinte. Omnes isti mon-
tes scatent mineris omnis generis, inprimis martia-
libus. Recensentur describunturque a nostro fer-
rum micaceum (*Eisenrahm*), cuius vena in granita

Fichtelbergensi reperitur; haematites niger magis
 fio remixtus, qui si cum ferro illo micaceo commi-
 scetur, bonum ferrum exhibet; minera ferri
 gilloso; minera ferri fabulosa; obiter lapis calcareus
 spatiosus; haematites ruber; minerae ferri
 fae, quarum vna basaltas forma sua refert; pyrites
 sulphureus; pyrites cupreus; galaena; minera plu-
 bi viridis; plumbum arsenicale; magnesium argen-
 tiferum; minerae variae cobalti; lapis calaminaris.
 Sequuntur tum inflammabilia ac bitumina; lithum
 thrax; turfa lignosa; petroleum. Inprimis diligenter
 de turfa illa lignosa agitur. E lapidibus terrisque
 tandi sunt: granitae; lapis ollaris; serpentinus;
 lices pulchri; iaspis; chalcedonius; carneolus; qu-
 zi variae species; lapis Ravensteinienfis, de quo
 ster alibi exposuit *); feldspatum, quod ad porcel-
 nae coctionem adhibetur; marga graueolens; mar-
 moris variae species; alabastrites; spatum calcare-
 um; stalactitae calcarei (in spelunca quadam Bo-
 mannianae nihil cedente); fluor mineralis (hic ob-
 ter de montium graniticorum origine ab acido fluo-
 rato repetenda, de quo argumento iam supra
 actum est); terra talcosa; umbra (de cuius origine
 simul agitur); terra mineralis rubra, terrae bolae
 nonnihil fabulosae proprietatibus instructa; terra
 va similis naturae; terra quaedam variegata mira-
 losae Saxonum similis; terra porcellanea in officio
 porcellanae Nymphenburgensi usurpata etc. In mon-
 tibus secundariis occurrunt corpora peregrina: ligni
 petrificata; fungitae; belemnitae; orthoceratitae; sti-
 monitae; vermiculitae; trochlitae; turbinitae; strom-
 bitae; cochlitae; ostracitae; terebratulitae; cham-
 tae; bucarditae; echinitae; ichthyolithi; cetaceo-
 rum petrificata; amphibiolithi; petrificationes qua-
 drupedum. Non dubitat noster, quin, si diligen-

*) Vid. supra (VII.).

**) Vid. (IX.).

inquiratur, etiam in ducatu Bauariae ac Palatina-
 superiore vulcani extincti reperiri possint; certe
 saltae ibi reperti sunt, qui hic a nostro describun-
 tur. — *Altera sectio* archiepiscopatum ac princi-
 patum Salisburgensem terrasque adiacentes spectat.
 minimum huius regionis diuitiis subterraneis plenissimae
 geographia mineralogica traditur, montesque in eo
 describuntur. Sunt hi arenacei, calcarei, argil-
 losi, cornei, granitici. Reperiuntur his in monti-
 bus: aurum natium; pyrites arsenicalis argentum
 natum; pyrites cupreus; galena; pyrites sulphu-
 reus; argentum natium; minera cupri flaua viri-
 descens; pseudogalena; minera plumbi arsenicalis;
 ochra martialis etc. Aurum Salisburgense, non
 minus pulchrum, quam Hungaricum, semper na-
 tium reperitur, ideoque omnes minerae auriferae
 confusae lotaeque protinus amalgamationi subiiciun-
 tur. Hac in operatione minera aurifera Hohen-
 goldbergensis singulare exhibet phaenomenon. Nam
 ipsa parum auri continet, omne tamen hydrargyrum,
 cum e molis amalgamatoriis egreditur, consisten-
 tiam habet veri amalgamatis; id quod vulgo ingenti
 aquae illas molas circumagentis frigori tribuitur: sed
 noster rei causam repetit a minera ipsius pulueru-
 lenta indole. Ante aliquot annos tentata fuit amal-
 gamationis methodus Borniana, ipseque BORNIVS
 accessit, ut operationes dirigeret: sed res suc-
 cessu sperato caruit, ipseque BORNIVS dicitur fassus
 esse, methodum suam non accommodatam esse mi-
 neris parum auri tenentibus cumque matrice sua inti-
 me coniunctis, quales sunt Salisburgenses, saltem si
 magnae earum quantitates amalgamationi submittan-
 tur. — Productionum marinarum regni animalis vesti-
 gia in gypso. — Prope Hamarau massa ferri reperitur
 sola montem integrum constituens. — Hydrargy-
 rum quoque occurrit tam natium quam mineralisa-

tum etc. — Praeterea notanda sunt: schistus
 minosus; lithanthrax; turfa; quarzum; granitae
 rietates; saxum molare graniticum WALL; cornu
 steatites; lapis ollaris; serpentinus; talcum; mica
 amianthus; schoerlus; turmalinus (turmalini Zill
 thalenses inter producta non Tirolensia, sed Sal
 burgenfia referendi sunt); granatus; cryftallus ma
 tana; marmora; gypfum; fluor mineralis; terra
 calcarea; terra porcellanea; argilla etc. Petre
 occurrunt porpita, lapides frumentarii, turbine
 chamitae, bucarditae, ostracitae, echinitae. —
 ter de mineralogia principatus Berchtolsgadenfis.
Tertia denique *sectio* de animalibus et climate circ
 Bauariae exponit. Animalia ibi reperiuntur: canis
 pes, lynx, lutra, vrfus, meles, lepus timidus, mus
 ceruus elaphus, dama, capreolus, ibex, rupicapra, a
 vultur barbatus, falco, falco nifus, strix, scolopax, tu
 dus, tetrao vrogallus tetrao lagopus, tetrao rufus, tetra
 perdix etc.; rana bufo, rana temporaria, lacerta
 ridis, lacerta salamandra, anguis fragilis; cottus go
 bio, perca fluuiatilis, perca zingel, silurus glanis
 salmo trutta, salmo hucho, salmo alpinus, salmo le
 varetus, salmo thymallus, salmo renke, esox lucio
 cyprinus barbus, cyprinus carpio, cyprinus gobio
 cyprinus rutilus, cyprinus nasus. Productiones
 vegetabiles Bauariae non videntur numerosae. Arbo
 res ibi sponte crescunt pinus syluestris, pinus abies
 pinus larix, populus tremula, betulus, fagus. Bo
 varia vndique ventis perflatur. Ver autumnusque
 pluuiosa et infalubria habentur. In principatibus Sa
 lisburgensi et Berchtolsgadenfi clima parum benignum
 est. —

p. 284-
 321. XVI. *Historia naturalis salinarum circuli Bau*
ariae. Auctore Com. DE RAZOUMOWSKY. Commu
nicata cum societate die 31 Decembris 1788. Has sa
linas noster ipse visitauit; hinc, quae de iis refert, pro
 p. 284

priae innituntur obseruationi. Quatuor locis Bana-
 riae salinae reperiuntur: Halleini in principatu Sa-
 lisburgensi; Berchtolsgadeni in principatu cogno-
 mine; Reichenhalli et Trauensteini in ducatu Baua-
 riae. In duabus prioribus salinis sal occurrit solidus;
 sed Reichenhallum tantummodo habet aquam salfam,
 quae ad Trauensteinium vsque conuehitur. Salinae
 Salisburgenses proprie in pago Dürrenberg leucam
 unam ab Hallein distante, prope verticem montis sa-
 liniferi sitae sunt. Berchtolsgadenses reperiuntur
 in loco quatuor leucas a Salisburgensibus remoto,
 montesque eas separantes calcarei sunt. Sal in his
 duabus fodinis reperitur sub nidorum, renum vena-
 rumque forma variae crassitie. Rubicundus est, al-
 bus, interdum caeruleus: aut purus solidusque, aut
 gypso mixtus compositusque e striis verticalibus, pa-
 rallelis, coarctatis. Iacet in strato argilloso, lapi-
 descente, si tenerum est, cinerascete, si durum fit.
 — Laborum subterraneorum his in fodinis ratio,
 Pulvis pyrius non adhibetur, cum solum ferrum suf-
 ficiat. — Methodus, qua sal extrahitur, admodum
 ingeniosa est. Camerae in monte excuantur diuer-
 sae magnitudinis, implenturque aqua dulci, quae sa-
 lem parietum paullatim soluat eoque saturetur.
 Nonnullae tam sunt amplae, vt aqua duos annos ibi
 manere debeat, vt possit penitus saturari. In aliis
 nonnullas modo hebdomadas relinquitur. — Araeo-
 metrum ad falsedinem aquae definiendam. — Fon-
 tes aquae salsae Reichenhallenses e saxo scaturiunt
 partim e breccia calcarea, partim e lapide calcareo
 constante. Numero sunt viginti: quatuor tamen
 modo in vsum conuertuntur. — Machinae ad trans-
 vehendas et euaporandas has aquas adhibitae. —
 Fodinae Halleinenses et Berchtolsgadenses nostro vi-
 dentur olim vnum idemque stratum efformasse, con-
 iunctum illud cum strato salinifero Gmundensi in

Austria. Credit, reuolutionem telluris vehementer
 duas istas fodinas separasse. — Stratum illud argi-
 losum nihil fuit nisi limus maris sale foetus venis-
 salis remixtus, qui e mari praecipitatus decidit.
 Fontes aquae falsae Reichenhallenses arbitratur
 ster sale Berchtolsgadeni in loco harum fodinarum
 adhuc incognito impraegnari. — Quod ad opinio-
 nem satis vulgarem attinet, salem in fodinis regi-
 nerari, obseruationes clarissimi auctoris docent, non
 repetendam esse ab aquarum falsarum per argi-
 lam transstillatione. — Ad finem leguntur aliquae
 obseruationes super characteribus regionum salem
 culinarem tenentium. 1) Sal fere habitat ad extre-
 mitates iugorum montium valliumque. 2) Repen-
 tur in montibus parum inclinatis interque iuga ad-
 modum alta sitis. 3) Fere semper coniunctus est
 cum argilla subnigra, humida, lapidi calcareo inni-
 xa. 4) Interdum prope salis fodinas gypsum re-
 peritur. 5) Denique in superficie terrae salem te-
 nentis certae plantae, vt. kali, salicornia etc., cre-
 scunt.

p. 322- XVII. *Dissertatio super frigore variorum loco-*
 361. *rum per hiemem 1788 — 1789, superque eo, quod*
Lutetiae Parisiorum eadem hieme fuit, comparato cum
frigore per alias hiemes notabiles. Auctore GAVSSER.
 Clarissimus auctor non potuit eum obseruationum
 fide dignarum numerum colligere, vt historiam com-
 pletam frigoris hiemis illius saeuissimae consignaret.
 Igitur satis habuit, tabulam sistere graduum frigoris
 variis in terris obseruatorum, sed redactorum ad sca-
 lam thermometri mercurialis octoginta in partes diuisi-
 id quod omnes illas obseruationes reddit comparabiles.
 Indicantur simul rationes, quibus reductiones innitun-
 tur, praetereaque monetur, quantum fidei variis ob-
 seruationibustribuendum sit. Sequitur tum com-
 paratio frigoris Lutetiae Parisiorum istam per hi-

tem obseruati cum frigore aliarum hiemum notabili-
um. Diligenter subtiliterque noster examinat omnes
errores ab illis commissos, qui haec frigora ad ter-
minos fixos redigere studuerunt; comparataque di-
versorum thermometrorum graduatione, tabulam
exhibet frigorum summorum Lutetiae ab anno 1702
ad annum 1788 obseruatorum adque scalam Delucia-
nam octoginta partium redactorum. Cogit ex his
obseruationibus, frigus diei 31 Decembris 1788 idem
fuisse, quod 1716, scilicet — 17°, 40; parumque
operasse frigus anni 1709, quod fuit — 17°, 10.
Apparet adeo, thermometrum paullo magis descen-
sum fuisse, si aëre in libero stetisset.

XVIII. *Obseruatio super actione solis ad ceram* p. 362-
363. *albandam. Auctore Ioanne Senebier, bibliothecario* 363.
reipublicae Geneuensis. Communicata cum societate
*die 3 Decembris 1789 *).* Iam dudum clariss. SENE-
BIER expiscari conatus est, quem lux solaris in cor-
pora trium naturae regnorum influxum habeat. Cum
in processum inquireret, quo cera alba redditur, mox
intellexit, solam lucem hunc effectum producere pos-
se, actionemque roris, inprimis mensis Maii, nihil
conferre ad ceram colore flauo exuendam alboque
tingendam. Ad hanc rem demonstrandam ceram
actioni lucis ita exponere conatus est, vt ab humi-
ditate tuta maneret. Igitur ceram flauam inter duas
laminae vitri tenuis, sed transparentis, collocauit, easque
cera hispanica hermetice conclusit, vt cera flaua lucis
quidem, sed non humiditatis vim experiretur. Hunc
apparatum in loco luci solari exposito per quatuor
aut quinque horas asseruauit. Die 10 Aprilis simi-
lem apparatum in loco obscuro collocauit, perque
P 5 idem

*) Sic liber habet, etsi titulus indicat, hunc tomum
annis 1787 et 1788 dicatum esse.

idem temporis spatium ibi obseruauit. Die 10 experimentum finem habuit. Die 12 noster obseruauit, ceram inter laminas vitreas soli expositam albescere incipere. Sicque magis magisque alba facta est, donec omnibus illis locis, vbi crassities ceram duas lineas non excederet, perfecte albida esset. Cera in apparatu loco obscuro posito perfecte permanfit, etsi eundem calorem sentiret. — Extensio noster ceram flauam super vitro simili vni e vni prioris apparatus, vitrumque soli exposuit, sic ut lux solaris in ceram ipsam incideret. Cera perinde ac prior, alba facta est, sed, vt nostro videbatur, tardius. Cera super vitro simili extensa sed in loco obscuro posita colorem suum non mutauit. — Deinde que cera flaua humectata aut aquae submersa in loco pariter alba reddita est, nec tamen celerius, quam in prioribus tentaminibus, sed potius tardius; in loco obscuro colorem flauum retinuit, etsi perinde, vt cera soli exposita, aliquot aëris bullas emitteret. In aër, cum a nostro aëri nitroso misceretur, paullo melior atmosphaerico repertus est. — Apparet itaque, solum solem ceram dealbare, hancque coloris mutationem a roris humiditate potius retardari, quam accelerari. Quae sit huius phaenomeni causa ac ratio, alio loco noster docebit, vbi variam actionem diuerforum corporum in ceram ostendet.

XIX. *Dissertatio I. super dilatationibus respectu hydrargyri et spiritus vini.* Auctore GAUSSEN. Clarissimi DE LUC experimenta ostendunt, non modo vini spiritus expansionem ab expansione hydrargyri longe diuersam esse, sed etiam dilatationem relatiuam spiritus vini, si cum dilatatione hydrargyri comparatur, semper crescere, quo magis liquidum in thermometro eleuetur. Minor est in gradibus congelationis puncto vicinis, aequalis esse incipit a gradu quadragesimo vsque ad gradum quadragesimum quintum

um thermometri mercurialis, tumque semper auge-
 tur ad summum vsque scalae punctum, vbi dilatatio-
 nem mercurii multum excedit, sic vt in gradibus
 magni caloris recuperet, quod in gradibus inferiori-
 bus perdiderat, inque his dilatationis differentiis
 compensatio perfecta reperiatur. Sed conclusiones,
 quas suis etentaminibus clar. DE LUC deriuauerat, irre-
 gularitates exhibent ab imperfectionibus instrumen-
 torum nulla arte vitandis obseruationisque diffi-
 cultate repetendas. Clariss. igitur huius dissertatio-
 nis auctor per comparationes admodum ingeniosas
 progressionem clarissimi DE LUC corrigere studuit.
 Haecque correctio eo est fide dignior, quod cum
 illa, quam ipse DE LUC aliis vsus principiis dedit,
 concordat. Huic correctioni haec tabula innititur.

Hydrargyrum	Vini spiritus
5°	= 3,9
10 = 3,9 + 4,0	= 7,9
15 = 7,9 + 4,2	= 12,1
20 = 12,1 + 4,3	= 16,4
25 = 16,4 + 4,5	= 20,9
30 = 20,9 + 4,6	= 25,5
35 = 25,5 + 4,7	= 30,2
40 = 30,2 + 4,9	= 35,1
45 = 35,1 + 5,0	= 40,1
50 = 40,1 + 5,2	= 45,3
55 = 45,3 + 5,4	= 50,7
60 = 50,7 + 5,5	= 56,2
65 = 56,2 + 5,7	= 61,9
70 = 61,9 + 5,9	= 67,8
75 = 67,8 + 6,0	= 73,8
80 = 73,8 + 6,2	= 80,0

Pro gradibus sub puncto congelationis auctor pro-
 gressionem clarissimi DE LUC assumit.

Hydrar-

Hydrargyrum	Vini spiritus
5°	= 3,8
10 = 3,8 + 3,7	= 7,5
15 = 7,5 + 3,7	= 11,2
20 = 11,2 + 3,7	= 14,9

Etiam clariss. COTTE super dilatationibus relatiuis spiritus vini hydrargyrique experimenta instituit quorum clar. GAUSSEN rationem reddit.

p.392-
402. XX. *Dissertatio II. super dilatationibus respectu vis hydrargyri et spiritus vini.* Auctore GAUSSEN. Continet haec dissertatio tabulas comparatiuas dilatationum relatiuarum hydrargyri et spiritus vini per omnes gradus thermometrorum Deluciani et Michelliani, a nostro diligenter supputatas, indicatis simul mediis, quibus ad obseruationes Delucianas et Michellianas comparabiles reddendas vsus est.

II.

Herrn PETER CAMPERS, *Magisters der freyen Kunst, der Weltweisheit und Arzneykunst Doctor, Honorair - Lehrers der Arzney - Zergliederungs- und Wundarzneykunst bey dem Athenäum zu Amsterdam, der Akadémie der Wissenschaften zu London, Edinburgh, Paris, Toulouse, St. Petersburg, Göttingen, Haarlem, Rotterdam und Vöslingen, der Akademie der Wundarzneykunst und der medicinischen Gesellschaft zu Paris, und der Naturforscher zu Berlin Mitglieds, wie auch der Gesellschaft zur Beförderung des Landbaues und der Malerakademie zu Amsterdam Ehrenmitglieds u. s. w. sämtliche kleinere Schriften die Arzney-Wundarzneykunst und Naturgeschichte betreffend. Erster Band im Teutschen mit vielen neuen Zusätzen und Vermehrung.*

mehrungen des Verfassers bereichert, von I. F. M. HERBELL. Mit Kupfern. Leipzig bey Siegfried Lebrecht Crusius, 1784. Zweyter Band 1785. Dritter Band 1788. 8. mai.

et sub alio titulo:

PETER CAMPERS, öffentlichen Lehrers der Arzneykunst und verschiedener Akademien Mitglieds u. s. w. kleinere Schriften die Arzneykunst und fürnehmlich die Naturgeschichte betreffend. Erstes Bändchen, aus dem Holländischen übersetzt, mit vielen neuen Zusätzen und Vermehrungen des Verfassers bereichert, und mit einigen Anmerkungen versehen, herausgegeben von I. F. M. HERBELL. Leipzig, bey Siegfried Lebrecht Crusius, 1782. pagg. 157. tabb. aenn. 4. Herrn P. CAMPERS, Lehrers der Arzneykunst u. s. w. und verschiedener Akademien Mitglieds u. s. w. Kleinere Schriften die Arzney- und Wundarzneykunst und fürnehmlich die Naturgeschichte betreffend. Ersten Bandes zweytes Stück. Ins Teutsche übersetzt von I. F. M. HERBELL. — 1784. pagg. 184. sine praef. tabb. aenn. 6. Zweyten Bandes erstes Stück, 1785. pagg. 183. sine praefat. tabb. aenn. 4. Zweytes Stück 1787. pagg. 182. sine praef. et ind. tabb. aenn. 5. Dritten Bandes erstes Stück, 1788. pagg. 221. sine praef. et ind. tabb. aenn. 4. Zweytes Stück, 1790. pagg. 183. sine praef. et ind. tabb. aenn. 3.

i. e.

PETRI CAMPERI opuscula ad medicinam, chirurgiam et historiam naturalem spectantia, multis access-

accessionibus ab Auctore locupletata, teutonice
 versa a I. F. M. HERBELL. Volumina tria cum
 figuris aeri incis. is.

Cl. HERBELL, ante iam de patria nostra traductum
 ne operum Camperianorum *) optime meritum
 similem apud omnes, qui CAMPERVM norunt, gra-
 tiam iniisse persuasum habemus, quum opuscu-
 lums hinc inde dispersa vel plane nondum publica-
 iuris facta colligendi consilium cepisset; in quo la-
 bore se ab ipso b. Auctore beneuole adiutum fuisse gra-
 tula depraedicat; ipsumque breui ante mortem tempo-
 supplementa ad opuscula haec sibi transmississe refer-
 quae aliquot voluminibus sufficiant. Quum autem
 Cl. Editorem aliis negotiis, inter quae translationem
 celebratissimi operis **) referimus, impeditum esse

*) PETER CAMPER, *S Abhandlung von den Kennzeichen
 des Lebens und Todes bey neugebornen Kindern. Nach
 einigen Gedanken über die Strafen des Kindermordes.
 Aus dem Holländischen übersetzt und mit neuen Zu-
 sätzen des Verfassers, wie auch einigen Anmerkungen
 vermehrt von I. F. M. HERBELL. Frankfurt und
 Leipzig 1777. 8. Abhandlungen des HIPPOCRATES,
 C. CELSVS und PAVLVS von AEGINA,
 über die Fisteln und Vorfälle des Afters, übersetzt
 und mit Anmerkungen und Beobachtungen erläutert
 von PETER CAMPER. — Aus dem Holländischen.
 Vermehrte Auflage. Leipzig 1781. 8.*

**) *Naturgeschichte des Orangutang und einiger andern
 Affenarten, des afrikanischen Nasbörns, und des
 Rennbiers, ins teutsche übersetzt, und mit den neu-
 sten Vermehrungen des Verfassers herausgegeben von
 I. F. M. HERBELL. Düsseldorf. 1781. mit Kupf.
 4 mai.*

picemur, quo minus fidem datam tam cito solue-
t, quam nos in votis habemus: diutius collectio-
is huius recensionem differre non potuimus, eorum,
nae sequutura speramus, suo etiam tempore sum-
am tradituri.

Vol. I.

Excerpta ex praelectionibus duabus in academia P. I.
*Horum Amstelædami habitis *).* De diuersitatibus p. II.
statum et nationum ex forma capitis cognoscendis;
e vitiis a pictoribus hac in re commissis; diuersam
capitis apud varias gentes formam tractationi recens
atorum tribui non debere (quod in sequenti oratio-
e exemplo aethiopum vltcrius pertractatur); in
quo pulchritudo statuarum veterum consistat; quo-
modo capitis pulchritudo delineando assequenda
Harum omnium ampliorem expositionem b. Auëtor
in praefatione pollicitus est, et procul dubio in libro
post ipsius mortem edito **), cuius versionem addi-
tamentis auctam ab Ill. SOEEMMERRING propediem
expectamus, promissis stetit).

Oratio super origine et colore aethiopum, habita p. 24.
*in theatro anatomico Groningae 14 Nou. 1764 ***).*
Tribus exemplis b. Auëtor cerebrum coloris pal-
lidioris

*) ex diario belgico: Hedendaagsche Vaderlandsche
Letteroeffeningen, desumpta.

**) PETRVS CAMPER over het natuurlyck Verschil
der Wesen - Strecken in Menschen van onderschei-
den Landaart en ouderdom, over het sfoon in an-
tyke Beelden en gesneden Steenen, gevolgd door
een Voorstel van eene nieuwe Manier om Hoof-
den van allerleye Menschen met zekerheid te teke-
nen. Te Utrecht 1791. m. K.

***) ex diario: De Rhapsodist, II. Deel, No. III.
Amsterd. 1772. 8.

lidiore quam Europaeorum, (idem Illustr. SON-
MERRING *); contrarium b. MECKEL **) Ill. WALTER ***), sed vterque semel tantum) et
guinem nostro similem, in duobus tantum alio-
diuersis parentibus nato (*Mestizen*) ex purpure
nonnihil negrescentem, succi mororum nigro
ad instar, vidit, qui tamen color nec Europaeis pro-
fus alienus sit. Calorem climatis causam coloris
nigri esse (Dubiorum Ill. PALLAS ****) Cl. BELL in transitu tantum mentionem facit, libro
non viso). Abortus ex parentibus angolensibus,
tota superficie albus, naso, labiis, totaque facie
thiopibus adultis similis †). In recens nato puer
tertio die genitalia, cutis circa ungues, et areolae
mammarum nigra fiebant, hoc colore 5. et
die super totum corpus extenso, exceptis volu-
plantis, et quidem puero tempore brumali in
clavi detento et fasciis inuoluto. Sedes coloris
corpore reticulari. Paucum istud et subtile, quo
cuticulam et capillos nigro colore tingit, in prima
uentate ex sanguine secretum videtur: solem quidem
plurimum ad nigredinem cutis conferre, non tamen
solum id praestare, quod partes ei non exposita
proben. Ex omnibus communem ab vno parente
totius humani generis ortum sequi, cuius probatio-
nem iam in exordio sibi proposuerat b. Auctor.

*) Vid. Comm. nostr. Vol. XXVI. p. 622.

**) Eorund. Vol. V. p. 203.

***) Eorund. III. Dec. Suppl. p. 435.

****) Act. acad. scient. imp. Petropol. pro anno 1777
Pars prior. Petropol. 1778. 4. Histoire p. 33.

†) Conferenda, quae b. Auctor alibi tradidit, vid.
Comm. nostr. Vol. XVI. p. 594.

*Succincta relatio de anatome elephanti iunioris *)*. P. 50.

erat idem, qui in viuario principis Arausiaci mortuus
erat, cuius descriptionem anatomicam vberiore
Auctor ampliori tractatui reseruauerat, tabularum
tri inoisarum eidem destinatarum explicationem hic
obiungens; naturali eiusdem historia a Cl. VOSMAER
henda cum icone a b. CAMPER confecta, cum reli-
quis omnibus, quotquot exstiterint, imperfectas co-
nouisset. Apertura inter oculum et aurem **) nonnisi
dantis integumentis conspicienda, diametri
poll. Cilia in palpebra superiore maiora quam in
inferiore. Puncta lacrymalia nulla, neque saccus la-
crymalis, neque eius in osse vestigium. Musculus
orbicularis oculi inferius crassior et latior; hinc fre-
quentior nictitatio palpebrae inferioris. Cauda lon-
gissima, teres, extremitate plana, setis marginis inter-
triplo longioribus quam externi. Ungues omnes
interiorum flexi ideoque detriti. Pedibus anteriori-
bus plantae multo maiores et crassiores, quam
posterioribus. Pullum reliquorum ad instar ore su-
pere. Lingua parum libera. Epiglottis glottidem
stracte claudens, musculo eleuatore maiore quam in
aliis animalibus: BVFFONII explicatio deglutitio-
nis ***) vix capienda. Dentes molares iunioribus in
maxilla 4, sed adultis nonnisi 2. Testiculi in
cauo abdominis, peritoneo arctissime affixi, appen-
dicibus satis longis omentorum ad instar instructi;
vasa spermatica breuissima; annuli inter musculos
abdominales pro transitu testium nulli. Musculi duo
ab

*) Ex diario: Nieuwe vaderlandsche Letteroeffeningen.
Amst. 1774. 8.

**) Conf. descriptionem Celebb. BVFFON et D'AV-
BENTON; vid. Comm. nostr. Vol. XIII. p. 181. seqq.

***) Ibid. p. 183.

ab anterioribus ossibus pubis orti, mox in tendine
abeuntes ad dorsum penis decurrentem et glandi
fertum, penem rigidum antrorsum mouentes, et
eius erectores, vti DUVERNOI putat *). Vnde
tet, elephantum retro neque mingere neque com
quod omnes statuerint. Genitalia non adeo par
(IDEM). Veru montanum, ab EODEM negat
eodem modo vt in aliis animalibus. Probosc
musculi ex fronte, ossibus nasi, zygomaticis, parte
feriore maxillae, male a BLAIRIO **) descripti.
num frontaliu simplex apertura in cauum narium
et oris. In corde animalis admodum iuuenis ne
tilago quidem, multo minus os, licet in vitulis
hebdomadum cartilago figurae eiusdem cum ossib
cordis bouis adesset; pericardium satis multum liqu
di continens; arteria coronaria sub ortu ex aor
simplex, mox in duos ramos diuisa. Loco vesiculae re
leae ductus amplus hepaticus, terminatus in saccu
amplum oualem, valvulis transuersalibus in quatu
cauitates inter se communicantes diuisum, in duode
num apertum, superficie interna rugosa et glandulis
minoribus conspersa. Pancreas exiguum, ex glan
dulis laxioribus compositum, quarum ductus in am
plum canalem vniuntur, prope intestinum in duode
diuisum, altero in ductum choledochum abeunte
in saccum felleum terminato, altero profundius in
duodenum. Intestinum caecum et colon equina
simillima, sed flexurae sigmoideae arcus maior; ven
triculus et intestina, aqua elota, magis saponacea
quam in vlllo alio animali. Renes admodum magni
in glomeres diuisi, peluis, quam BLAIRIVS negat
fatis

*) Comment. acad. scient. imp. Petrop. T. II. ad
num 1727. Petropol. 1729. 4. p. 377. seqq.

**) Philosoph. Transact. n. 326.

longa et ampla, inferius, vbi in vreterem transit, angustior. Cranium ratione capitis exiguum, ob amplam cavitatem narium. Ligamentum capitis ad situm erectum eius seruandum (paxwax) iam in osse sacro incipit, processus spinosos vertebrarum omnium coniungit, et partim cavitati ad latus spinæ capitis immergitur, partim sex vertebris colli, solo atlante libero, affigitur. Cautas oris obliqua, palato anteriorius super dentes molares inclinato, linguae apice deorsum posito, ipsaque oris apertura directionem eandem sequente. Cerebrum non tam exiguum, quam plerique putarunt; tentorium perpendiculare; cavitates humanis simillimæ, aequæ ac glandula pinealis et corpora quadrigemina. Neruorum olfactoriorum cavitates insignes, vt in plerisque quadrupedibus. Nares in ossibus maximæ, antrorsum membrana clausæ; septum ex protuberantia duorum ossium nasi, ad latus eius vtrinque cartilaginee turbinatæ per dimidium cavitatis narium marginisque anterioris maxillæ superioris versus laryngem decurrentes, multis affixis musculis et parte inferiore proboscidis in cartilaginum harum cavitates continuata. Musculis istis cauum faucium perfecte claudi potest aditusque aeris arceri et aqua in proboscide retineri, quum eodem tempore respiratio per os peragitur.

Commentarius de ossium maiorum in auiibus stru- p. 94.
ctura illorumque in diuersis speciebus diuersitate *). In
Q 2 femore

*) Ex diario: Verhandelingen van het Bantzaafche Genootschap der proefondervindelyke Wisbegeerde, Vol. I. Amst. 1774. 8: p. 235. Eundem etiam acad. scient. Parisinae transmisit b. CAMPER, quæ ipsum commentariis sibi ab exteris oblatis (Mém. présentés cer. T. VIII. 1776.) inferendum curauit.

femore *falconis falui* *) sub trochantere maiore aperturam oualem detexit Cel. Auctor, per quam aerem in os ipsum medulla vacuum inflare poterat, aequum ac in humero, simili apertura prope caput instructum. Eadem ratio erat humeri *strigis ululae* et corui indici (*psittaci macao?*), non autem femoris. Aer inflatus ex humero in pectus, ex femore in membranam pectoris per abdomen decurrentem transibat. Successit etiam experimentum, quum in altera extremitate humerus perforaretur, et aer inflaretur; non autem in femore eiusdem strigis neque falconis. Idem evenit in *meleagride* et gallis, in quibus etiam femora eiusmodi apertura carebant; in *vrogallo* vero aderat. In *ciconia* aequae in humero ac femore adest. Inde conclusit Cel. Auctor, humeros plerisque avibus caecos esse, femora vero iis tantum, quae volatu in altum feruntur; quod inde probatum cognovit, quod passerum ossa caua non sint, sed humeri alaudae. In falcone dicto et strige humeros, scapulas earumque sustentacula (claviculas posteriores), sternum, costas omnes, vertebrae pleraeque, os sacrum et ossa pelvis caua inuenit, aere immisso inflanda eumque caue pectoris communicatura, quod etiam contigit, quum laryngem inflasset; ossa antibrachii autem medulla repleta sunt, neque aerem admittunt. Aer ille in cauitatibus pectoris et abdominis calore expansus ossa ista ingreditur, et generatim assumi potest, ossa pro ratione volatus caua esse. Humerus fractus et bene ferruminatus galli iunioris simul docet, medullam ad coalitum ossium non requiri. In additamentis b. Auctor subiungit, *struthionem camelum*, *diomedeam demersam* et *colymbum immer*, aves ad volatum ine-

*) Nominibus Linnaeanis utimur, licet in scriptis b. Auctoris non semper expressis.

neptas, humeros medulla plenos neque apertura instructos habere; posteriorum praeterea femora, loco patellae apophysi adscendente instrui, periosteique colorem nigrum esse et choroideae ad instar inquinantem.

Epistola ad editores diarii: Heedendaag sche va- p. 108.
derlandsche Letteroeffeningen, super eodem argumen-
*to *).* Quum Cel. Auctor haec iam anno 1771 ob-
 servasset, commentario licet 1774 demum edito,
 ipse inuentionis gloriam prae Cel. HUNTERO **) sibi
 vindicat, et ad commentarium priorem supplemen-
 ta quaedam annotationesque addit. Cranium per
 tubam Eustachii aere repletur. In *casuario* sola ca-
 vitas inter os ilium et sacrum aerem recipit, huic
 aui non medius, sed intimus digitus maximus. In
struthione camelo non nisi femur aerem transmittit,
 sed alibi quam in aliis auibus, nempe per maius in
 minora diuisum foramen in superficie posteriore par-
 tis superioris, et per aliud itidem posterius inter con-
 dylos. In *coruo tornice* cauum vertebrarum colli
 cum humeris communicat. In *struthione*, *ardea ci-*
neria et *stellari* et *cornice* apertura in parte superiore
 apophyseos maxillae inferioris, ex qua tubus mem-
 branaceus ascendit et simili foramine sub margine su-
 periore cavitatis tympani inseritur, per quem aer in
 maxillam intrat: foramen istud in *struthione* ampli-
 tudine calami scriptorii est, et procul dubio celerem
 huius auis cursum iuuat. *Scolopax rusticula* et *sterna*
nigra aequae ac *fringilla domestica* humeris femoribus-
 que vacuis destituuntur, in quibus rectrices defectum
 hunc quodammodo supplere videntur.

Q 3

Appen-

*) Ex hoc diario anni 1775.

**) Vid. Comm. nostr. Vol. XXI. p. 117.

P. 123. *Appendix ad epistolam praecedentem: de artifice chalybem indurandi.* Cingula bracheriis destinata cum forcipe illa tenente ad summum gradum incandescent, et protinus in oleo ebulliente extinguuntur, nulla tunc ulteriore temperatura, ut dicunt, indigentia; ex quo sequitur, non gradum frigoris et tiores chalybem indurare, sed causam quamdam hactenus incognitam, forsan subitum refrigerium.

P. 126. *Commentarius de generatione bufonis americanae suae pipae **).* Organon auditus in bufonibus ut in testudinibus membrana densa tuberculosa obtegitur sub oculo posteriora versus inter musculum masseterem et temporalem collocatum, ex cavitate tympani ovali consistit, solum stapedem continente. Lingua humanae similis, sed inuersa, radice basi maxillae inferioris affixa, apice libero retrorsum flexo. Hepes et praecipue vesicula fellea insignis magnitudinis, intestina testudinis admodum similia.

P. 141. *Observationes de cantu ranarum masularum ***).* In faucibus posteriora versus utrinque proxime ad maxillam inferiorem duae adsunt aperturae ovales, per quas aer immissus vesiculas exterius sub membrana tympani fitas et ad humerum usque extensas, albicantes, pellucidas vasisque sanguiferis intertextas, quae alias complicatae in utroque latere rugam profundam aperturae oris contiguam sistunt, pariter ac membranam usque sub linguam se extendentem inflat. Vesiculae istae ex membrana musculosa constant,

*) Hoc inuentum Ill. auctor ipse academiae chirurgicae Parisinae 1777 coram monstrauit.

**) Ex actis Harleminsis, vid. Comm. nostr. Vol. XII. p. 270.

***) Ex supra allegatorum actorum Batauorum Vol. I. p. 245.

ant, adeo vt penitus euacuari possint, nisi animal
erem vi intrudat. Inspiratione ergo maxima facta
er per glottidem inferius versus linguam vrgetur:
uius eminentia per mediam ipsius longitudinem de-
currens aerem diuidit et ad vtrumque orificium vesti-
cularum amandat; harum membrana musculosa
aerem iterum versus os et linguam depellit, et so-
num format. Duplici autem linguae apice (in ranis
enim bifidus est, secus ac in bubonibus) animal ori-
ficia claudere potest, inspiratione per choanas facta.
Auguet hanc vocem magnitudo et situs pulmonum
ad longitudinem totius pectoris et abdominis. Bu-
bonibus non sunt istae vesiculae, nec ranis femellis,
nec omnibus maribus; in americanis nonnullis aut
minores, aut prorsus nullae.

Supplementum ad commentarium de ossibus cauis p. 151.
cauium *). Vltior explicatio et icon femoris *stru-*

thionis. *Otidis tardae* femur foramine super trochan-
terem maiorem instructum; *columbae coronatae* fe-
mur vt in *aquila* superius descripta, *ciconia*, *uro-*
gallo cet. In *platalea leucorodia* femora medulla re-
pleta, sed inter gluteos duae insignes vesicae aerae,
ex quibus aer ad omnia ossa pectoris et abdominis,
femur et os sacrum penetrat. Icones maxillae in-
ferioris *struthionis*, *bucerotis rhinocerotis* et *nasuti*,
cornicis et *ardeae maioris*. In auibus aquaticis neque
maxilla inferior, neque reliqua capitis ossa aerem re-
cipiunt. In *ardea cinerea* tres canales aerei a parte
antere pleurae decurrunt, vna prope vertebrae colli
(idem etiam in *platalea*), duae lateraliter inter muscu-
los inter transversarios vertebrarum, singulis verte-
bris ramum impertientes; quomodo autem aer inter
cauum vertebrarum et membranam medullam spina-

Q 4

lem

*) ad illustrandam Tab. IIII. antea non editum.

Iem inuestientem penetret, nondum constitit. An quibus ossa caua negata sunt, aequae ac vespertilio musculis fortioribus natura instruxit. Remigatio aquilae, ardeae, platatae, et procul dubio aliarum prorsus vacuae; vnde vero in eas, aequae ac in remigatio quas pennas auium aculeosque hystricis aer deducitur, nondum patet: forte ex valis sanguiferis, vnde plantis.

P. II.

p. I.

Commentatio de auditu piscium squamosorum

Ad disquirendum cerebrum et auditus organon *aeglesino* et *morrhuae* et *esocae lucio* usus est; *aeglesino* enim, vti reliquorum chondropterygiorum, nimis diuersum. Fluidum inter duram matrem et cerebrum admodum falsi saporis est, in *esocae* spissius. Cerebellum ligamento suspensum, ne ventriculus quartus nimium prematur. Ventriculus anterior (in omnibus adesse HALLERVS **) negat); glandula pinealis in piscibus examinatis nulla, sed corpora quadrigemina potissimum in *esocae* bene distinguenda. Valuula magna ventriculum quartum obtegens, processibus lateralibus cerebelli descendentibus firmata. Cerebro inuerso eminentiae candicantes maxillae, infundibulum cum glandula pituitaria, corpora duo pyramidalia conspiciuntur. Paris primus nervi in raia simplices, admodum ponderosi et crassi. Pars secundum in *aeglesino* ante contactum fibris quibusdam transversalibus vnitur: in raia coniunctio in unum quasi truncum, in duos ramos ad singula oculum

*) Ex actis Harlemensibus: vid. Comm. nostr. Vol. XVI. pag. 581. Conf. etiam, quae Ill. Auctor comm. acad. Paris. inseruit: vid. Comm. nostr. Vol. XXI. p. 458. seqq.

**) Vid. Comm. nostr. Vol. XVI. p. 432.

culum sub angulo recto abeuntes diuifum. Difti-
 ctio neruorum in oculum eadem, quae in homini-
 bus et quadrupedibus; par quintum etiam ad exter-
 num oculum et maxillam vtramque ramos ablegat.
 Septimi ortus inter quintum *) et sextum. Par
 flauum variis ramis ad maxillas, nonum vno ad pa-
 tum, reliquis ad pinnam pectoralem abit. In pi-
 scibus rotundis orificium narium ex fundo cauo ve-
 lis atris pertexto confiftit, in quo neruus olfactorius
 modum optici in retina expanditur. In raia fun-
 di illius superficies membranis adiacentibus, filo cen-
 trali affixis, amplior redditur. Organon auditus in
 raia non membranaceum, fed cartilagine inclufum.
 Furca feu foffa naucularis furfum aperta, anterius
 velut emarginata, marginibus furfum directis, inte-
 rius membrana nigrouariegata veftita, retrorfum cum
 iugo offeo connexa; os petrofum libere quidem in
 raia collocatum videtur, verofimile tamen, illud mem-
 branis tenuibus nutritionem eius iuuantibus adnec-
 ti. In efce duo, membranis firmiter inter fe iuncta, et
 tertium fub orificio canalis femicircularis anterioris
 collocatum; in aliis plura; in raia corpora duo, pro-
 pria fingulum tunica inclufum, mollia, ponderofa ta-
 men, poft exficcationem alba et friabilia. Canales
 femicirculares exterius aequae ac interius membrana
 glutinofa obducti **). In altera fectione huius tra-
 ctationis in tranfitu etiam de ratione audiendi per-
 dentes paucis exponitur.

Q 5

Tracta-

*) non tertium, vti forte ex errore typographi in
 Comm. noſtr. Vol. XVI. p. 582.

**) Conferenda, quae Cl. HUNTER de organo au-
 ditus pifcium propofuit: vid. Comm. noſtr. Vol.
 XXVIII. p. 517.

P. 32.

Tractatio de organo auditus physeteris macrophali *) Organon auditus in crocodilis idem, quod in aliis reptilibus terrestribus, sola excepta magnitudine. Censura LINNAEI ob locum cetaceis et chondropterygiis in systemate assignatum. Specimen quo usus est Ill. Auctor, partibus mollibus putrefactis iam absumentis orbatum erat: vero tamen firmum, membranam tympani tubamque Eustachii adfuisse. Os ipsum durissimum, diuturno demum tunc diique plenissimo labore diuidendum, vt interiora pariterent. Delineatio eius partiumque contentarum sub diuerso situ exactissima, interdum tamen ob litteras additas descriptioni non semper respondens paulum obscurior nobis visa. Malleus manubrio apophysi Rauiana, nonnisi fibram osseam referentis thecae osseae iunctus. Os lenticulare cruri maiori iuncudis firmiter affixum. Fenestra tantum oualis, sed aperturis duabus instructa; rotunda nulla, vestibulum etiam minus, vtrumque ob defectum canalium semicircularium. Comparatio organi auditus in hominibus, auibis, reptilibus terrestribus, et cetaceis curuaturam cochleae nihil ad auditum conferre, & rectio eius recta in auibis docet.

P. 60.

*Succincta relatio de anatome quarundam simiarum satyrorum, praecipue illius, quae in viuario principis Arausiaci 1777. mortua est **).* Historica iam trans-

*) Ex actis Harlemensibus: vid. Comm. nostr. Vol. XVII. p. 460.

**) In diario: Nieuwe vaderlandsche Letteroeffeningen, Vol. I. Amst. 1778. Seorsim etiam prodiit: Kort Berigt wegens de Ontleding van verschiedene Orang-Outangs, en inzonderheit van die in de Diergaarde van zyne D. H. d. H. Prinze van Orange gestorven is in den Jaare 1777. Door PETRUS CAMPEL.

us. Animalis patria Borneo. Simia ecaudata, brachi-
longis, manibus magnis, femoribus cruribusque mul-
tibus brevioribus, pedibus magnis, digitis eorum, hal-
ce excepto, maioribus quam reliquarum simiarum,
trematibus tamen vtrisque macris, clunibus su-
perque nullis (contra BUFFONUM *), quem tamen
S. satyrum non vidisse, sed TULPII TYSONI-
ae simiis angolensibus et guineensibus deceptum
fuisse, b. CAMPER in opere maiori perhibet); collo
breui, claviculis longis, scapulae maiore reliquis
simiis, rostro producto, hasque ob causas naso non
prominente; oculis approximatis, bulbis exiguis, ita
ut album conspici nequeat; labiis margine rubro de-
notatis; auribus parvis subrotundis; mento sub situ
quieto medio sterni imposito; dorso praecipue ver-
sus superiora gibbo, abdomine tumido prominente,
mammas pectoralibus longis. Cutis nigricans, in
poliis et plantis piceae coloris; dorsum, brachia, femo-
ra et crura, praesertim posteriora versus et extrorsum,
pilis longis, tenuibus, obscure rubris obsita, item ca-
put; similes pili in dorso digitorum manuum et pe-
dum sparsi. Characteristicum signum defectus unguis
in halluce (in unico specimine brevissimus in pede
dextro). Cursus artubus vna motis, aut motus pro-
gres-

ib. eod. 8. Conferenda etiam, quae de organo vo-
cis Ill. Auctor Transact. philos. inseruit, inferius ad-
ducenda. Maius postea prodiit opus: Natuurkundi-
ge Verhandeligen van PETRUS CAMPER over de
Orang-Outang en eenige andere Aap-soorten, over
de Rhinoceros met de dubbeln Horen, en over het
Rendier. Amst. 1782. 8. mai. cum tabb. 9. aeri
incisis; cuius versionem germanicam superius iam
adduximus.

*) Vid. Comm. nostr. Vol. XV. p. 658.

gressius vna tantum manu fulciente. Plerumque
pedibus ex tignis caueae pendeat. Labia
protendere poterat. Genitalia notas quasdam la-
rum ostendebant, minus tamen perspicue quam in
fantibus. *Gibbon* BUFF. *) (*S. longimana*), cuius
leton sub nomine *wouvou* ad Ill. CAMPER trans-
sum, ad eandem speciem pertinens, licet hallu-
vnguibus instructi sint (in versione tamen germanica
operis maioris fatetur, se ex errore utramque in-
se confudisse), in Africa nondum reperta, neque
ro simile, *GALENUM* ex Asia eam adsciuisse **). La-
gigido *S. satyri* nondum certa, quum nullum spe-
minum haecenus cognitorum incrementum per-
ctum attigerit ***): videri tamen quatuor tantum
pedes assequi. Saccus laryngeus iam in vivo
mali distingui poterat, manu admota bipartibilis
alternatim intumescens et collabens. Larynx ab
mano et reliquarum fimiarum diuersus: epiglottis
caua, sursum directa; os hyoides vt in homine
pygmaeo *TYSONI*. Ligamenta glottidem formant
admodum exigua; super hanc ad latus utrumque
nus laryngis minores quam in homine; in utroque
latere baseos epiglottidis foramina transversa (potius
fissuras vocari debere, monetur in opere maiori), per
quae membrana interna laryngis egreditur et sacculus
duos membranaceos format, super marginem car-
laginis thyreopideae et inter hanc atque os hyoides
extrorsum decurrentes et sub musculo latissimo colli
aut duplicem aut (in animali, quod potissimum ex-
mini huic occasionem dedit) simplicem saccum for-

*) Ib. p. 659.

**) Vid. Comm. nostr. Vol. XXVI. p. 297.

***) Quae enim Cl. *VOSMAER* adducit, refutantur
in *Götting. gel. Anzeigen* 1780. Zugabe. S. 443.

ntes, deorsum versus medium sternum, inde ad
 era super claviculas, versus dorsum, sub musculis
 ularibus, vsque ad scapulas decurrentem, pro
 ita musculis istis comprimendum et euacuandum.
 misso in laryngem tubulo, aer primum pulmones
 dein saccum inflabat. Hoc modo sonum quidem
 erulum, raucum et ingratum, quum irritatur,
 ere posse, sed ad loquendum nullo modo aptum
 e patet *). Egregia huius organi descriptio apud
 LENVM **). Saccus iste simplex vnicoque orifi-
 catus in *S. syluano*, plurimis caudatis, *S. mai-*
or et *seniculo*. Viscera abdominis humanis admo-
 dum similia, multum a simiis caudatis ipsaque *S. syl-*
uano, in qua hepar in quatuor lobos diuisum et pro-
 fusus vermiformis nullus, diuersa. Hepar, quale
 AUBERTON in *gibbon* et TYSON descripserunt,
 lobis distinctioribus; ligamentum rotundum per
 substantiam hepatis transiens; capsula Glissonii simul
 ductum hepaticum et cysticum cingens; vesicula
 biliaris fere amplitudinis duodeni; pancreas vt in ho-
 mine. Ventriculus vt in canibus, incisura profun-
 da versus pylorum. Intestina tenuia valvulis peni-
 tis destituta. Omentum vtrumque vt in homine.
 Renes aequae ac hepar morbose mutatus; glandulae
 mesenterii tumidae, nigrescentes. Processus ver-
 miformis in proportionem maior omnino quam homi-
 nis. Caecum et colon vt in omnibus non ruminan-
 tibus ampla. Renes breuiiores humanis, ideo latio-
 res et crassiores, sulcis in superficie carentes. Viscera
 thoracis similia iis, quae TYSONVS depinxit: cor
 magis acuminatum quam in homine; pulmones mor-
 bose affecti, substantia tamen magis cellulosa visa,
 quam

*) Comm. nostr. l. c.

**) de usu partium VII. II.

quam humanis. Penis fere vt in aliis simiis sub
reconditus; scrotum paruum et sursum ductum
meatus seu productiones peritonaei pro testium
situ, exemptis licet intestinis, visibiles, vt in
bus simiis et canibus; cremasterum et ossis penis
quisitio aliis occasionibus reseruanda (posterior
praesentia in opere maiori asseritur). Ligamen-
teres nullum, sed marsupiale (capsulare) forte
hinc caput femoris vbique laeue. Genu non
profundum, quam in homine, neque fouea pa-
lam recipiens tantae altitudinis; musculi eius
fundius in femur inserti; ex quibus impossibilitas
cessus erecti situsque, nisi genibus flexis, patet.
gastrocnemiis ossa sesamoidea nulla, sed ingens
popliteo, a DAVBENTONO in *gibbon* non visum, quod
le etiam feli, vulpi multisque aliis. Ossia pedis
tremi, qualia in homine; sesamoidea nulla. Os
carpi vt in homine, accedente nono in tendine
ductoris magni pollicis inter os nauculare et
tangulum maius, vt in simiis et canibus; decimum
abest, in simiis caudatis et *syluano* praesens. Tri-
supernumeraria in *S. syluano* a Cel. D'AUBENTON
scripta in eadem etiam b. CAMPER inuenit. Manus
a Cl. ALLAMAND in hist. nat. T. XV. descriptam
li simiarum speciei tribui posse (de quo argumen-
fusus in appendice operis maioris eiusque versio
germanica). Vertebrae duae priores colli humani
similes, reliquis processus spinosi longissimi; secunda
ac in *gibbon*. Os sacrum vt in plerisque quadrupedi-
bus ex tribus, coccygis ex quatuor vertebis constare
vtriusque situs rectus. Orbitae sibi adeo propinquae
vt os cribrosum ne cogitando quidem fingi possit.
Processus condyloidei occipitis non in medio, vt in
homine, sed retrorsum, licet minus quam in reliquis
quis simiis. Os intermaxillare *) solum sufficiens

*) Vid. Comm. nostr. Vol. XXIII. p. 16.

et locum animali inter quadrupedia assignandum,
uum in capitibus humanis omnium nationum num-
quam deprehendatur.

Epistola ad celeberr. Amstelaedamenses chirurgos p. 95.

MARTENS, VAN GESSCHER, ZWAGERMAN et
VAN HUSSEM, *super lithotomia duobus temporibus
peragenda **). Cel. LOUIS Auctori nostro metho-
dum hanc, qua cum insolito successu usus est, com-
municauit: edoctus enim, non sectionem, sed ex-
tractionem calculi, sinistri euentus causam esse, in-
cisionem methodo HAWKINSII aut qualemcumque
aliam lateralem facit, ac dein ad conamina naturae
attendit, adeoque quintum interdum diem expectat,
donec calculum extrahat; eodem modo agit, ubi
plures adsunt calculi. Iam ante duo saecula PETRUM
FRANCO **) hanc methodum proposuisse ipsumque
sequeutum esse, nisi calculus ultro se offerret, eo tan-
tum discrimine, ut vulnus glomere ex linteo carpto
replendum iusserit, quod Cel. LOUIS ad liberio-
rem urinae exitum omittit. FABRICIUS HILDANUS et
MANGETVS, posteaque COLOTVS, SAVIARIUS,
HEISTERVS et SWIETENIVS eandem, licet non
adeo generatim, commendant (Plura in sequen-
tibus).

Episto-

*) Ex eodem diario: Nieuwe vaderl. Letterceff. 1777.
Seorsim prodiit Amstelaedami 1780: Brief van
PETRUS CAMPER an de Heeren MARTENS —
over het Steensnyden in twee Reizen. Vid. etiam
the London Medical Journal, Vol. X. P. 2. for the
year 1789.

**) Traité des Hernies cet. Lyon 1561. 8. p. 128.
seqq.

p. 108. *Epistola ad Cl. B. HÜSSEM cet. super claudicatione infantum **). Alibi iam **) monstravit, vitium hoc non a fracto, sed luxato capite femoris profectum sci. Maximam admirationem inter huius causae defectus excitat perfecta tam copiosae materiae ossium resorptio, facilius tamen explicanda, quam confusio vertebrae in gibberosis adeo frequens. Ligamenti teretis rupturam luxationis huius non causam sed effectum esse, neque inde luxationem produci quod vel ex defectu eius in *simia satyro*, superius memorato, pateat. Anatomica disquisitio docet, musculos gluteos, piriformem, et tendines obturatorum, aequae ac iliacum internum, psoam, pectineum, et quadratum femoris sursum trahi; caput femoris infra tendinem musculi recti femoris extrorsum sursumque duci, inde tendines iliaci interni et psoae nervosque femoris extendi et curuari, vnde atrophiam pedis; obturatorem internum et externum os ischium sensim extrorsum trahere, vnde angulus coniunctionis ossium pubis maior existat et profunditas pelvis minuatur partusque facilitetur, imprimis femore utroque affecto. Cauteria, stillicidia theriacum, vapor aceti, successu caruerunt. Inde de euacuando liquido in ligamento capsulari collecto cogitans Illustr. Auctor in cadauere incisionis locum quaesivit et inuenit, et ad operationem peragendam requirit, ut infans vacillando tantum incedat, pedes non perspicue breuiore, ut plica clunium in parte affecta non multum sursum dirigatur, multo minus spina dorsi sub incessu introrsum flectatur, adeoque mali tantum initia sint. Infans corpore extenso in dorsum collocandus, pes affectus a ministro, digitis

*) Ex saepius adducto diario anni 1782.

**) Vid. Comm. nostr. Vol. XVI. p. 595.

on nihil introrsum tortis vt sartorius tendatur, fir-
 iter tenendus: postea cultro acuto firmo in cutim
 pollicis a spina superiore ilii distantiam inter sar-
 torium et tensorem vaginae femoris incisio longitu-
 dinis sesquipollicis fiat; tum indice manus sinistrae
 ligamentum capsulare et tendo musculi recti femo-
 ris, facile inter duos musculos dictos deprehenden-
 tes, quaerantur, dein cultro eodem ligamentum a
 superioribus versus inferiora longitudine ossi adaequa-
 re, saltem ad $\frac{1}{2}$ vel $\frac{2}{3}$ pollicis, incidatur: liquido
 immisso vsque in cavitatem ligamenti linteum carp-
 um complicatum immittatur, vulnere deinde, vt
 decet, deligando. Culter acui triquetrae, quae qui-
 em in magno gradu extensionis locum habere pos-
 set, praefereendus.

Commentarius de optima calceorum forma — ex p. 123.

*allico versus *)* Friuolum forte primo intuitu ar-
 gumentum visum, a Cl. Auctore tractatum redditum
 esse grauiissimum, neminem perlecto hoc commen-
 tario inficias iturum certissime persuasi sumus. Prae-
 ter introductionem septem capita complectitur: 1.
 de pede, 2. ossibus, ex quibus componitur, 3. plan-
 tae pedis, 4. incesu in genere, 5. requisitis calcei,
 6. optima calceorum forma, 7. morbis per calceos
 per-

*) Primum insertus in Genees. Natuur- en Houshoudkun-
 dig Kabinet, uitgegeven door J. VOEGEN VAN
 ENGELN. Te Leiden 1781. 8. mai. Inde seor-
 fim sine loco prodiit: Dissertation sur la meilleure
 forme des souliers, par M. PETRUS CAMPER.
 1781. 8. c. f. *Abhandlung über die beste Form der*
Schube, von P. CAMPER. Aus dem Französ. m. Kupf.
Berlin und Stettin 1783. 8. Alius versionis, Vien-
 nae 1782. 8. mai. editae, auctor est IOS. FRANC.
 Nob. ab IACQVIN.

peruersos inductis, remediisque aduersus
dem.

Iam veteres morbos pedum a mala calce
crepidarumque conformatione productos exacte
descripserunt. Calceos in diuersis vrbibus pro
sitate pauimenti lapidei differre debere. De
longitudo pedis sub incessu et quiete. Incessu
versus feminarum, infantum, senum, grauidarum
item pro diuersa longitudine corporis et consuetu
ne pedem extrorsum vel introrsum ponendi. Per
ra plantae pedis a pictoribus rhomboidea assumi
et eadem in modulis adhibetur: natura vero de
rhombum istum linea diagonali non in partes aequa
les diuidi, sed exteriorem maiorem esse interius
inde compressionem digitorum ineuitabilem. S
offium tarsi sub incessu et situ erecto, indeque
dens totius figurae pedis mutatio. Soleae cal
breuitas nimia, incessu magis increascens, nec p
isto spatio, quod addere solent in conficiendo cal
futores, sufficienter resarcienda. Maiora adhuc
commoda a fuleimento, praecipue in calceis femi
rum nimis exaltato: dorsum pedis in formam rot
datam coactum; figura ossium, potissimum calcis
et astragali, deprauata; dolores in suris, quum
dibus nudis incedant, ob musculos illarum cum te
dine Achillis cohaerentes extensioni ferendae imp
res; minor firmitas in situ erecto, faciliorque ad
xationes propensio, ob lineae propensionis, quae
BORELLVS dicit, directionem mutatam; spinae dor
si distorsio *) indeque sequens peluis angustatio
vnde crebrior in nobilioribus partus difficultas, quae
in inferiore hominum classe; faciliior propensio

*) L'Orthopédie — par ANDRY, à Bruxelles 1743
12. T. I. p. 68.

psum fracturamque patellae, in viris, baiulis ex-
 ptis, rarissimam. Mos rusticorum Belgii com-
 mendabilis, singulo pedi singulum calceum adaptan-
 , qualis etiam calceorum ligneorum ratio esse so-
 et; neque enim alternam mutationem calceorum
 ala ab utriusque calcei figura aequali oriunda auer-
 re, scilicet compressionem mutatamque figuram
 gitorum, pedis medii super soleam protuberantiam,
 articulationisque pollicis tumorem et inflammatio-
 nem. Fulcimenti altitudo pauimento, per quod
 cedendum est, adaptanda: soleis prorsus planis al-
 ius ad lapides faciliior, quam illarum apicibus, ut
 olim moris erat et hodiernum in calceis ligneis calo-
 diusque ferratis est, paullum eleuatis. Incommo-
 la solearum ex subere confectarum. Claudii, si pro-
 rechiore aetate articulatio femoris firmata est, fulci-
 mento exaltato sub breuiore reddito pede indigent,
 et flexio genu sani id efficiat, ut pes morbosus eo
 violentius deorsum agatur, caput femoris sursum vr-
 teatur et pes marcescat. Pes in utero ob deficiens
 patium introrsum distortus, interdum alteruter, in-
 terdum uterque: in sectione eiusmodi infantis vidit
 Cel. Auctor collum utriusque astragali valde com-
 pressum, ideoque pedem musculis tibiali antico et
 postico vehementer introrsum tractum, peronaeis
 debilitatis nec pedem extrorsum trahere valentibus,
 ipsoque calcaneo obliquo reddito eiusque tuberosi-
 tate per flexorem breuem et abductorem pollicis an-
 trorsum ducta, ipsoque tendine Achillis vi sua priua-
 to; inde impossibilitas calcaneo insistendi, eo deni-
 que perducta, ut planta pedis directionem perpen-
 dicularem nanciscatur. Instrumenta proposita raris-
 sime quicquam praestitisse vidit: causa emaciationis
 extremitatum inferiorum in eiusmodi casibus ignota
 est; quum neque nutritionis defectus, neque neruo-
 rum compressio adsit. Fibularum locus conuenien-

tissimus fere in medio coniunctionis tarfi cum metatarso, loco ab ALBINO *) designato. Mediae magnitudinis praestantiores, ipsisque loris taeniisque praeferendae. Noxae calceorum consuetorum in infansibus, aequae ac ligneorum, quos Cl. BALLEXSENI suadet. Ad calceum rite conficiendum requiritur duplex mensura longitudinis plantae planae et inflexae, digitis tantum situm horizontalem retinentibus singulo pedi proprius modulus; latitudo pedis circumlo cruribus obtusis instructo definienda, ut solea lata fiat; extremitas calcei rotunda et non nimis fursum flexa; fulcimenti altitudo inaequalitati plantarum accommodata; longitudo eousque sub calce exporrecta, ut centrum gravitatis in illud cadat; locus fibulae iam descriptus. Feminis fulcimentum illud sit, per cuius axin centrum gravitatis transeat magnitudo baseos ipsius tanta, quantum usus receptus umquam ferat; locus fibulae idem, qui viris. Infantibus plane necessaria solea latissima et extremitas calcei obtusa magis quam acuta; absit omnis decorities. Corium in genere molle, vel si fortius eligatur, hoc non nimis super modulum extendendum omnium vero minime aquae antea immittendum. Emplastra quaecumque ad emolliendam cutem pressione calcei laesam inefficacia sunt, nisi pressio ipsa simul remoueat. Exemplum curationis cretae callosae prope pollicem aliudque similis mali prope digitum minimum, digitis munitis ope canalis subere facti et lori ex aluta tenui, digito alligati. Pes super tendinem Achillis nimis pressus inunctionem olei et vini albi seu aceti vini requirit; multo autem maior dolor inflammatorius in articulatione interna pollicis aut externa digiti minimi exoritur.

*) Tab. musc. IX. x, λ.

**) Vid. Comm. nostr. Vol. XI. p. 631.

remedium poscens: omnia vero calceorum mutatione simul iuuanda sunt. Verrucis sub vngue pollicis exortis, vnguis ad verrucam usque recidendus; remota pressione aut sponte euanescunt, aut emplastro emollienti cedunt: causticis exasperantur. Adversus clauos praeter calceos ampliores praestantissimum emplastrum e ranis cum mercurio quadruplicato, cuius paruus taleolus emplastri glutinantis ope clauo, sublata prius cute callosa eum cingente, imponitur. Exemplum vnguis pollicis, neglectu in vngulam vngulam reliquos vngues obtegentem extensum. Interdum sub ungue substantia dura spongiosa nascitur, vnguem eleuans et in cornu excreescens, pede in aqua calida emollito facile cum vngue ipso auferenda. Vngues iusto duriores et longiores caute serra rescindi ac deinde abradendi. Tandem quaedam de danis ocrearum linearum (*guêtre, gamache*), quibus Cl. LARE *) atrophiam pedis extremi, imo ipsius cruris describit, cui addendum, aeris phlogistici exitum per transpirationem insensibilem, aequae ac resorptionem aeris salutaris, his impediri; ocreas coriaceas equitum eadem vituperium mereri, licet non, ut priores, actionem liberam musculorum impediunt, quibus Cl. BOISSONNIER DES PERRIERES **) ocreas dimidia-
as pro lubitu constringendas substitui vult.

Vol. II

Commentarius de sede organi auditus ossi et de P. I.
primaria quadam parte huius organi ipsius in balae- p. 3.

R 3

nis

*) Essay on the cure of abscesses by caustic — with some experiments on insensible perspiration. 2. Edit. London 1779. 8. p. 125.

**) Mémoire sur l'habillement des Troupes, in mémoires de l'Académie royale de Dijon, T. II.

nis *). De *balaena mysticeto* tantum sermo est, eius characteres specifici a LINNAEO indicati centum subiiciuntur, fistulasque non in medio capite, sed in rostro, neque aures infra, sed pone oculos, nihil deorsum, fitas esse monetur. Laminae cornuinae ex sola maxilla superiore; inferioris labia tantum linguam, sed omnes etiam laminae cornuinae amplectuntur. Gutturis apertura minima. Os rebrum admodum exiguum, membrana falciformi tentorio instructum; vltiorem tamen eius distinctionem b. Auctor nec in *balaena* nec in *delphino* constituit. Capitis ossei descriptio: adest os intermaxillare, sed deficiunt ethmoideum, spongiosa et zygomatica; os temporum antrorsum in cartilaginea crassam cum maxilla inferiore coniunctam desinens, pone illam cavitas, in qua organon auditus membranaceum, non vt in physeteribus et delphinis cartilaginea, affigitur et saepe parte inferiore ad suturam inter os temporum et occipitis pertingit; ossis sphenoidaei apophysis pterygoidea margine lunae in tympano excavato orificium tubae Eustachii suscipit. Organon ipsum ex tympano et osse petroso constat, sepimentis ossibus tenuissimis vitrique ad instar fragilibus (vnde nautae plerumque solum os petrosum nos apportant) inter se iunctis, secus ac in *phocaena* et *delph. phocaena*, in quibus spongiae secedunt. Meatus auditorius, membranaceus, admodum angustus, in sulco pone cartilagineam superiorem distans decurrit. Tympanum orificio antrorsum et teriora versus dirigitur. In parte superiore et duriore ossis petrosi labyrinthus, fenestram ovalem, in qua stapes, et rotundam membrana clausam continens; praeterea os petrosum portionem duram et

*) Ex actis Harlemenensibus Vol XVII. P. I.

collem nervi acustici suscipit. Tympanum olim sub
homine lapidis tuberonis seu tiburonis in officinas
receptum, ex aliis quoque cetaceis subinde desum-
ptum, a lapide manati diuersum; meatus auditorius
tuba Eustachii in illud inserta; huius (tubae) ma-
gnitudo in ratione inuersa magnitudinis tympani, vt
in aliis animalibus. Malleus apophysi laterali vinci-
tata instructus tympano, stapes margine inferiore
cauo fenestrae ouali affixus, satis tamen mobilis; in-
specimine ab Ill. Auctore disquisito deperditus.
Canales semicirculares nulli. Vestibulum satis amplum,
irregulare, duo veluti caua formans, in quorum al-
terum cochlea terminatur, altero fenestra rotunda
clausa. Cochleae spirae duae, structura vt in phy-
etere, sed orificium simplex fenestram rotundam re-
cipiens, vt in homine. Portio mollis nervi acusti-
ci per plurimas aperturas minores cochleam ingredi-
tur, dura per tympanum transit et ad longitudinem
sulci ossis in inferiore parte ossis petrosi excurrit. Ex
hac descriptione, quam imperfectam adhuc esse b.
Auctor candide fatetur, colligitur, aeris tremores per
nares, meatum auditorium, aut tubam Eustachii ad
organon auditus deferri, et licet malleus immobilis,
articulatio cum incude duplex plana, et fenestra oua-
lis stapede firmiter occlusa sit, tamen membranam
tympani vehementer moueri inque cochleam agere
debere.

Tractatio super causis variarum in recens natis p. 41.
infantibus herniarum *).

Meatum hic memoratum
in feminis ideo plerumque clausum inueniri, quia
nullo in iis transitu opus sit. Occlusionem ipsius ab
aucta sensim amplitudine peluis proficisci, vesica vri-

R 4

naria

*) Ex iisdem actis: vid. Comm. nostr. Vol. XII,
p. 269.

narum sensim descendente, ideoque pressione intestinalium magis versus os coccygis quam annulos abdominales directa.

*Continuatio prioris dissertationis *)*.

p. 64.

*Commentarius de bracheriorum construendae ratione **).* Potissimum de mensuris et applicatione fasciarum et bracheriorum exponit Ill. Auctor ubi tractationem sequuturam promittit. Cingulum coxas ambiens $\frac{1}{2}$ totius earum peripheriae constituat, proportionem tamen pro diuersa obfitate vel macie subiectorum variabili, elasticum omnino reliquis praeferendum. Cauendum, ne ligarum superior et posterior margo illud e sede prolapsus lat. Situs pilarum in quacumque herniarum speciei sollicitè definiendus. Quo planior et maior earum superficies, eo melius herniam retinent. Optime inuentore Cel. HUNTER, ex subere conficiuntur, in quibus opes aegri ferunt pelle leporina fusca (alba enim sudore madefacta, pilos dimittit) pilis extrorsum posititis obducendae. (Inuentum b. Auctoris de induratione chalybis ad hunc usum superius iam adduximus.)

p. III.

HIPPOCRATIS, C. CELSI et PAULI AEGINETAE commentarii super fistulis et proci dentia antiqui translati et annotationibus observationibusque illustrati

*) Ex iisdem: vid. Comm. nostr. Vol. XVI. p. 579. Conferantur omnino, quae Cel. WRISBERG in commentationibus Getting. proposuit: vid. Comm. nostr. Vol. XXVI. p. 89. seqq. Vol. XXXII. p. 15.

**) Ex comm. acad. chirurg. Paris. vid. Comm. nostr. III. Dec. Suppl. p. 351. et Verhandelingen van het Bataafsche Genootschap etc. Vol. I. Roterd. 1774. 4. p. 235.

*) Coniecturas emendationesque criticas, veroni HIPPOCRATIS subnexas, hic repetere ab instituto nostro alienum putamus: quaedam tantum ex Cel. Auctoris explicationibus excerpemus. De pure profundius genito, ob pressionem versus omnia late- a dolores summos excitante, incisionem tempesti- am poscente, secus ac in aliis abscessibus. Equi- es ex testimonio HIPPOCRATIS fistulis ani crebrius subiectos fuisse, ex defectu ephippiorum violentiori- usque motus generibus veteribus vsitatis declara- tur. Error CELSI, callum sic dictum siue pinguedi- nem circa fistulam praecidi debere monentis, quem ipse olim b. Auctor **) amplexus fuerit: callum enim sponte euanescere, modo affluxus puris praecauea- tur, pinguedinemque a prouida natura ad partes vi- cinas ab arrosione puris praemuniendas ibi collocari, et ipse alia occasione vberius monstrauit ***). In- strumenta omnia aequae vtilia esse, in musculosis ta-

R 5

men

*) Verhandelingen van HIPPOCRATES, CELSVS, PAVLVS AEGINETA, over de Pypzweeren, en uitzakkingen van den Aars, vertaald, en met Aan- merkingen en Waarnemingen opgehelderd, door PETRVS CAMPER. Amst. 1778. 8. *Abband- lungen des HIPPOCRATES, C. CELSUS und PAULUS von AEGINA, über die Fisteln und Vor- fälle des Afters, übersetzt und mit Anmerkungen und Betrachtungen erläutert von P. CAMPER. Aus dem Holländischen. Vermehrte Ausgabe. Leipzig 1781. 8.*

**) Dem. anat. pathol. L. II. vid. Comm. nostr. Vol. XIII. p. 275.

***) Diff. de incommodis ex vnguentorum et empla- strorum abusu oriundis cet. inserta in Mémoires sur les sujets proposés pour le prix de l'Acad. R. de chir. Vol. IV. P. II. à Paris 1778. 4.

men et sensibilibus subiectis forfices applicari non
posse, sed syringotomum adhiberi oportere. Ligatura
ad praescriptum CELSI facta, a PAVLO AEGINETA
recentioribus reiecta et abolita, incisioni praeferenda.
Momenta in ea obseruanda: fila linea insolatione non
candefacta, aut sericea cruda reliquis praeferenda, ten-
tandus tamen proponitur funiculus ex pilis equinis
contortus (quos vero in additamentis prorsus damna-
b. Auctor). Ad fila fistulae inferenda inferius specu-
lum narium a LAFORETO inuentum aptissimum com-
mendatur. Adstrictio circumstantiis accommodan-
da. Emollientia, quae CELSVS suasit, non necessaria.
Si funiculus fistula nondum sanata excidat, exigua
turunda vnguento vel puluere siccante impraegnata
ingerenda. Coalitionis inaequalis, siue ligatura sine
incisio adhibita fuerit, metus superfluous, neque er-
go turundis durioribus opus. Ligaturae commodum
aeger non terretur; haemorrhagia auertitur; partes
aliae non laeduntur; alui depositio non impeditur;
aeger a consuetis negotiis non detinetur. Praeterea
tempori multum parci, ipsa Cel. Auctorem experi-
entia docuit. Sinus laterales ea methodo aequae ac
per incisionem curari posse, primo canalem prima-
rium, postmodum laterales ligando. In transitu
nonnulla de fistulis ad collum vesicae vrinariae, ad
articulationem femoris aliaque ossa, ad corrigendam
prognosin a PAVLO AEGINETA super iis traditam.
Procidentiam ani usque ad dimidii pedis magnitudi-
nem in calculosis obseruauit Cel. Auctor. Frequen-
tiae huius mali in infantibus causa, praeter situm inte-
stini recti, in musculis eius debilioribus, abdominalibus
contra et diaphragmate relatiue fortioribus, peluisque
minore capacitate posita est: aut igitur malum adultio-
ribus annis sponte tollitur, quia musculi valentiores et
peluis amplior redduntur, intestinum rectum plica-
tur et diuturniore faecum mora saccum format; aut faci-

facile apta fascia continetur. Si calculum comitatur, non nisi hoc sublato cessat, neque eiusdem sectionem impedit. Ad retinendum intestinum in adultis infantile Hippocratis fasciae confutae ad anum praeterendum, quia conspurcatum facili opera remoueri cumque recenti commutari se patitur. Neque instrumentum a Gallo SVRET, neque aliud ab Anglo BOOCH *) inuentum Auctori nostro satisfecit. Inde circulo, bracherio a se inuento et in superiore commentario descripto simili, anterieus fibulas duas aliquot pollices a se distantes, posteriusque totidem eadem ratione dispositas applicuit, quarum ope lora duo tenuiora se decussantia firmarentur, hisque in loco decussationis pila mollis imponeretur, caute orificio intestini recti applicanda, hocque exacte retinens: hoc etiam instrumentum in femina duplici hernia crurali laborante bracherii vices gessit; sub exoneratione alui fibulae anteriores soluantur, ea peracta rursus adducendae; neque hac ratione feminis vrinae mittendae vlla difficultas enascitur. Exemplum sanatae per ligaturam fistulae, vbi procidentia ani superueniebat, modo iam dicto feliciter percurata. Idem fere consilium D'ARNAUD dedit, pessarium oualis figurae quatuor taeniis cingulo coxis circumducto firmandi: optimum quoque EIVSDEM consilium ad praecauendum prolapsum, vt adultiores duobus digitis ad latus ani collocatis eum, dum deponitur aluus, reprimant, et matres aut nutrices in infantibus idem efficiant. In supplementis addit Cel. Auctor, se ad ligaturam fistularum sericum duplicatum cera bene obductum, a WISEMANNO iam commendatum, aptissimum inuenisse; occurrisse sibi aegro-

*) Vid. Comm. nostr. Vol. VIII. p. 306. II. Dec. Suppl. p. 603.

segitum, in quo ligata curataque fistula sinus pro-
fus sub cute excurrrens se monstraerit, facilius om-
no citiusque incisione quam ligatura sanandus, si
groti negotia tulissent; in simili ergo casu cultura
ligaturae praeferendum fore.

P. II.

P. 3.

Commentarius de organo auditus piscium *). In
gado morrhua et aeglesino cauitas cranii duplo, in
aliis piscibus decuplo adeo vel vigecuplo maior cere-
bro, liquido pellucido glutinoso, in membrana arach-
noideae simili haerente, repleta, interdum gelati-
noso, interdum, vt in *cyprino*, pingui, interdum
vt in *physetere* (sperma ceti) resinoso quasi. An-
tome cerebri gadorum pleraque repetit, quae supe-
rius in commentatione de organo auditus piscium
squamosorum proposita fuerunt: neque igitur hic
neque descriptioni neruorum, quorum quidem or-
go et distributio nonnihil a descriptione illic exhi-
bita discedit, neque explicationi modi, quo tremor
ad organon auditus propagatur, inhaerebimus. In
lophio piscatorio cerebrum primo (vt in gadis) duobus
globos sistit inter se coalitos, ex quibus nerui olfac-
torii oriuntur; hi posteriora versus cum hemisphae-
riis duobus oualibus maioribus, neruis opticis ortum
praebentibus, vniuntur. Cerebellum exiguum. Duo
rami medullae oblongatae ligamento satis lato cin-
guntur, sub quo valuula magna et ventriculus quatuor-
tus. Basis cerebri decussationem neruorum optico-
rum egregie monstrat: conspiciuntur etiam hic duo
tubercula incogniti vsus, quorum alterum forte glan-
dula pituitaria. Neruorum a tertio ad nonum par
ortus ex medulla oblongata. Bursa elastica oblonga,

*) Ex commentariis acad. scient. Paris. oblatis: vid.
Comm. nostr. Vol. XXI. p. 458.

cartilaginea, a coniunctione orificiorum canalium semicircularium fere ad perpendicularum descendit, cartilagine adeo pellucida, ut ossicula auditus, in gelatina admodum spissa et elastica suspensa, transparent, et posterius maximum ramum paris septimi nervorum recipit, in duos minores ad ossicula abeuntes divisum.

Ossiculorum alterum figuram conchae, saltem latere interno, obtinet, alterum irregularem, cartilagine figurae ovalis inclusum. Ramus a pari quinto nervorum ad canales semicirculares tendens, ut in gadis; an in piscibus portio dura paris septimi existat, dubium. In *esocæ lucio* cerebrum cerebellumque valde exigua, utriusque longitudine diametrum orbitae oculi non superante. Globi nervos olfactorios emittentes ut in gadis et lophio, sed non cohaerentes, aequae ac hemisphaeria cerebri ipsius; infra ea corpus callosum, ventriculos anteriores obtegens. Hemisphaeriis a se invicem remotis introitus in ventriculum tertium patet; immediate sub illo tubercula quadrigemina (vid. superius de auditu piscium squamosorum). Cerebellum duas eminentias formans, medullae oblongatae sese unientes. Decussatio nervorum opticorum ut in lophio, eo tantum discrimine, ut in lucio nervus ex hemisphaerio dextro oriens supra, in lophio autem infra sinistrum progrediatur. Canales semicirculares eiusdem ut in aliis piscibus figurae, sed magis cartilaginei; prope coniunctionem anterioris cum medio ossiculum figurae irregularis marginibus inaequaliter denticulatis; bursa elastica ex canali anteriori et posteriori enata, itidem duos ramos nervos paris septimi recipiens, ossicula duo pariter irregularis figurae inter se connexa continens, et filamentum quoddam, quod Ill. Auctor tensorem bursae vocat, cartilagini cuidam affixa, quae ad foramen magnum occipitis usque progreditur

tur ibique cavitati spinæ dorsi adnectitur. In hoc
ergo pisce auditum eodem, quo in reliquis, modo
fieri, et forte mediante tensore bursæ augeri. Vo-
rosimile, organon auditus in omnibus reliquis pisci-
um classibus, malacopterygiis, acanthopterygiis, bran-
chiostegis et chondropterygiis, exceptis *squalis* et
raiiis, eodem fere modo conformatum esse. In *raio*
miraletto palpebræ species, in camera anteriore in-
terioris aquei, vueæ continuatio margini superiori
bulbi affixa visa, et velum quasi margine in lobos di-
viso formans; bulbus cartilagineus, superius et ad
latera planus, adeoque, inprimis antrorsum spectans
speciem trianguli curvilinei efficiens, et tubere lamel-
læ cartilagineæ, extremitate caudiformi in basi or-
bitæ affixæ, quasi petiolo versatilis insidens; ner-
vus opticus in bulbum satis magno ab axi intervallo
inferitur. Cautas cranii in proportionem cerebri ad-
modum magna, liquido gelatinoso pellucido, inter-
dum rubello, plena, quod ad canalem vertebrarum
decurrit. Pars anterior cerebri cum nervis olfactoriis
ex ea continuatis insignis magnitudinis; ventriculus
tertius cum infundibulo communicans immediata
pone illam; hemisphaeria cerebri parva; cerebellum
cerebro multo maius. Cerebrum inuersum singularem
ortum neruorum opticorum inter eminentias can-
cantes ex vnico trunco sistit, inter cerebrum et par-
tem anteriorem diuarcatos et ad orbitas flexos. Pro-
tinus post horum neruorum ortum descendit infun-
dibulum, in tres partes diuisum, quatum media in cau-
dam glandulæ similem terminatur. Neque tubercu-
la quadrigemina, neque glandula pinealis. Par-
quintum neruorum latissimum; septimum protinus
ab exortu cavitatem osseam labyrinthi intrat. Aper-
tura branchiarum ingens, a *RAIO* apud *WILLOUGHBY*
pro meatu auditorio habita; inter quam, orbitam,
et occiput, sita cautas ossea, organon auditus con-
tinent,

tinens, quod igitur communicatione aeris externi priuatur, licet Cel. MONRO, vt in additamentis adducitur, se meatum auditorium inuenisse perhibeat. Canales tres semicirculares, basi cum septo osseo, cavitatem cranii et organon auditus intercedente (quod in lophio et lucio membranaceum), coniuncti. Bursa elastica inter eos collocata, liquido pellucido gelatinoso repleta, in cuius fundo duo corpora alba, gelatinae crassae ad instar mollia, membrana tenui inter se connexa, ita vt alterum de motu alterius participet, maius versus occiput, minus versus orbitam; par septimum neruorum in inferiorem bursae partem distribuitur, quinto pariter filamenta quaedam largiente. Similis ergo vt in aliis piscibus tremoris propagatio: mollities ossiculorum forsan nimiam neruorum irritationem praeuertit. In additamentis varia b. Auctor contra quaedam a Cel. MONRO *) prolata monet, additque, cavitatem cranii in *physeteri macrocephalo* adeo exigua esse, vt vix globum diametri decem pollicum capiat; in *delphino phocaena* cerebrum totam cavitatem, vt in quadrupedibus, replere; denique Ill. KOELREUTERO gloriam inuentionis organi auditus in piscibus squamosis deberi, quippe qui prius se ipso hoc organon in *acipensere* vide-

*) The structure and physiology of fishes explained and compared with those of Man and other animals, illustrated with figures. By ALEX. MONRO. Edinburgh 1785. fol. *Vergleichung des Baues und der Physiologie der Fische mit dem Bau der Menschen und der übrigen Thiere*, von ALEX. MONRO. Aus dem Englischen übersetzt und mit eigenen Zusätzen und Anmerkungen von P. CAMPER, vermehrt durch IOH. GOTTLIEB SCHNEIDER, Leipzig, 1787. gr. 4. m. K.*

viderit, tardius licet eius descriptione publici ius facta *).

p. 41.

*Observationes super ceruo tarando **).* Animal ex Lapponia viuum ad Cel. Auctorem transmissum (1777 sine dubio error est typographi, neque aliter rem facit), altero die partim ob incommoda itinera caloremque aestiuum, partim ob vlcus inter reticulum et diaphragma mortuum, masculum erat, quatuor annorum, neque ideo incrementum perfectum adeptum, quod quinto demum anno consequitur. Color diuersarum corporis regionum, vt dimensione singularum partium, fuse describuntur. Pili corporis obtegentes fragiles, substantiae medullam scirpi aequantis; haec fragilitas pilis capitis et extremitatum deerat. Pedes posteriores inter ungulas cuticula, ceteris corpus inuestientis continuatione, glandulis minoribus numerosissimis obsita, tecti. Canalis ab exortu ungulae pedum posteriorum ad articulationem pedis extremi excurrrens, calami scriptorii crassitie, pilis longissimis repletus, in pedibus anterioribus deficiens (in opere maiore describitur canalis inter digitos pedum posteriorum, materia oleosa ingratis odoris repletus, in alio exemplari tantum in pedibus anterioribus praesens, in posterioribus deficiens). Oculi vt in *ceruo dama*; pupilla transuersa; iris nigro-fusca;

*) Vid. Comm. nostr. Vol. XXI. p. 4.

**) Ex Cl. ALLAMAND Additions ou T. XV. de l'Histoire naturelle de Mr. DE BUFFON et d'AUBERTON, Amsterd. 1771. 4. p. 53. et Histoire naturelle — par Mr. DE BUFFON suppl. T. III. à Paris 1776. 12. p. 138. Conferendum etiam opus maius: Natuurkundige Verhandelungen cet. item descriptio COMITIS DE MELLIN: vid. Comm. nostr. Vol. XXIII. p. 657.

ulca; sacci lacrymales *cerui elaphi* similes, liquore
 albescente vnginoso plus minus pellucido repleti;
 puncta canalesque lacrymalia duplicia, vt in *C. da-*
ma; palpebra superior aequae ac membrana nictitans
 imperforata. Nasus vt in bouibus magnus, naribus
 multum distantibus, rostro plus minus plano, pilis
 ad interiora narium vsque tectus; iis etiam labia te-
 cta, excepto margine exiguo nigricante calloso mul-
 tisque foraminibus pertuso; labium inferius angu-
 ustum; rictus oris vt in ouibus. In maxilla inferiore
 dentes incisui 8 parui, in superiore nulli, sed futuro-
 rum lanariorum indicia, quae in inferiore desunt; in
 utroque latere vtriusque maxillae 6 molares. Lanario-
 rum diuersitas summa in ruminantibus. Cornua ad-
 huc in incremento, pilis mire conuolutis obtecta.
 Collum breue, paullo magis flexum quam in oue,
 minus quam in camelo. Dorsum versus scapulas non-
 nihil elatum. Testiculi minimi, reconditi; penis
 paruus; praeputium absque pilis, intus rugosum
 crustaque lapidea obductum. Vngulae magnae, lon-
 gae, extrorsum conuexae, apicibus sibi non incum-
 bentes, vt in alio exemplari viderat Ill. Auctor; tali
 succenturiati itidem admodum longi, caui. Visce-
 ra vt in *C. dama*. Vesicula fellea nulla; renes glabri,
 continui; pulmones magni; aspera arteria amplissi-
 ma. Cor vt in *C. dama* officulum vnicum contine-
 bat, basin valvulae semilunaris aortae septumque
 membranaceum inter sinus cordis et ad basin valuu-
 lae tricuspidalis ventriculi dextri sustentans. Prae-
 reliquis autem attentione dignissima bursa membra-
 nacea maxima sub cute colli, canale conico inter os
 hyoides et cartilaginem thyreoideam oriens, progres-
 su ampliata musculosque duos in se recipiens, ad
 coniunctionem basis ossis hyoidis cum eius cornubus
 et ossibus graniformibus affixos, in laryngem sub
 basi epiglottidis orificio magno, digitum transmitten-

te, aperta, sub violenta expiratione inflanda vocem
que intendens; haec bursa siue saccus cum ea, quam
in simiis detexit Ill. Auctor (vid. anatomen *simiae sa-
tyri* in vol. I. horum opusculorum, et commenta-
rium mox insequentem), multum affinitatis habet,
an femina *C. tarandi* eadem instructa sit, adhuc igno-
tum; in aliis cerui speciebus abest.

P. 49. *Relatio de organo vocis in simia satyro, in episto-
la ad Ill. IOH. PRINGLE **)

P. 73. *Annotationes super mutationibus, quas calculi in
vesica humana subeunt **).* Calculus hic cap. 4. de-
scriptus pollices $2\frac{1}{4}$ latus; perfecte siccatus pondus
quinque unciae et sesquidrachmae habebat ***). Fe-
lix lithotomiae euentus a conditione renum et vtre-
rum pendet, specillo non disquirenda: quoties cum-
que tamen b. Auctor urinam guttatim et cum dolore,
praecipue lactescentem, effluere vidit, post mortem
has partes multum mutatas inuenit.

P. 125. *Commentarius de commodis a dilatione extrac-
tionis calculi in operatione lithotomiae expectandis, aucto-
re Cl. MARET †).* Praeter recensita hic momenta,
dilationem extractionis calculi imperantia, duo alia
adhuc adducit Cl. MARET: vasa insigniora, inprimis

*) Ex Transact. Philos. vid. Comm. nostr. Vol. XXVI. p.
296. Conf. anatomen huius simiae superius adduc-
tam, item comm. de cantu ranarum, iidem sa-
perius.

**) Vid. Comm. nostr. Vol. XXVII. p. 105. seqq.

***) Ampliorem eius historiam cum repetita icone ex-
hibet Cel. G. COOPMANS in Neurologia et obser-
var. de calculo ex vrethra excreto tabulis illustr. Fra-
nequ. 1789. 8.

†) Ex commentariis academiae Divionensis: vid. Comm.
nostr. Vol. XVIII. p. 460. seq.

arteriosa, incisione laesa et metum, ne aeger cruciatibus continuis seu febre lentefcente antea iam debilitatus et ad lipothymiam proclivis durante operatione eadem corripiatur. Ill. CAMPER huic commentario notulas quasdam asperfit, ubi inprimis anachronismum a Cl. MARET commissum vrget, CYPRIANVM exeunte demum saeculo superiore vixisse adeoque FRANCONI exemplum praebere non potuisse docens.

Praecepta CELSI, ALBUCASIS, LE DRAN et p. 153.

LOUIS, confirmata per Cel. TEN HAAFF et VAN WY. Quae Ill. LOUIS in praelectione coram academia chirurgica proposuit, ex Cl. LE BLANC *) adducuntur. Curatio a Cl. TEN HAAFF in puero quinquenni peracta ex actis Harlemonensibus **) hic refertur: octavo post incisionem die specillum, ad eius ductum ductorem canaliculatum (*gorgeret*) et ad huius ductum digitum forcipemque minorem ingerebat, quo calculus facile educebat; multum approbat h. CAMPER, specillum per vulnus externum, non per vrenthram, inductum esse, meliusque adhuc extractionem euenturam fuisse, si loco forcipis vncus talis, qualem CELSVS ***) praescripsit, adhibitus fuisset, „ad extremum tenuis, in semicirculi speciem retusae latitudinis.“ Cl. VAN WY in puero octenni incisione facta calculum, forcipem effugientem, extrahere non poterat, sexto tamen die eodem ad vulnus vsque protruso facile potiebatur, laxae compagis, pondere 18 granorum, longitudinis ac diametri vix quinque linearum. In alio trienni sexto die

S 2

calcu-

*) Précis d'opérations de chirurgie, T. I. à Paris 1775.

8. p. 123.

**) Vol. XIX. P. I. p. 427. seqq.

***) Lib VII. c. 26.

calculus sponte per vulnus exierat, pondere duorum scrupulorum, longitudinis ac diametri septem linearum; vulnus intra 20 dies plane coaluerat, sed puer duodecimo postea die febre lenta moriebatur *).

p. 175. *Methodus lithotomiam in viris duobus temporibus administrandi **).* Summum momentum in sufficiente longitudine incisionis in vesicam positum est, quae ad minimum decem linearum sit; difficultas huius determinationis a tribus causis pendet: a prolixa catheteri facile cedente; a catheteris nimia curvitate, quare illi, quo FRANCO et SHARPIUS vsi sunt, prae reliquis laus debetur, CHESELDENIQUE praecceptum, scalpelli apice primum prostatam findendi sectionemque ad vrethram continuandi, sequendum; ac denique a directione specilli in relatione ad axin pelvis ***). Incisione facta specillum obtusum ad sulcū catheteris in vesicam immittatur, cathetere postmodum ex vrethra extracto calculus, quantum fieri possit accuratissime, specillo examinatur, vulnus solummodo turunda molli claudatur et aeger quietus reponatur, quavis quarta horae parte remedia emollientia et balsamica haustus. Suppuratio

*) Postea Idem Cl. Vir edidit: Heelkundige Mengelstoffen. Amst. 1784. 8. mai. c. f. in quibus operationi isti nonnisi in casu necessitatis locum concedit. Vid. recens. in BLUMENBACHS *med. Bibl.* B. I. S. 668. ff.

**) Omnes hae commentationes una cum illa, quam Vol. I. P. II. horum opusculorum insertam superius indicauimus, collectae sunt in Mengelstoffen over de Streengroeijing en derzelver Heelwyze, door PIETER CAMPER. Amst. 1782. 8.

***) Vid. Comm. nostr. Vol. XIII. p. 274.

ne deinde procedente post aliquot dies calculi, siue simplex fuerit siue plures, ex vesica in vulnus externum elabentur *); maiores tantum plus temporis requirent; aut si maioris adhuc molis, digitis in anum immixtis aut inco CELSI depressio tentanda, aut simul vulnus, quantum opus fuerit, elongandum. Exemptis calculis eo nitendum, ne vulnus externum citius interno coeat. Elongatio vulneris specillo non in vrethram, sed in vulnus externum immisso fiat.

Vol.III.

*Coniecturae super nonnullis petrefactis in monte S. P. I. Petri prope Traiectum ad Mosam repertis **).* Prae-p. I.
ter ossa quaedam testudinum, ossa et inprimis maxillae animalis incogniti erant, quae pro ossibus crocodili venditabantur: Ill. Auctor autem distincte docet, ea huic animali non tribuenda esse, sed ad animal quoddam marinum ex physeteris aut delphini genere pertinere. In transitu monet, sceleton prope Whitby inuentum ***) non crocodili, sed procul dubio balaenae cuiusdam esse; sibi etiam ossa auium petrefacta dubia videri (in praefatione addit Cl. HERBELL, b. Auctorem auem a Cl. ROZIER †) depictam ipsum vidisse, et magis pro animali marino habuisse) ††.

S 3

Bre-

*) Quod tamen non semper succedere, propria experientia comprobat Cl. HARTENKEIL, huic operationi generatim minus fauens; vid. Comment. nostr. Vol. XXVIII. p. 59.

**) Ex Philos. Transact. Vol. LXXVI.

***) Vid. Comm. nostr. Vol. X. p. 145. et 153. Olim B. CAMPERVM ipsam priori opinioni fidem adhibuisse, patet ex Actis Petropol. pro anno 1777. Parte poster. p. 203.

†) Journal de Physique, Mars 1782.

††) Ex Diario: Vaterlandische Letteroeffeningen, 1786.

p. 20.

Brevis relatio de Dugon BUFF. et *Sirene* *certina* LINN. *Trichechus rosomarus* quadrupes est, a phocas referendus *), dentibus incisivis quatuor ossibus intermaxillaribus, molaribus superius 4, inferius 4 — 5 instructus, laniariis ex maxilla superiore (dentium incisivorum ossiumque intermaxillarium cognitionem se debere Ill. GOETHIO, b. Auctor deprædicat). *Dugon* **) e contrario laniarios in ossibus intermaxillaribus habet, primores nullos, molares in singulo latere utriusque maxillae 3 — 4. Caput eius, totiusque animalis icon, licet rudior, cum descriptione imperfecta (nulla genitalium, a longitudinisque totius animalis mentione facta) ex Batavia ad b. Auctorem transmissa sunt; icon cum ea, quae in absurdo alias libro ***) sub titulo *Dou-
jong et vaccae marinae* exstat, satis convenit, piscem monstrans branchiolegum, cute glabra, pinnis pectoralibus duabus, loco pedum cauda plana, mam-
mis duabus sub pinnis pectoralibus, ore fibris setaceis undique cincto. Descriptio addit carnem quadra-
tam ex ore prominentem, dentes laniarios tegentem, oculos caeruleos humanis similes, bulbo magno rotun-
do, palpebris clausos, aperturas aurium contractas, nares emisso aere valvularum ad instar clausas. Ca-
put illi, cuius iconem descriptionemque Cl. BUFF-

*) Ita etiam Ill. BUFFON; vid. Comm. nostr. Vol. XV, p. 406.

**) Vid. et p. 409. XXXI. p. 649.

***) Poissons, écrevisses et crabes de diverses couleurs et figures extraordinaires, que l'on trouve autour des-
les Molucques et sur les côtes des terres australes,
Ouvrage donné au public par LOUIS RENARD. à
Amst. 1754. fol. mai. p. 34. Fig. 180.

ON et D'AUBENTON exhibent *), simillimum: Auctor noster eius dimensiones addit, ex quibus simul patet, pharyngem linguamque exigua tantum esse posse. Ossi hyoideo ossa graniformia defunt. Ossicula auditus magna et ponderosa, ossa petrosa parua, ideoque de praesentia canalium semicircularium dubitandum; inde iterum patere, lapidem manati os petrosum esse non posse. Sirenes passim ab auctoribus memoratas, licet multum fabulosi intercurrat, tamen pro hoc animali haberi debere, vero simile omnino. *Tricheus manatus* cum *dugong* mammis pectoralibus conuenit, capitis vero in vtrisque maxima diuersitas, neque ac a *rosnaro* et *phocis*: in *manato* primores in singula maxilla duo sibi respondentes, lanarii 4. In omnibus his animalibus marinis defunt canales lacrymales. Descriptio *manati* a STELLERO data **) magnitudine, dentibus, proportionem capitis ad corpus differt, mammis conuenit. In transitu adhuc monet Auctor, STELLERVM *manato* sex vertebrae colli descripsisse, quum ipse in multis delphinis, physeteri, balaena septem inuenerit, duabus tamen superioribus in iunioribus coniunctis, ut vnicum os videntur; se tamen in museis anglicis atlantes maximos originis prorsus incognitae vidisse. Ossa pubis a STELLERO descripta eadem in delphinis et physeteribus conspexit.

Sirenem lacertinam per longum tempus in spiritu vini seruata anatomico examini subiecit, (cuius comparisonem cum descriptione Cl. ELLIS et anatomici Cl. HUNTER ***) aliis diiudicandam relinquitur), eamque verum piscem branchiis clausis, spiraculo

*) Hist. natur. T. XIII. Tab. 56.

**) Vid. Comm. nostr. Vol. II. p. 510.

***) Eorund. Vol. XV. p. 505. et 512.

raculis tribus, ad genus *muraenae* referendum, innit; membranas inter haec fimbriis admodum longis, perperam pro branchiis extra corpus habitis, instructas; pinnas pectorales plus minus pedes referentes, sed absque digitis fissis; branchias veras, quatuor, quantum meminit (siquidem scribenti ad minus protinus non erant, quae sub sectione configurerat); pulmonum nullum vestigium; intestinum tubus longus, amplius, per spiritum examini vteriori ineptus redditus, nihilque praeter fibras destitutas squamasque inprimis abdominales serpentum continens. Lacertas perfectas ex ouis egredi, nulli uti ranae, metamorphosi subiectas; figuram earum praecipue maiorum Americae, ELLISIO imposuisse, LINNAEVMQUE, anatomico examini minus fauentem, Eidem sese accommodasse.

P. 35.

Praelectiones super grassante iamtum lue bovillae in theatro anatomico Groningensi 1769. publice habitae *). *Praelectio prima* varias arterias, in quibus pullos

*) P CAMPER Lessen over de thans zweevende Vee-sterfte. Leeuwarden 1769. 8. P. CAMPER Vorlesungen über das heutige herumgehende Viebsterben, auf der anatomischen Schaubühne zu Gröninge 1769 gehalten. Aus dem Holländischen übersetzt von I. C. LANGE. Kopenhagen 1771. 8. Huc etiam pertinent duae aliae scriptiunculae b. Auctoris: Voorstel tot oprichting eener Societeit om het jong Hornvee door inenting te tegens te Sterfte van de thans grasserende Veeziekte te beveiligen. Te Groningen 1769. 4. Voorlooper van Waarneemingen ontrent den uytflag van de inenting der besmettelijke Veeziekte op eenhonderd en twaalf Horkelingen geduan in Friesland. Leeuwarden 1769. item commentarius a soc. Berol. nat. scient. praemio

disquiri potest, et generalem viscerum abdominis situm monstrat. *Secunda* ulterius quatuor ventriculos, reliqua viscera abdominis, et pectus considerat. Epithelium omasi in animalibus lue demortuis totum protinus secedit, quod in sanis nonnisi 24 post mortem horis contingit. Coagulum lactis nonnisi in abomaso adest; in aqualiculo sine dubio genesi eius a liquoribus saponaceis ibi secretis impedita. *Praelectio tertia* de ruminatione in genere et boum in specie. *Leporem*, licet simplici tantum ventriculo instructum, ruminare, contra BUFFONUM *), aequae ac cuniculum, cuius ventriculus hic depictus exhibetur. Neque intestini caeci magnitudinem aut structuram ruminationis indicium praebere, neque pedum conformationem. *Ceruo guineensi* (*chevrotin* BUFF. **)) glandula lacrymalis, qualis *C. elapho* et *capreolo*, licet a BUFFONIO negata; item ventriculi quatuor ut aliis ruminantibus, hic etiam cum visceribus adiacentibus depicti ***). Neque dentes primores neque ungulas ruminationis indicia esse, sed verum eius characterem in conditione molarium, exiguitate maxillae inferioris prae superiore, et articulo maxillae poni oportere; inde *suam taiaffu*, licet quatuor

S 5

coronatus et actis eorum insertus, vid. Comm. nostr. Vol. XXIII. p. 211. seqq. et recusus: *Ueber das Anstecken der Viehseuche — zwey — Preisschriften von Hrn. CAMPER — und Hrn. D. WEISS — Greifswalde 1783. 8. item im Mag. für die gerichtl. Arzneyk. und med. Pol. B. I. S. 548.*

*) Vid. Comm. nostr. Vol. VII. p. 12.

**) Eorumd. Vol. XIII. p. 483.

***) Plura de hoc animali b. Auctor commentario de *C. tarando* in opere maiore superius iam allegato inseruit.

tuor ei sint ventriculi, ruminare tamen non posse
(In supplemento autem huic tractationi recentius
addito ab hac propositione recedit b. Auctor, quum
omnia haec attributa in genere equino inuenerit,
conuictusque sit, hanc conditionem tantum ad com-
minutionem lateralem cibi facere; molares inferio-
res *elephanti*, *hippopotami*, omniumque specierum
fuis, aequalis cum superioribus latitudinis esse, eiu-
demque conformationis ac in *fimiis* et homine; ru-
minantibus non esse primores in maxilla superiori,
praeter duos laterales in *camelo dromedario* et *bactrianis*,
ex obseruatione GOETHII — varia in transitu de
dentitione secunda variorum animalium — inderumi-
nationem proprie sic dictam nonnisi a ventriculo du-
plici deriuandam esse. Eadem in tractatu maiore de
tarando repetuntur). Ruminationem simplici tan-
tum vice peragi, neque alimenta iteratis vicibus in
aqualiculo (quem minus accurate *rumen* dici, ex
FESTO probatur) emolliri, contra HALLERVM *).
Hunc nullo alio modo quam ruminatione euacuari
posse, hacque sublata cibos in illo necessario corrup-
pi indeque viscus ipsum inflammatione, gangraena,
sphacelo affici oportere, vt in lue bouilla constantis-
sime accidit. *Praelectio quarta* primum luis historiam
ex antiquissimis monumentis ad nostra vsque tempora
tradit **), et Belgarum inprimis hosque sequutorum
merita in morbi huius insitione enarrat. Postea sym-
ptomata primaria recensentur (in plerisque cum iis
conuenientia, quae Cel. SANDIFORT ***) exposuit).

Signis

*) Vid. Comm. nostr. Vol. XII. p. 680.

**) Comparanda etiam, quae Cl. VITET proposuit;
vid. Comm. nostr. III. Dec. Suppl. p. 397. seqq.

***) Vid. Comm. nostr. Vol. XVIII. p. 27.

signis morbi iam praesentis adduntur horrores vagi
et situs pedum posteriorum in digitis tantum; pul-
sus cum debilitate celerior, qualis in febribus putri-
dis. Membrana nictitans visibilior, chemosis men-
tiens. In quibusdam emphysema, digito dorsum
comprimente persentiscendum. Morbus rarissime
undecimo die morte terminatus, quae accedit pedi-
bus interdum extensis, interdum contractis, situ
corporis non semper in vno eodemque latere. Eru-
ptio cutanea, plerumque in inguinibus, non sem-
per critica. Sanguis in mortuis perpetuo fluidus.
Extispicia: semel emphysema in substantia hepatis
observatum. Vterus in gravidis aequae ac ventriculi
inflammatus et gangraenosus, fetibus tamen immu-
nibus visis; vbera multum inflammata, lacte spisso
referta. Fauces in omnibus inflammatae. Mucus
tenax purulentus in radice linguae, a quibusdam pro-
phthis habitus. Musculi colli et panniculus adipo-
sus palearium inflammati et quasi combusti. Prognosis:
periculum adhuc subesse, quamdiu animalia su-
spirant capite pendulo, neque ruminant. Vituli a
vaccis lue affectis geniti ab eadem immunes non
sunt. Animal iam morbo laborasse, nullo signo di-
gnosendum. Causae morbi: praemisso examine ea-
rum, quas alii passim allegarunt, contagium atmo-
sphaericum assumit Ill. Auctor *), cuius tamen indo-
les incognita sit; curationi nullum esse posse locum,
nisi morbus praeuertatur. Species morbi eiusque re-
media. Morbus, quantumque signis externis diuer-
sus visus, semper vnus idemque, modo hanc tantum,
modo illam prae reliquis partem infestans, diuersus a
variolis et morbillis: neque febrilis simplex inflam-
matorius, sed putridus; nonnumquam, sed nonnisi
rariss-

*) Vid. Comm. in actis Berol. superius citatum.

rissime, vnum subiectum bis inuadens, si obler-
tionibus MARCHIONIS DE COURTIVRON fides ha-
benda *). Indicatio quadruplex: vt contagium arce-
tur vel minuatur; humores a corruptione prae-
ventur; vires sustententur; corpus incipiente morbo
purgetur. Contagium per pelles animalium mortu-
rum propagari, dubium vltioribusque experimentis
definiendum; adeps innoxius. Ad humores san-
geruandos (ad prophylaxin) cortex peruianus opor-
tet, ast ob nimium pretium vix adhibendus; debiliores vires,
maiores tamen quam fraxinus, possidet salix alba,
cuius decoctum addito acido vitrioli potius consueto
admixtum vaccis non ingratum, neque letale est noxium;
neque alia remedia, sal, nitrum, camphora, chamaemelum,
calamus aromaticus, mentha crispa cet. spernendi vsus.
Morbo autem iam praesente interna remedia omnia vsu
carent, sed veltoria dorso et femoribus, abrasis antea pilis,
imponi oportet. Munditie cura nimia inutilis. Suffragia
nihil praestant, aequae ac interna remedia a veteribus
iam commendata et a recentioribus repetita, alexipharmaca,
opiate, nocent; anthelminthica ad secundas vias non transeunt;
venae sectiones inuolles, vti etiam euacuantia; clysteres
leuamen aliquod afferunt, non sanant, neque vitulis applicari
queunt. In grauidis forsitan illata manu abortus procurari
posset. Punctio abdominis ad flatum emittendos nullius
vsus iudicatur. Ex quibus omnibus colligitur, morbum
hunc vel diu iam epidemium fuisse vel futurum esse,
vt variolas, ideoque insitionem eiusdem in vitulis

* Ex eius tamen commentario (Mém. de l'Acad. des sciences de Paris, 1748. Ed. in 4. p. 338. in 12. p. 498. vid. Comm. nostr. Vol. II. p. 612.) prorsus contrarium apparet.

s frequentiorem reddi neque minus prosperum in
quibusdam successum ab eadem detertere debere,
uum variolarum insitio primis temporibus easdem
icissitudines subierit.

Nova supplementa ad has praelectiones. Praeci p. 164.
qua ex iis iam superius adduximus.

Additamentum de dimensionibus maxillarum ani- p. 170.
malium quorundam, vna cum praecedentibus supple-
mentis 1786. a b. Auctore exaratum. In *ceruo alce*
substantiam vitream in molaribus superioribus exte-
rius, in inferioribus interius, et superficiem superi-
orem oblique sursum, inferiorem deorsum directam
inuenit Ill. Auctor, quem mechanismum iam PEYE-
RS *) cognouisse videtur; postea idem vidit in *cer-*
uo elapho et dama, gazella, oue, bubulo asiatico, boue
capensi et nostrate, dromedario; obscurius etiam in
equo, zebra, asino, in quibus corona molarium pla-
nior. Tandem quaedam de crusta calcarea aurei
coloris, dentes quorundam animalium obducente.

Epistola ad supremi magistratus in Belgio confes- p. 173.
sam super insitione luis bouillae, d. Groningae 16.
Febr. 1770. quam tamen nihil effecisse Cl. Editor
monet, nisi vt sagaciorum quorundam admirationem
excitauerit. Pleraque ex antea dictis repetuntur, in-
sitionis progressus docetur, eiusque vltior propa-
gatio magistratui proponitur, vt hoc modo vel mor-
bus sensim mitigetur, vel eius natura, contagii ra-
tio ac medela melius, quam vlla alia ratione fieri pos-
sit, illustretur.

De insitione luis bouillae, eius commodis et condi- p. 190.
*tionibus **).*

Illu-

*) Merycologia, Basil. 1685. 4. p. 174.

**) Est caput 6. commentarii saepius adducti, actis, Be-
rolinensibus inserti; vid. Comm. nostr. Vol. XXIII.
p. 213.

p. 198. *Illustratio loci cuiusdam ex instructione regis russiae de anno 1765. super putrefactione pellium animalium **). Per nouem (non decem) annos defuncta cadauera nullum cutis, muscutorum, tendinum cartilaginumque vestigium prae buerunt, sola pinguedine hinc inde superstita, indurata; foenum vero incoctum ruptum, unde vis antiseptica liquoris gastrici multum probatur **).

p. 201 *De vermibus pulmonum ****). Crassities molarum $\frac{1}{2}$ pollicis aequabat. Pulli partim ex apertura caudae, partim ex disrupto animalis corpore (post mortem enim fragilissima sunt) egrediuntur. Ab oeconomicis comperit Ill. Auctor, morbum hunc per triodice vaccae vitulosque inuadere, *tussim nat' & ex* dictum, summe exitialem, licet insitione vel lue naturali non praegressa. Consilium b. Auctoris, vitulos in stabulis coercendi et nutriendi, quosdam secutus est.

p. 207. *Additamenta*. Cl. GOEZE †) animal sub nomine *Ascaridis Camperi* bene descripsit. SWAMMERDAMIO ††) iam innotuisse videtur. Insitionem luis eius causam non esse docet relatio. Cl. NICHOLLS †††)

*) Ex actis Berolinensibus; vid. Comm. nostr. Vol. XXIII. p. 659.

**) Observationem contrarium probantem, licet discrimine quodam obuiio, Cl. OPITZ, vide Comm. nostr. Vol. XXVII. p. 388.

***) Continuatio tractationis praecedentis; vide Comm. nostr. Vol. XXIII. p. 660.

†) *Versuch einer Naturgeschichte der Eingeweidewürmer thierischer Körper*. Blankenburg 1782. 4. m. Kupf. S. 92.

††) Bibl. nat. p. 804.

†††) Vid. Comm. nostr. Vol. VIII. p. 149.

et recentior observatio Cl. COOPMANS. In piscibus
aquarum, quae prata pascuis vitulorum hoc morbo
affectorum inferuentia rigabant, nullum vermem nisi
aeniam haerucam PALL. b. Auctor inuenit.

De morbo clunium (Bilzucht) vitulorum com- P. 210.
mentatio antea inedita. Morbus vitulos Frisiae tan-
tum anno iuniores quouis anni tempore ideoque
cum in stabulis tum pratis subito aggreditur, nullis
praegressis signis, paucissimis diebus lethalis: tumor
olerumque nates aut femur, interdum simul armos
occupans, celerrime musculos omnes ad ossa vsque
destruens, forte cum *noma* comparandus (*necrosis*
infantis SAUV.). *Furiae infernali* lubenter eum ad-
scriberet Ill. Auctor, si vermis hic in Belgio notus es-
set, morbusque solos vitulos in pratis adficeret. In
huiusmodi enecto vitulo nates femurque lateris fini-
tri prorsus destructa, reliqua omnia sana et vasa
lymphatica cordis elegantius quam vnquam repleta
vidit.

Super lue virulenta ('t Fenyn) itidem tractatus P. 212.
ineditus. Morbus subinde in Frisia inter armenta
grassans, multum similis ei, quem Cl. LERCHE *)
quis quoque familiarem describit; ideo nomen hoc
adeptus, quia, si sub pellis animalium eo demortuorum
detractione sanguis aliue humores per vulnus aut
alio modo resorbentur, inflammatio subito in spha-
celum, nonnumquam lethalem, transitura enasci-
tur; carne tamen esui apta atque innoxia. Morbus
ipse leuioribus symptomatibus se prodit, quibus ac-
cedunt tumores subcutanei, interdum capite infan-
tili maiores, potissimum ad collum, axillas et ingui-
na, non tamen critici, interdum ficcati crusta dura
in

*) Neue nordische Beyträge, I. B. I. St. St. Peters-
burg, 1784. 8. S. 113.

in medio lente euanescentes, interdum sanguine ichore flauo pleni. Sectione vaccae grauidae inspecta omentum, intestina, lien, vterus (fetu iam aliquod tempus mortuo) et thymus inflammata, partim gangraenosa, aer et serum flauum in abdomine vesicula fellea turgida, bile tenui et aere multo plena, reliqua (ventriculis interius non disquisitis) inapparuerunt (vasis lymphaticis in hepatis superficialibus pulcherrimis); sanguis, alias durante morbo coagulabilis absque sero, eodem decrescente ad sanum accedens, in hac vacca fluidus manebat. Inde putredinem morbum esse putridum, a lue bouilla eo diuersum, quod pulmo, oculi et nares immunes maneant, quod tumoribus stipatus sit. Vesiculae felleae tumor pluribus morbis communis. Periculum a gradu febris pendere videtur; duratio non in omnibus eadem; mors diebus inaequalibus. An temperamentum, contagium, qualitas aeris aliquid concurrant, aut quae eius causae existant, item an alia animalia eidem subiecta sint, nondum exploratum. A curandos tumores Frisii radicem hellebori nigri coactum per eos traicere solent. Effectus resorptionis in corpus humanum veneni est vlcus impurum, facile in gangraenam et sphacelum transiens; auxilium scarificationibus et frictione cum solutione mercurii viui in spiritu nitri, formataque eschara applicatione vnguenti basilici cum sapone viridi seu nigro, aut fomento ex oxycrato, spiritu vini camphorato et similibus, interne datis theriacae Andromachi et rob sambuci partibus aequalibus et cortice peruuiano in substantia. Neminem ex instituto de hoc morbo egisse praeter Cl. VAN PHEL SVM *), qui etiam mitione

*) Verhand. over Genees - en Natuurkunde, Franecker, 1776. 8. p. 163.

eiusdem gradus, *albi*, in quo pili tantum defluant,
perminerit, ovesque ab eodem immunes esse as-
serat *).

Commentariis, quos pars secunda voluminis P. II.

tertii complectitur, b. CAMPERUS ultimam manum
removere non potuit. Primus sistit celebratissimas

annotationes super infectione variolarum, observationi p. I.

us confirmatas **). Maioris vel minoris copiae va-

riolarum praesagium certum formari posse, Ill. Au-

ctorem observationes multorum annorum super colo-

re hominum et effectu variolarum institutae docue-

rent: obesitas vel macies corporis, color faciei ob-

scurior vel pallidior nullum discrimen efficiunt; sed

copiosiores experiuntur pustulas, quibus color cutis

et rubro fuscus, non transparens, item albus, at tur-

bidus, nec pellucidus. Cur lactentibus variolae co-

piosiores, non liquet: lactis usus insons videtur.

Menstruorum in variolas naturales aequae ac artificia-

les influxus nullus, consentiente MEADIO ***). Lo-

cus infectionis sub deltoideo incommodus, quod sub

quavis deligatione vestimenta exui oportet: inde

profundior in brachio vel exteriori vel interiori prae-

terendus. Dolores in brachiis et sub axillis fere in-

evitabiles, ast accidentales tantum, ob dispersos ner-

vi cutanei ramulos, cuius irritationi etiam abscessum

diu

*) Non adeo dissimilis morbus hic videtur pustulae
malignae a Cell. ENAVX et CHAVSSIER descri-
ptae; vid. Comm. nostr. Vol. XXVII. p. 522. seqq.

**) Vid. Comm. nostr. Vol. XVIII. p. 55. seqq.
*Anmerkungen über die Einimpfung der Blattern,
durch Beobachtungen erläutert von P. CAMPER.
Aus dem Holländischen mit Kupfern. Leipz. 1772. 8.*

***) Medical works. Lond. 1762. 4. p. 337.

diu post insitarum variolarum decursum sub
enatum b. Auctor adscribit. Acus vulgaris, cum
apex cote planus redditus, manubrio ligneo si opus
fuerit instructa, vel lanceola, instrumentis omnibus
vesicatorioque praestant.

p. 129.

*Animadversiones in SWIETENII commentaria de
variolis **). Ipsum infaustos effectus variolarum
naturalium Viennae iusto minores assumisse, inocu-
tionis, qualis a recentioribus inde a DIMSDALE
correcta sit, emolumenta reticuisse, minus pro-
ros casus ante hunc observatos data opera medi-
cunioribus proponere, quo eos ab insitione deter-
ret. Reliqua SWIETENII argumenta eo redeunt: in-
sitionem a magistratibus prohibitam esse; parentibus
insitionem obtrudere velle, iniustum; neminem
certe praedicere posse, quaenam species variolarum
futura sit; post insitionem variolas altera vice natu-
rales rediisse — quibus quae CAMPERVS respon-
dit, iam transimus. Monet inde, in insitione, quae
nulla sequatur eruptio, sollicite vrinam febris
stationem habendam esse, quae si iustas periodos seque-
verit, aeger de superato morbo certus et a metu
versuri tutus esse possit. Casum filiae Cl. D. HOUT
HOUT**) nihil omnino probare. In notula refer-
se variolas humanas oui inseruisse absque vlllo effectu
unde pateat, morbum ouium eodem nomine insigni-
tum nullam cum variolis similitudinem habere. De
versam indolem epidemiarum variolosarum particu-
conditioni febris miliaris saepe variolas comitantis

*) Praelectio habita Groningae 1772. subiuncta Dis-
sertationi de emolumento et optima methodo in-
sitionis variolarum, ab acad. reg. sc. Tolosana
1772. praemio condecorata, Groning. 1774.

**) Vid. Comm. nostr. Vol. XVII. p. 139.

artim dispositioni aegrorum ratione conditionis cum
supra memoratae adscribi debere. Numquam se-
ruptionem 7. ab insitione die, rarissime 13. neque
quam ultra vidisse, et 23. factam non insitioni,
et alii contagio adscribendam videri. Ficuum usum
non augere variolas, quod RHAZES statuerat. Mor-
bum non inflammatorium esse. SWIETENIUM de
insitione, urina, remediis prophylacticis et cura-
tione sibi ipsi contradicere; neminem autem melius
de febre miliari variolarum comite et de variolis
scripsisse.

Commentarius super vera indole originis canceri et P. 156.
quo admodum essentiali et certo incurabilium tumorum
*microforum mammae *).* Cessationem fluxus men-
strui non esse causam huius mali inter 40. et 60.
annum frequentioris, his argumentis Cel. Auctor
probat: 1. durities, iuniori aetate a naturali mam-
mae densitate vix discernenda, hac crescentibus an-
ni flaccida et minore reddita demum magis sensibus
detet; sanguinis missiones scirrhi augmentum num-
quam impediunt; 3. ovarii in virgine exsectis non
tumor menstrua cessarunt, sed etiam mammae adeo
T 2 flacci-

*) Ex diario: Genees-Natuur- en Huishoukundig Ca-
binet, Leiden 1779. 8. N. 3. Germanica versio, p. 194.
sed absque tabula aenea, inserta *der Sammlung aus-
erlesener Abhandlungen zum Gebrauche praktischer
Aerzte*, XI. Band. Leipzig 1785. 8. mai. S. 509.
Separatim quoque prodit: *Verhandeling over der
waaren aart der Kankerwording en over een zeer
zaakelyk en onseilbaar teken van en herstelba-
ren Borstkanker door den Hooggeleerden Heere
PETRUS CAMPER* verwaat in een brief aan den Heer
J. VOEGEN VAN ENGELN, M. D. Amsterd. 1779.
8. c. tab. aen.

flaccidae redditae sunt, vt elapsis aliquot mensibus fere prorsus evanuerint *); quam mutationem quum in femina iuvene contigerit, simili ratione corrugatione istarum partium per aetatem ineuenturam putari debere. Verior autem causa eo quaerenda, quod durities sensim in scirrhum transiens iam antea, quam percipi potuerit, sinum unum vel plures ichore acro, plenos formauerit, continuè paullatim aucta tandem tensionem doloremque excitans, et denique exulcerata: pari modo etiam in tumores scirrhusi in variis corporis locis circa fornum aperiri solent. Cancrum neque internis neque externis remediis sanari posse, iam satis euictum quum vera suppuratio in eo non existat: neque et hic analogia quaedam cum palato molli et osseo, venerea destructo et mercurialibus sanato, locum habet. Ichoris sub scirrho quieti apparentis praesentia externis signis saepe cognosci nequit, quod Celsus et Boerhaave iam in demonstr. pathol. **) et repetitis postea observationibus comprobavit. Exstirpationem scirrhi mammarum, absentibus licet signis reliquis, redditum minantibus, tamen successu desistentium praesagit dolor pungens in eo loco, vbi vasa mammaria interna inter 2. et 3. costam extrorsum et versus mammam exeunt. Causam huius phaenomeni in cadaueribus cancro demortuarum inquirere Boerhaave et Boerhaave numquam contigit (at GL. COOPMANS, et inferius narrabimus): ast in quadragenaria, phthisi pulmonum extincta, in qua glandulae pectoris et abdominis admodum tangebant, pone pleuram glandulas in cauis a cartilaginibus costarum et sterno formatas ad vasa mammaria interna sitas detexit; eadem

*) Chirurgical observations — by PERCIVALL FORT. London 1775. 8.

**) Vid. Comm. nostr. Vol. X. p. 507.

iam in puero aliquot mensium vidit. Inde colle-
gitur, omnibus corporibus datas esse eiusmodi glandu-
lymphaticas, hasque ut alias vicinas a miasmate
periculo affici; dolorem in eo loco, ubi vasa mammaria
extrorsum procedunt, certum indicium affectuum
glandularum praebere; operationem ideo irri-
tam futuram, quia glandulae oppositi lateris simul
laesae esse possunt. Inde etiam fungi vel post in-
fectam cicatricem, vel antea iam, ortum declarari.
Nullam esse mutationem hanc ei, quae in sarcocoele
tumentibus glandulis ad funiculum spermaticum po-
tius accidat. Icon istarum glandularum vasorumque
lymphaticorum cum iis communicantium ex vetula
tabula. Horum vasorum ministerio miasma can-
cerosum ad glandulas deferitur, quarum obstructio
et inflammatio doloremque in nervis excitat, praecipue
in loco indicato, ubi nervus costalis secundus infi-
mum ramum dimittit cum vasis mammaris extror-
sum progredientem. Cl. GEORG. COOPMANNUS in
anima cancro mammarum demortua glandulas has
lymphaticas omnes tumidissimas et scirrhasas invenit.

Additamenta ad tractationem super causis varia- p. 180.
herniarum in infantibus recens natis: processus pe-
ronaei in pueris frequentius apertos inveniri quam
puellis, ulterius confirmat.

Illustratio loci in annotationibus super mutationi- p. 183
bus, quas calculi in vesica humana subeunt, aequae ac
anteriora additamenta iam primum in publicum edita.
SANDIFORT calculum ab ALBINO *) descriptum
et dissecuisse, et spinosum, nucleo simplici,
ex pluribus compositum, deprehendisse, inde
ALBINI hypothesein refutari **).

T 3

III.

*) Acad. annot. L. III. Leid. 1756. 4. p. 59.

**) Vid. Comm. nostr. Vol. XXVII. p. 108.

III.

*Auffätze und Beobachtungen aus der gerichtlichen
Artzneywissenschaft; herausgegeben von Dr.
THEODOR PYL — Fünfte Sammlung; Berlin
1787. Sechste Sammlung 1789. Siebente Sam-
lung 1791. 8. pgg. 248. 282. 275.*

i. e.

Opusculorum atque observationum ad medi-
nam forensam pertinentium, Vol. V. VI.
VII. auctore I. TH. PYL.

Ex quo quartam utilis huius collectionis partem
dicauimus *) tria iterum comparuerunt volumi-
na, quorum nunc simul mentio facienda. De singu-
lis hisce collectionibus, ut nobis quidem videtur
idem iudicium ferendum est; scilicet, casuum variorum
ac memoratu dignorum relationes mixtas cum aliis
vix memorabilibus, quas in scrinio suo tuius
reposuisset Auctor. Elaborationes ac relationes
ipsae nonnunquam stylo diffusiore ac obscuriore
dictione laborant; ita ut mirari subeat, relationes
literariarum celebriorum Censores auctorem ob
tentionis elegantiam, a qua longe saepe abest, laudasse.

Quadripartita est haec operis nostri pars, prout
Vol. V. rum ad exemplum. *Sectio I.* sectionum legalium
p. 1. historias exhibet. *Obseru. I.* partus infelicis calum-
niam narrat, in quo cum infante mater apoplexia peri-
ierat, sine culpa quidem obstetricis, cum partu
agripparum fuerit, neque placenta vi extracta, et
p. 9. gotio illicito ac illegali partum absoluerat. *Obf. I.*

*) Vid. Comm. Lips. Vol. XXIX. p. 241. ff.

partus clandestini maturi vitam post exclusionem ex
 respirationis, licet imperfecte peractae, criteriis com-
 probat. Mors ab apoplexia. *Obs. III. b. LESSERI* P. 16.
 est, auctoris nostri in officio antecessoris. Relatio-
 nem scilicet hic habes infantis post partum viui, at
 a matre suffocati. Hanc Editor laudat ob plenam
 circumstantiarum expositionem; excusat ob styli
 diffusionem. Excusationem lubenter admittimus,
 laudibus autem non subscribimus; ex viso reperto
 enim neque vita post partum neque mortis genus elu-
 cesceret, nisi reae confessione utrumque comproba-
 tum esset. *Obs. IV. ab eodem auctore consignata* P. 24.
 eousque memorabilis est, quod, cum infanticidium
 exhibeat ex submersione infantis in aquis, nouissi-
 mam illam doctrinam confirmat de respiratione pri-
 ma dextrilatera, quam *Portal, Leonhardi, Metzger* alii-
 que observationibus suis confirmarunt. *Obs. V. quintae* P. 29.
 Auctor anonymus s. pseudonymus *N — e*, histori-
 am narrat infantis neonati, morte naturali defuncti,
 in quo hernia diaphragmatica congenita, cor versus
 dextrum latus vrgens, obseruata fuerit. *Obs. VI. P. 33.*
 iterum mentionem facit infantis mox post partum
 mortui, quod strangulatum periisse contendit me-
 dicus cum chirurgo secante, licet de hoc mortis ge-
 nere ex suis signis eruendo solliciti haud fuerint. Res
 igitur ad Collegium Medicum supremum fuit delata;
 ex cuius iudicio non iugulatus infans sed ex debilita-
 te summa mortuus est. *Obs. VII. subie. p. 48.*
 etum est neonatus ex colli distorsione, fatente rea,
 occisus, postquam comprobante pulmonum docima-
 sia respirauerat. *Obs. VIII. a Cl. Kurella enarrata* p. 54.
 feminam exhibet, cui sub immodica saltatione, ad-
 stans funeste iocosus, baculum per intestinum re-
 ctum intruserat: mox prostrata sub haemorrhagiis et
 animi deliquiis reiteratis animam tandem efflauit;
 causa mortis sectione detecta. *Obs. IX. Editori ap. 58.*

- Metzgero* suppeditata historiam sistit vetulae, a genero suo ictu ad pectus humi prostratae, surgens imparis et postridie mortuae: de causis mortis referens auctor laesionem pronunciat per accidentem lethalem. Eodem auctore *Observ. X.* refert de puero septenni sub traha hyeme velocius vecta extincta in cuius cadauere causa mortis duplex, luxatio scilicet vertebrae primae a secunda et haemorrhagia rene rupto reperta fuit. *Obs. XI.* casum exhibet *Cl. Kölpin* narratum de adolescente vulnere sclopetario e tergo feriente occiso; cuius cadauer praeter varias viscerum laesiones venam caavam monstrabat per medium diuisam, supra emulgentium originem, causa mortis sic satis euidente. Idem Auctor *Obs. XII.* mentionem facit feminae triginta annorum gladio militis incuruo ad abdomen perfoctae, in qua casu laesionum complicatio mortem absolutam incursauerat. *Obs. XIII.* mortis subitae ab hepate ex violentia externa rupto exemplum ante oculos ponit, ab Editore relatum. *Obs. XIV.* Casus hic narratur senis decrepiti 86 annorum, qui plateam transversam permigrans, curru velocius vecto, humi prostratus ex capitis grauib. laesionibus periit. Memorabilis in hac sectio erat cranii ossium mira crassities, vitreae cum dura menynge insuperabilis sensu adhaesio, ossis temporalis sinistri fractura, et extravasatum notabile in baseos cranii vtraque parte.
- Obs. XV.* fabri ferrarii historiam narrat, qui cum ex altercatione cum commilitonibus ira excandesceret, post cereuisiae albae haustum suffocatus periit. Violentiae signa nulla, at stagnationis sanguineae in pulmonibus grauia testimonia exhibuit cadaueris sectio.
- Obs. XVI.* Iterum mortis subitaneae exemplum exhibet ex apoplexia sanguinea. *Obs. XVII.* *Cl. Opitius Mindanus* casum narrat feminae, liquorum adustorum immoderato usu calentis, morte subitaneae.

*Seſſio II. Reſponſa exhibet ad varias a curiis iudicialibus quaefſiones (Gutachten). Reſp. I. ſtupri violenti p. 131. conſummationem, quam femina 17 annorum viro haud robuſtiſſimo imputauerat, haud veriſimilem eſſe, comprobat. Reſp. II. ad impotentiae maritalis p. 185. imputationem ſpectat, propter quam maritum quadragenarium in iudicium vocauerat vxor. Genitalibus bene conſtitutis, erectionem tamen nullo modo prouocare potuit *Pylius* (atque quidem ſpurcum et inutile negotium egiſſe hic Phyſicum, ego quidem credideſim, licet idem facinus ab aliis perpetratum et ſpuiſ argumentis excuſatum fuerit. Redit enim omnis haec ſordida manipulatſo ad eandem inanitatem cum*

- absurdo illo congressu, olim in Gallia vſitato.)
- p. 142. cluſio caeterum reſponſi dubia eſt. *Reſp. III.* K
pinus de impotentia poſt grauem morbum reliqua
fert, quam tamen inſuperabilem aſſerere dubita
p. 146. Addit auctor appendicis loco breue reſponſum am
anonymi in ſimili cauſa, quo ex praeputii longi
dine, fraenuli breuitate, coitu dolorifico, eiacula
ne parca et cito peraſta concludit, impraegnationem
ipſi imputatam vix videri aſſumendam (Contraſt
quidem Auctori, quem amicum vocat, Editor. At
ex eius partibus ſtare, conſitemur. Quid enim? dubi
tare ſe dixerat; non praeſtaſte negare impraegnation
nis realitatem. At Editor, quid proſert? poſſibile
contendit nihilominus fuiſſe coitum foecundum. At
a poſſe ad eſſe non valet conſequentia et quis ne
gare audeat, genitalibus male conformatis diffi
p. 148. orem eſſe foecundationem.) *Reſp. IV.* Remouetur
ſuſpicio infectionis venereae ob tubercula cutanea
p. 151. cuti hinc inde ſubſidentia. *Reſp. V.* Iuuenis 16 an
norum violentia externa genu dextrum inflammatum
atque dein vlcerofum reportauerat, quo quidem ini
ti, gradi, at grauiores labores, quibus vitae ſubſidia
ipſi quaerenda eſſent, peragere vix poterat. Cura
tionem tentari quidem at non promitti poſſe, aſſe
p. 155. rit Auctor. *Reſp. VI.* Dicit de iuvene 19 annorum
ob extremitatis inferioris ſiniſtrae tumores atque in
p. 159. tumefcentias militiae laboribus inepto. *Reſp. VII.*
(vix dignum, quod prelo committeretur) viri ſegro
ti ad carceres delationem non ſine vitae diſcrimine
p. 161. fieri poſſe, teſtatur. *Reſp. VIII.* Aethiops man
cipis feminae principis adſcriptus ob delictum ad
captiuitatem in caſtello damnatus erat, quem tamen
Editor ob aſthma pectoris ſue infirmitatem hanc po
p. 164. nam ferre poſſe negat. *Reſp. IX.* homo carcere
detentus conuulſionibus epilepticis frequentibus ob
noxius mentis ſuae ſtatum imbecillum male allegare

ut furtum commissum excusaret, contenditur (bene an male? ipse viderit Auctor). *Resp. X.* Itē p. 166.
 rum de viro carcere detento, qui ob procliuitatem
 ad leucophlagmatiam dimittendus sit. *Resp. XI.* p. 168.
 Disquiritur in naturam fluidi impuri, quo veneni symptomata in puero excitata fuerant, sine tamen vlla
 substantiae venenosae praesentia. *Resp. XII. Glaw.* p. 170.
nigius Briegenfis Zacchiae et Ramazzini auctoritatibus demonstrat, odores ex coriariorum officinis exhalantes hystericas male afficere. *Resp. XIII.* habet p. 173.
 epilepsiae simulatae exemplum.

Sectio III. quindecim exhibet responsa ad sta. p. 175.
 tum mentis dubium i. e. insaniam siue imbecillitatem pertinentia. Vix vllum inter haec exempla est, quod non ad consuetos aut quotidie obuios casus huius generis referas. In ipsa responsorum ratione vltra vulgaria ratiocinia haud sapit Editor.

Sectio IV. tandem Responsa habet ad varias quae p. 209.
 siones spectantia. *Resp. I.* de frequentibus hominum in officinis cerussariis laborantium aegrotationibus agit, earumque causis, quae sint in particularum plumbearum transitu in organa respirationis et in primas vias continuo, quem praecauere oporteat faciem larua obuoluendo. *Resp. II.* inique iudicatur de p. 216.
 consilio exstruendi balnearii in vsum publicum. Metuendum enim esse, inquit Auctor, ne in lupanar euadat totum institutum (atque quidem hoc male, vt nobis videtur; ipsam rem vtilem fore non negat; et ne in abusum abeat res publice utilis, magistratus caueat, oportet). *Resp. III.* quo improbatur arborum plantatio in plateis vrbium, *Metzgeri* est, ex eius opusculis miscellaneis desumptum. *Resp. IV.* p. 225.
Glawnigii Briegenfis ad carcerum huius vrbis meliores condiciones obtinendas spectat. *Resp. V.* ad ex p. 234.
 stirpandam scabiem in carcere Berolinensi indigenam
 con-

p. 239. consilia suppeditat. *Resp. VI. et VII.* argumenti sunt
 p. 245. mulomedici; referunt enim de morbo bouum graenoso, vulgo *Miltzbrand*.

Vol. VI.

Ex sexto Volumine non nisi casus rariores et observationes memoratu prae aliis dignas indicabimus. Insunt enim, ut in priore, minoris momenti diatribae, inter reliquas tolerandae magis quam laudandae. Sectionum iterum quatuor sunt. *Sectio I.*
 p. I. ad cadauerum sectiones legales spectat. *Observ.* I. dicata est discutiendis ineptis obiectionibus, quae reae defensor contra relationem Physici in casu observationis II. Vol. praec. p. 9. ut mortis genus apoplecticum oppugnaret, protulerat. *Obs. II.* infanticidii in partu maturo, viuo, suffocatione in fossa peracti, exemplum praebet. *Obs. III.* docimasiam pulmonum sistit summa acribeia factam, in infante viuo, spina bifida affecto. Auctor videtur esse *Meckelius*
 p. 25. Hallensis. *Obs. IV. V. VI. et VII.* a *Metzgero* suppeditatae sunt, ad docimasiae pulmonum veritatem in casu putredinis maxime spectantes. *Obs. VIII.* Cl. *Kölpin* duplici relatione euincit laqueum, quo infans neonatus strangulatus repertus fuerat, non potuisse iniici sub partus laboribus, id quod contendebat rea, sed exclusi iam pueri collo circumdatum
 p. 46. fuisse. *Obs. IX.* infans neonatus a matre, cuneo in
 p. 83. fauces immisso enecatus. — *Obs. XV.* a Cl. *Kölpin* suppeditata facit ad constituendum illud criterium mortis in aquis a *Waltero* propositum exque sanguinis integra fluiditate petatum, cum eorum error, qui mortui in aquas coniecti sunt, coagulatus sit
 p. 105. (quam certum sit signum illud, alii viderint) — *Obs. XIX.* occasione feminae laesione capitis a Chirurgo stipendiato (Pensonnaire) male diiudicata extinctio ineptias iterum Defensoris, ultra ingenium suum sapientis, retundit Auctor.

Seſſio II. reſponſa continet ad varias curiarum p. 124-
iudicialium quaſtiones; qualia fere quotidie in praxi 180.
forenſi obuenire ſolent: quare vix neceſſarium nobis
viſum eſt, de his relationibus ſpeciatiſſimè dicere. Le-
gant tirones exercitii gratia.

Seſſio III. de mentis ſtatu dubio reſponſa hic p. 181.
habes quatuordecim, mentis imbecillitatem ſ. fatui-
tatem partim, partim delirium et maniam, partim
etiam irritabilitatem ad furorem vsque auſtam te-
ſtantia. *Reſp. XI.* praeprimis cum *XIV.* ad liqui-
dum demonſtrat, dari homines animo ita feroci, ſine
delirio aut mentis alienatione, vt maniacorum ſiue
potius daemoniacorum ad inſtar ad facinus quodcun-
que impetu quodam ferantur haud coërcendo, hac
dote in maniacorum numerum referendi.

Seſſio denique *IV.* iterum de morborum epi-
zooticorum quorundam decurſu relationes fiſtit; in-
ter quas *Reſp. I. II. III. et IV.* auctore *Heimio*, tunc p. 225.
Phyſico Spandauienſi, luis bouillae verae hiftoriam
tradit — *Reſp. V.* luem bobus equisque communem, p. 244.
ſplenitidem, vt videtur, gangraenofam, deſcribit
Idem. *Reſp. VI.* Rabiei caninae ſpecies inter boues
pago cuiuſdam graſſata graphice delineatur iterum ab
Heimio — *Reſp. IX. ac X.* *Richter* morbi bouilli,
veram luem aemulantis, in pago quodam ſaeuientis ſcia-
graphiam exponit. *Reſp. XI. et XII.* Definitur ad ſe-
ptimanam tempus quadrageſimae vulgo dictae, vbi a
grege bouilla extranea luis periculum imminet atque
tandem negatur panacaeae contra hunc morbum lau-
datae virtus ac efficacia.

Sectionum triga hoc Volumen abſoluitur. Pri- Vol. VII.
ma ſectiones legales exhibet, quarum tamen nulla
eſt, quae in tanta quotidie prodeuntium obſeruatione
num

num similitum farragine prae aliis memoratu digni dici possit; vigesimam secundam si forte excipias, quae discutitur, an vir quidam vulneribus collo inflicto interfectus propria manu, an aliena nefando scelere perierit. Reliquae sectiones infanticidia fere spectant, ut et vulnere capitis atque thoracis lethali-
tatem variam. Altera Sectio mentis alienationibus dicam historiam primo exhibet feminae in propriam prolem, legitimo thoro natam saeuientis, melancholicaeque religiosa affectae, satis memorabilem. Caeterum aliorum quoque maniacorum ut et mentis imbecillitate laborantium hominum exempla hic prostant. Sectio tertia *Varia* continet, inter quae praecipua attentione dignum est Responsum Collegii Medici Supremi Berolinensis ad quaestionem: an ex patre Aethiope et matre Europaea infans candido cutis colore praeditus nasci possit? - Vellemus, typis haud fuisset hoc Responsum; namque eruditionem seculi praeterlapsi potius, quam labentis sapit. *Quo* scilicet materiam suam tractans Auctor, negat primo ex ouulorum siue, quod idem est, evolutionis hypothese explicandam esse quaestionem propositam. Quid enim? Nonne post observata demum phaenomena quaerendae rationes? Atque adeo nescit Auctor, pulcherrime hybridorum originem et evolutionis hypothese explicasse HALLERVM atque BONNETVM? Deinde ex itineratorum observationibus demum conficit thesin dudum confirmatam, ex Aethiope et Europaea siue vicissim, nasci *Malatter*, adeoque puerum candida cute, crinibus longis albisque, oculis caesis praeditum ex Aethiope haud esse natum. Tertium huius Sectionis Responsum de virginitatis notis vix satisfaciet rerum peritis. Legant interim hunc librum diligenter tyrones, et quam circumspicte omnia in responsis relationibusque medicorum

orum forensium ponderanda sint, discant; caueant
amen a styli negligentis, quae Auctori condonan-
ae sunt.

IV.

JOANNIS EMANUEL GILIBERT, Medicinae Prof.
Nosocomiorum Grodnensis et Lugdunei Phy-
fici ord. plurim. Academ. Socii, aduersaria
medico-practica prima, seu annotationes cli-
nicae, quibus praecipue naturae medicatricis iu-
ra vindicantur, artisque prisca simplicitas nume-
rosis peculiaribus obseruationibus stabilitur. —
Lugduni typis I. P. Delamolliere, Bibliop. et
Typogr. 1791. 8. mai. pagg. CXLIV. et 378
praeter dedic. ad Ill. TISSOT eique subiunctos,
canones et operis distributionem et series in
fine. Tab. aeri incisa vna *).

In praefatione nuncupatoria ad Cel. VITET directa
primo Cl. Auctor docet, quam parum sola syste-
mata theoretica in medicina sufficiant, huiusque per-
fectionem a sola fida obseruatione expectari debere,
triaque principia tuto adoptari posse: autocratiam
naturae in plerisque acutis plurimisque chronicis
morbis; empirismum rationalem; et analogismum
rigorofum. Neque vero theorias reiicit, sed nullius
aflecta sese eclecticum aut scepticum, solaque obser-
uatione ductum per 25 annos aduersaria ista colle-
gisse declarat, nullis adiunctis ratiociniis corollariisue
inde deductis; inde tres veritates vtilis demonstra-
tum

*) Teutonica versio his ipsis nundinis paschalibus Lip-
siae apud Graesium prodiit, de qua infra exponere
animus est.

p. xxix.

tum iri: naturam morborum esse medicatricem
 pauca simplicia et indigena remedia sufficere
 implendas omnes indicationes; et doctrinam
 practicam medici coordinari posse ex meris ob-
 uationibus, missis inductionibus theoreticis. Hoc
 fusius in introductione exponit, docens, quanti ce-
 berrimi medici ab HIPPOCRATE ad nostra usque tem-
 pora autocratiam naturae fecerint, simulque studii
 suorum fatorumque, quae ipsi in praxi obuie-
 runt, rationem subiungens (quae in subiuncta ve-
 sus finem libri epistola ad eundem Cel. VITET re-
 tuntur), ex qua biographiae propriae specie hic
 legasse sufficiat, ipsum ab anno 1760. ad 1762. Mon-
 speliū studium medicum coluisse, doctoribus vias lon-
 ge diuersas monstrantibus, ex vna parte SAUVAGNI
 VENET, LEROI, ex altera FIZES et HAGVENOT,
 praefide etiam LEROI thesin a se ipso elaboratam de
 natura medicatrice defendisse, inde 1763. Lugdu-
 num medicinae faciendae causa rediisse nosocomi-
 umque, cui alius tunc medicus praeerat, frequen-
 tasse, deinde in coemta villa ab anno 1766. ad finem
 1768. medicinam exercuisse, ab anno 1769. ad
 nem 1775. Lugduni munere professoris botanicae,
 anatomiae et chirurgiae functum esse, verum ob im-
 pedimenta in condendo horto botanico sibi opposita
 eodem se abdicasse, et suadente HALLERO Grod-
 nam abiisse, vt scholae medicae ibi aperienda
 directionem susciperet; cum Grodnae tum Vilnae
 docendo faciendoque medicinam usque ad 1783.
 restitisse, donec sanitate labefactata (passim morbos
 proprios enarrat Cl. Auctor, quorum grauissimus fe-
 bris amphemerina 1777. superata, quam autem de-
 bilitas, vertigo et palpitatio cordis periodica exce-
 pit, a qua demum in se patria liberatum viresque resti-
 tutas sensit) patriam urbem reuiseret, vbi 1784. no-
 tocomii magni medicus ordinarius designatus est. In
 omni

omnibus his occupationibus semper obseruationes
calamo excepit, ex quibus iam 1781. in vsum audi-
torum casus collegerat et ordine disposuerat. Iam
igitur, vt doceat, quicquid generaliter verum et in-
concussum apparuerit circa autocratiam naturae, pri-
ma illa aduersaria exhibet, vitia et plagas, vtpote p. 108.
elementa morborum internorum, iuxta nosologiam
Cl. SAGAR complexa, quibus alias morborum clas-
ses, eadem methodo elaboratas, successuras spondet.
Nam ex his, vti ex subiunctis collectionibus historiarum
morborum excerpamus, quae prae reliquis memorabi-
lia nobis visa sunt, in genere notantes, quod iam di-
ctum, finem primarium Cl. Auctoris esse, vt doceat,
quam saepe morbi absque remediis valentioribus sola
sere natura vincantur, et quam paucis ideo facilius-
que parabilibus remediis indigeant.

Phlyctænas in septuagenario totam corporis super- p. XLIX.
ficiem occupantes bis vno anno obseruauit; altera vi-
ce superuenit debilitas cum delirio pacato, et post
secationem mors. Bacchiam s. guttam rosaceam in
pluribus familiis omnes ac singulos post 25 ann. infe-
stantem conspexit, aquam puram bibentes, post an-
num 50. pallidiorem, senectute euanescentem. B.
febrilis s. maculae brunae, nigricantes, cum leui in-
flammatione partis nasi, dorso, clunium, gangraena
incipiens, signum imminentis mortis in febribus in-
termittentibus et amphemerinis. Corticis *orni* deco- p. L.
ctum aduersus serpiginem (sine dubio error loco cor-
ticis *ulmi*; errorum typographicorum, etiam non in-
dicatorum, in genere satis ingens numerus, quem-
admodum stilum correctiorem subinde optassemus).
Oedema vrinofum, sequela ischuriae renalis; pro p. LIII.
dromus apoplexiae, si faciem et collum occupat.
Oedema purulentum in femore metastaticum post
febrem amphemerinam lethale. Inflammatio lata
faciei lenti progressus in pinguibus. Furunculos in p. LV.
cluni-

- clunibus et dorso post dysenteriam plures ipse Cl. Auctor iuuenis expertus, sponte sanatos. In sensibilibus saepe in dorso post cantharidum inter scapulas applicationem oriuntur, itidem sponte sanabiles.
- p. LXVI. Bubones syphilitici frictionibus repetitis ex mercurio gummoso resoluti. Anthrax in duobus aegris curatio actuali, magnis corticis dosibus, ptisanis acerbis curatus. Phimosis hydropica in infante leucophlegmatico post variolas confluentes, gangraena superueniente lethalis. Glandularum recens et indolens induratio in mammis et collo sponte resoluta, in pueris erumpentibus menstruis; hanc extractum cicutaee iuuat. Carcinomata labiorum, post extirpationem numquam redeuntia, forsan nidos larvarum neseptorum quorundam esse, quod curatione per vegetum dentellariae et mercurium gummosum verosimilius reddi videatur. Carunculae vrethrae, polyposae indolis, hirudinibus infra penem aut ad radicem illius applicatis marcescunt. Infantem nouimostrem seruauit Cl. Auctor; in posteriore capitis sacromate quasi duplicatum caput sistente. Tetanus lethalis a ligato post castrationem funiculo. Sarcoma ani, capite infantis maius, felici successu extirpatum. Callum ossium fractorum spatio 40 horarum solidescere. Struma in vxore Cl. Auct. anno aetatis 15. post catameniorum fluxum enata, post tres annos, colica atroci praegressa, euacuata libra pituitae vitreae breui disparuit, neque post iteratos partus reuersa. Spongiam et sales alkalinos rarissime verum vnum praestare. Exostosis variolosa cum carie et paedarthrocace maxillae et pedis in infante sexenni post infectionem, post tres annos febre lenta lethalis. Aneurysmata interna, vita miserorum a 10 ad 20 annos protrahita, palpitationibus initio perpetuis, postea, sacco crassiore reddito, per menses redeuntibus.
- p. LXVIII. Varices gregales in infante decem annorum ab imo

abdomine ad mammam dextram. Varicocele ma-
trimonio dissipata in Auctore ipso. Tumor, capitis p. LXX.
infantis magnitudine, in inguine iuuenis, folliculo
emplastro corrodente aperto innumeras hydatides
acinarum vitis magnitudine emittens, suppuratione
curatus. In quibusdam familiis omnes ab anno 30. p. LXX.
ad 50. lupiis paruis in capite, pressione digitorum fu-
gandis, laborant. Lupia longitudine palmae clauic-
ulae insidens, 2 poll. eleuata, caustico potentiali ab-
egryta destructa: efficacia crySTALLORUM mercurii
sublimati, euaporatione paratorum, ad similes affe-
ctiones. Duo exempla abscessuum insignium, alte- p. LXXII.
rius in inguine puellae post menstrua suppressa, al-
terius in alia post dolores colicos, totam regionem a
costis spuris ad os ilium lateris dextri occupantis,
copiosissima puris per aluum excretionem sanatorum.
Exomphalus adiposus, pro scirrho habitus, sola natura p. LXXV.
per lentam suppurationem sublatus. Paralysis pal- p. LXXIX.
pebrae superioris oculi sinistri, quotidie ad vnam al-
teramue horam, in muliere 39 annorum, magna
haemoptysi accedente, et extrauersio palpebrae in-
ferioris in quadragenario, haemorrhoidum fluxu sa-
nata. Exocystis vrethralis s. vrethrae aut colli vesicae p. LXXXIII.
prolapsus in puella a manu stupratione. Vterus post p. LXXXIV.
partum prolapsus ab imperito chirurgo excissus, su-
persiste diu aegra miserrima *). Diastasin ossium p. XCIII.
peluis a conatibus pariendi bis vidit Cl. Auctor, vnde
ad vtilitatem huius operationis concludit. Fetus p. xcv,
humanus vno tantum oculo in centro frontis in mu-
seo

V 2

seo

*) Ex inciscia euulsi exemplum vide Comm. nostr. Vol.
XXII. p. 477. et quod Cel. WRISBERG enarrauit,
ib. Vol. XXVIII. p. 722. et Vol. XXXIII. p.
516. exstirpationis consilio susceptae Vol. XVII. p.
316. Vol. XVIII. p. 589.

- feo Cl. Auctoris; similis caballinus in museo Cl. t.
- p. xcvi. CAMVS seruatus. Puero bienni sus scrotum testiculosque abstulit, natura curationem praestante; veni pauci pili erant, nec barba in mento. Praeputium a natiuitate deficiens vel potius iusto breuius.
- p. cviii. Virgula ferrea, ex negligentia in sclopeto relicta hoc explosio tota in abdomen iuuenis super ossa lateris sinistri penetrauit; vulnus, tamquam absolute lethale prima die neglectum, tamen extracta virgula absque grauioribus symptomatibus sanatum. Pectus ne transfossus totum pectus cum signis laesi pulmonis dextri, sanato tamen aegro. In Europa solus viperarum morsus venenatos esse (?), nec semper oleum oliuarum fallax auxilium. In contusionibus oculorum summus hirudinum usus. Concussio lethalis cerebri sine humorum effusione exemplum rustico a lapsu. Mors a contusione hepatis aut lumbis, nulla licet sugillatione in cute conspicua. L.
- p. cxvii. thotomia sola lateralis hodie in usu; vulnus non ligatum sibi et naturae relinquitur: apoplexia letalis post paucas ab operatione horas, magna ciborum copia ante eam furtim ingesta. Cancer mammae stupendae molis, 10 poll. diametro, feliciter extirpatus, vix elapso mense cicatrice solida totam plagam claudente. Sutarum cruentarum inutilitas et noxae. Vlcera spongiosorum curatio expectatione et lauando cum decocto absinthii. Vlcera verminosa in Lithuania a vermiculis albis, capillaribus longis, in aquam proiectis raptim et undulatum mouentibus, quae neglecta sanatione pruritus doloremque augent, superuenientibus lapsu temporis macie, agrypnia, lipothymiis, morte; empirici sanant affundendo aquam tepidam, spicamque secalis super vlcus rotando, cui inuoluuntur vermiculi; vlcera ab istis purgata vix paucis elapsis diebus sanantur. Vlcera a splene indurato, in provincia Gal-

alliae Bressia frequentia, nonnisi tumore lienis fa-
 bilia, CELSO *) iam cognita. Post sanatam ope- p. cxxiv.
 tione fistulam ani iis, quibus pulmo debilis aut iam
 gna tuberculorum adsunt, phthisis cito lethalis su-
 eruenit. Fistulam lacrymalem post variolas a 2.
 10. annum absque carie subsistentem aliquoties
 Cl. Auctor. Iniectiones in curatione sinuum p. cxxv.
 superfluae adeoque noxiae. Caries venerea ossium p. cxxvi.
 alati in quinquagenario, sumta per tres menses
 ixtura Swietenii cum decocto althaeae curata.

Lucubratio anatomica de fetu monstroso ace- p. cxxxii.
 halo, quem etiam tabula adiuncta depictum sistit:
 at alteruter gemellorum vtriusque sequioris sexus,
 grauiditatis mense post lapsum matris expulsum.
 Longitudo totius fetus 7 poll. trunci $3\frac{1}{2}$, crassities 2.
 Color pedum et clunium albus, dorsi, pectoris et
 ventris saturate ruber. Nec caput nec brachia ad-
 rant, nec in horum regione protuberantia; tumo-
 ris pars superior conuexa, attactu dura clunium aut
 emorum ad instar; dorsum naturale; facies anterior
 plana versus latera subconuexa, latera parallela et
 conuexa; funiculus umbilicalis versus placentam in
 membranam triangularem expansus; mammarum
 vestigia nulla; medio inter trunci verticem et umbi-
 licum loco versus latus sinistrum depressio margine
 irregulari, in hac petiolus breuissimus, cui cor nu-
 lum extus supra pectus pendulum infidebat. Nym-
 phae et clitoris insignis magnitudinis, anus apertus,
 pedes satis bene conformati, sed dexter tantum polli-
 ce, digito secundo et medio, sinister pollice et medio
 instructus. Columna vertebrarum a vertebriis dorsi et
 medulla spinali, omnesque nerui ex hac orientes in
 lata naturali, nisi quod vertebra prima dorsi contextu
 V 3 cellu-

*) Lib. 4. cap. 9.

celluloso satis denso et copioso obturaretur, et in tribus superioribus medulla emaciata esset, nec nervos emitteret. Tota superior pars trunci formabatur a massa densa, fibrosa, cuti valde adhaerente, intus fornicem super pulmones primamque ventriculam efficiente; super huius apophysi transversa sinistra nux ossea, magni pisi molem aequans, vertebra aperta, ossiculis variis, irregularibus, fragilissimis constans, prorsus vacua. Sterni, clauicularum, costae 1. et 2. nullum vestigium; pulmones contextu celluloso laxiore cum cute cohaerentes, bene conformati, sed tracheae nullum vestigium. Cordis ventriculi dissecti lacertos valvulasque monstrabant et duo foramina ex eo continuabantur in canalem in pectore in abdomen descendentem, sed ramum nullum emittentem. Diaphragma nullum; intestinum meconio repleta, conuoluta, laxo contextu celluloso cum pulmonibus connexa; hepar, lien, oesophagus, ventriculus, renes, vterus, deficiebant, sed in utroque latere tantum vesiculae contextus cellulosi, inflatione detegendae. Confectaria ab Auctore nostro hinc deducta transimus. Fetus alter brachia retrorsum articulata, sternum depressum deficiente cartilagine ensiformi, nymphas et clitoridem item admodum magnas, hydrocephalum, et hepar maximae molis offerebat, et membranae pupillaris curatius inuestigandae occasionem largiebatur, cuius vero descriptionem hic repetere breuitas non cohibet. Sub finem Cl. Auctor pollicis duplicis in manu sinistra et duorum fetuum nouimestrium senioris, tota fere regione abdominis coalitorum, pectore et pube distinctis, funiculo umbilicali communi, meminit, quod monstrum integrum in museo regio academiae (Vilnensis procul dubio) servatur.

Observatio de calculo in cerebro bouis (fani) p. cxlii

reperito: diameter 1 poll. 4 lin. cortex frustatim dissecus nucleus continebat, et constabat ex sphaeris concentricis lamellatim conuolutis, aliis coloris crocei, aliis nigrescentis, aliis ferruginei, friabilibus, odorem moschi spirantibus, in ore detentis vinctuosis, salivam luteo colore tingentibus, masticatis amarioris rhei ad instar, salivae affluxum cientibus; aciculae nitri eas nigredine tinxit friabilioresque reddidit; aqua et spiritus vini, in puluerem antea redactas, perfecte soluit. Multum similitudinis cum calculis biliaris; Cl. Auctor etiam originem huius calculi humori inspissato ad indolem bilis accedenti tribuit.

Iam observationes, ad quas sub aduersariorum p. i. nomine Cl. Auctor in praecedentibus saepe lectores oblegauerat, sequuntur, nouem collectionibus morbos externos, febres, inflammationes, conuulsiones, dolores, fluxus, phantasias, debilitates et cachexias complexae. Contusio vulnusque capitis a delapso lapide 15 librarum, symptomatibus grauib. subsequenti- bus; ex abscessibus pluribus inter cutim et pericranium enatis pus per poros cutis transfudauit, apertura eorum non necessaria, et aegra perfecte conualescente; balsamum sulphuris Rulandi proficuum, quo et in aliis capitis laesionibus cum fracturis cum fructu vsus est Cl. Auctor (sed nullibi, quod miramur, fotuum frigidorum mentio.) Sexagenarius ab- p. 13. scellu in regione iliaca post 4 annos confectus; tumor extus eminens, caput adulti aequans, apertus, multum puris et calculum pugni magnitudine continens, in cuius medio acus longitudine digiti; aeger post operationem mortuus. Signa suppurationis in femore cum fluctuatione mani- p. 17. festa in vaginis musculorum, altero die prorsus discussa, aegro sano. Mulier 30 annorum post varios p. 20. tumo-

- tumores digitorum tussi cum sputis spissis, febre, le-
doribus, dein oedemate, tandem odontalgia cum
tumore genae, dente extracto abscessu in palato, hoc
que aperto vlcere carcinomatico correpta, extracto
cicutae et ptisana xanthii strumarii post duos menses
p. 21. sanata; in alio nobili Polono carcinoma linguae eo-
dem temporis spatio diaeta tenui, extracto cicuta-
sudoriferis, tandemque lotione cum aqua Goulardina
p. 22. na. Scrophulosa vitia, ipsa adeo caries, pubertate
tempore sola natura sanantur, iuuanda, si opus fue-
rit, ptisanis praesertim ex foliis fraxini, radice scro-
phulariae et sale Glauberi; cauteria et incisiones no-
cent. Herpetes plurimos sanant repetita lanantia
p. 26. decoctum glycyrrhizae et extracti eiusdem applica-
p. 335. tio super herpetem (inferius etiam dulcamara lau-
datur): saepe origo eorum a suppressis menstruis
p. 29. Scabiem Grodnae plerumque curauit Auctor purgan-
tibus ex ialapa, ptisana xanthii et floribus sulphuris,
et sub finem morbi, praemissa vna vel altera purge-
tione, vnguento ex sulphure vel mercurio; eundem
morbum, Iudaeis frequentissimum et nonnumquam
leprae similem, diuturno vsu ptisanae radice buxi et
p. 30. mixturae Swiet. Fistulae ani interdum sola iniectione
infusi hyperici et compressione sanatae. Lugdu-
p. 35. ni pannorum sericeorum opifices vlceribus crurum
laborant, difficillime, nec nisi relicto hoc vitae ge-
p. 56. nere, sanabilibus. Enterocoele cum scroto vsque ad
genua descendente, cum haec Cl. Auctor scriberet
iam per 15 annos absque magna molestia praesens.
p. 59. Saltator saltando tantum strepitum in articulatione
pedum excitans, vt, licet 100 homines in cubiculo
sint cum 20 instrumentis sonantibus, sicut fractura
p. 61. asseris audiatur. Lithotomia peracta calculus non
apparuit, neque conductore detegi potuit; morte
proxima nocte subsequuta inuentus est fundus vesicae
laceratus calculusque in abdomen delapsus.

Alius aeger 60 annorum robustus, 3. ab operatio-
 ne hora conuulsus obiit, calculo non extrahendo,
 sed forcipibus duobus sub his moliminibus fractis.
 Catarrhus pertinax ex abusu mixturae Swiet. diaeta p. 102.
 Genera lactea, balsamicis, equitatione curatus, exci-
 tata balsamicorum ope gonorrhoea. Sollemne Li. p. 109.
 thuanis remedium aduersus quotidianam et tertia-
 nam post aliquot paroxysmos epispasticum in carpo
 ex pulsatilla patente aut ranunculo tuberoso dicto
 (accuratius species non definitur) applicatum. Aliud p. 112.
 aduersus tertianam: paruum cochlear pulueris nico-
 tianae in vino aut spiritu cereuisiae infusum et vna
 vice haustum, quo fortiter purgantur et ad sangui-
 nem usque vomunt. Medici Iudaei in Polonia quar. p. 118.
 tinas saepe cito et tuto arsenici gr. 1. in maxima co-
 pia potus mucilaginosi vna die bibenda curant. Hi. p. 121.
 storia febris amphemerinae, qua Auctoris collega
 amicissimus HENZELMANN obiit: amicitiae docu-
 mentum vtrique aequae honorificum (inferius eum p. 357.
 dem rursus cum honore nominat). Sub finem ob. p. 137.
 seruationem de febribus addit, „se ad fastidium cu-
 mulasse exempla earum, sed firmo consilio, serio
 „cogitantem, telam hanc contexuisse, vt vna vice
 „statuta maneant doctrina naturae medicatricis, ve-
 „ritas crissum, et quam pauca requirantur in his
 „morbis medicamenta.“ Inflammatio auris soli na. p. 141.
 turae commissa, post quatrimum cessante febre pla. p. 143.
 ne resoluta. Acicula 2 poll. longa mammae infixa,
 post biennium demum facta incisione extracta, aegro-
 ta post tres dies sana reddita (quae tamen observatio
 non ipsius Auctoris est). Inflammatio yteri venae
 sectione hirudinumque applicatione sanata. Pleuri. p. 159.
 tis et peripneumonia saepius omissa sanguinis missio. p. 359.
 ne sanata (cuius plura exempla inferius adducun-
 tur), accedente in plerisque 3. vel 4. die haemorrha-
 gia narium. Abscessus pulmonum a peripneumonia p. 164.

- raptus, tres magnos cyathos puris fundens, aegrotum tamen diaeta lenissima farinacea et balsamicis minimis.
- p. 173. dosi exhibitis plane restituto. Stranguria ab inflammatione colli vesicae in tribus aegris, venaesectionibus ad animi deliquium extensis, curata. Tussis in plerisque morbis conamen naturae, qua pulmonum concussione repetita expurgantur, hocque facto sedatur; eadem paregoricis pacata, orthopnoeae.
- p. 190. suffocationis signa apparent. In caeuere sexagenarii tussi et dolore pectoris affecti pulmones sani, sed lapides plurimi in diuicatione bronchiorum, nucis auellanae magnitudine; hepar granulosum, durum. Femina 40 annorum, ab octo annis tussi et quotidiana excretionem multae materiae purulentae et saepe sanguinis affecta, tamen in hac labe duos peperit infantes robustos (simile exemplum inferius).
- p. 297. Diuersus phthiseos decursus: in aliis omnes periodi ad mortem vsque spatio vnus mensis, in aliis a 20. ad 40. annum, vlceribus callosis cauteriorum.
- p. 196. quasi vices gerentibus. Epilepsiae vnus lateris exempla duo in mulieribus, in altera a verberibus.
- p. 197. mariti, in altera causa non adducta. Conuulsionum musculorum faciei duo exempla, alterum a lotionibus faciei pustulis foedatae cum aqua Goulardi, alterum ab iniectione eiusdem ad sedandum profluvium materiae purulentae ex aure; prior aegrotus lentioribus scintillis electricis proleclis paullum leuatus, alter cauterio, radice pyrethri masticata, valerianae.
- p. 198. et arnicae interno vsu sanatus. Infans 10 annorum conuulsionibus post pulpam farinaceam male coctam copiosius ingestam correptus, post trihorium venae sectione administrata, dimidia hora post mortuus.
- p. 201. Hysteria in virgine 19 annorum spe desiderati matrimonii frustrata; hirundinibus ad vuluam admotis sensus rediit, et rari postea leuesque paroxysmi. In alia femina 30 annorum a magno motu non praeciso

per sex hebdomadas post conuulsiones somnus profundus per 4 horas cum susurro et loquela tristi, passim nouis conuulsionibus interruptus; si quis eo durante valde demissa voce super regionem epigastrii loqueretur, aegra apposite respondebat, ac si vigilet; medici manum quærebat et varias compressiones dirigebat, quæ ipsam subleuabant, suoque nutu scrobiculum cordis premendo expergiscebatur, acutissimi auditus signa per dimidiam a paroxysmo horam præbens. Quaque die vnum vel alterum paroxysmum experta. Sanatio ab hirudinibus, diaeta, mucilaginosi, glacie. Inferius de sede affectuum p. 254. animi in regione epigastrica et de hysteriis, præsentiam ignotorum hominum aut bene aut male ferentibus: „Quicquid dicant increduli,“ pergit Cl. Auctor, „mirabilia tactus, sympathia gratorum adstantium, aut simplex compressio manu regionis epigastricæ, excitare potest. Hos effectus sera dies confirmabit, quando odia aduersariorum erunt pacata: ex vtraque parte vidi ultra citraque limites veri progredientes. Scepticus ego, si quis vniquam, medicus, pacata mente, depositis omnibus præiudiciis, sedulo examinaui subiecta magnetismi actioni submissa. In dispositis effectus varios obseruavi, conuulsiones, oppressiones, somnum, somnambulismum. In hoc loquebantur aegrotæ, responsa dabant quæsitis. Post varia omni modo tentata, agnosco in plerisque phaenomenis affectum imaginationis; sed vix credam hanc solam omnia peragere posse, quæ sedulo verificaui.“ Rheumatismi chronici plures solo oleo lini ad 4 p. 206. drachmas de die curati, vnde euacuationes lenes cum leuamine dolorum: plurimos tamen doloribus rheumaticis cum vel sine febre vexatos sola natura sanatos vidit Cl. Auctor, probeque notandum monet, plerisque sub directione medicorum non citius sanari, quam qui

- qui tranquilli finem mali sub regimine bonae naturae
- p. 211. exspectuerint. Rheumatismus vagus crurum in femina 27 annorum, per 6 hebdomadas frustra incidentibus et saponaceis tractatus, tandem eruptionibus rubris terminatus, quae post suppurationem in tumores pyramidales, cornu instar duros, basi molliore, totum corpus ne facie quidem excepta occupantes, mutabantur: frictionibus mercurialibus tumores isti separabantur et ulcera succedebant, praeteracta largissima salivatione sanata. Luis venerens nulla nec in femina nec eius marito suspicio; infans, quem durante morbo vtero gerebat, sanus natus; de reliquo femina haec vix vnica vice per hebdomadam mingit, nec spuit, nec sudat, nisi in vola manus, ex qua perpetuo guttatim fluit aqua, quae cessante altero die dolores rheumatici; sudor iste per totum morbum antea descriptum cessauit. Vir
- p. 222. 50 annorum intra duas hebdomadas 40 calculos magnitudinis pisi, luteos, glaberrimos, ponderosos, cum atrocibus doloribus ex vrethra expulit. Sola energia naturae calculi auellanae et amygdali longitudine er-
- p. 225. creti. Cephalaea scrophulosa, nimirum atrocissimus ceruicis dolor, cui accedentibus conuulsionibus duo infantes fratres tandem succubuerunt, sanis omnibus visceribus, praeter glandulas mesenterii nucis iuglandis magnitudine, cartilagineae duritiei, neque aliis signis vitii scrophulosi in vita vel post mortem con-
- p. 226. spicuis. „Inconcussum manet, omnes varietates podagrae morbum esse depuratorium, quo salutati plurimi lethales euentus praeuertuntur — qui arcanum contra podagram quaerit, fame, motu, aere puro podagricorum mutare debet humores.“ Gra-
- p. 227. uida ab aliquot mensibus haemorrhagiam vteri experta, excitato a doloribus vomitu bilioso massam fibrosam fungosam excreuit (ita typis impressum: errorem corrigere nobis non sumimus) sat similem placen-

placentae alteratae, magnitudine pugni. Inflamma. p. 232.
 tio vteri post 8 a partu dies lethalis ab orificio eius
 tribus in locis ab ignara obstetrice, dilatationem ip-
 sius moliente, lacerato. Foetor plurimarum Lithua. p. 238.
 narum, etiam nobilium, si quoque non sudent, ab
 abusu carnis et abstinencia a motu corporis, pane,
 oleribus. Phthisis a suppresso per pediluuvia ex aqua
 cum multo alumine sudore pedum vix 4 mensibus
 elapsis feminam iugulans. Haemoptysis insignis in p. 239.
 erudito 55 annorum doloribus hepatis obnoxio stu-
 diisque nimis dedito, ter recurrens, intercalari tem-
 pore sputis purulentis copiosis, nitro et ptisana ra-
 dicis symphyti leuata. Sexagenaria, fecundissima p. 240.
 mater, olim haemorrhoidibus subiecta, quinquies
 per annum post tussin haemoptysi afficitur, macra,
 sed satis bene valens: an succedaneum euacuationis
 sanguineae olim consuetae? Quadragenarius ab 18. p. 241.
 aetatis anno quater vel quinquies quotannis sangui-
 nem saepe ad plures vncias tussi eiecit, haemorrhoi-
 dibus accedentibus hac excretionem liberatus. Hae. p. 242.
 morrhoides Lithuanis frequentissimae, quouis mense
 cum leuamine recurrentes. Menstrua in quadrien. p. 244.
 nibus tribus vicibus vidit Cl. Auctor. Fluor albus p. 245.
 largior conceptionem non impediens, neque sanita-
 ti fetus infestus. A siccatis vlceribus leucorrhoea p. 246.
 inductis suppressoque hoc fluxu ope aquae saturni-
 nae scirrhus vteri, rheumatismus, morositas immi-
 nente fluxu menstruo aucta. Gonorrhoea ex coitu
 cum feminis leucorrhoeicis contracta. Terrae cate-
 chu specificae quasi aduersus fluorem album vires.
 Pulvis foliorum euphorbiae cyparissiae a gr. 10 ad p. 252.
 40 cum mucilagine aut syrupo mixtus ialapae ad in-
 star lene purgans; mitior euph. helioscopia. Tae-
 nia interdum sponte euacuata; bis interno vsu olei
 lini fuligine tenui caminorum saturati; in aliis pul-
 vere rad. filicis, sumtis postea in vno scammono, in
 aliis

- aliis ialapae granis 60 oleique lini plurimis cochlearibus.
- p. 256. Delirium ab inanitione post pleuritidem, morbo tritione appropriata curatum. Morsus viperæ in duobus rabiosis iussu administratorum nosocomii Lugdunensis 1786. tentatus hydrophobiam quidem sustulit, sed paucis elapsis horis conuulsi mortui sunt.
- p. 258. etiam deglutita magna dosi alkali, *eau de Luce*. Morbo.
- p. 259. nia frequens monialium a frustrato coitu. Spontanea.
- p. 266. sanata mania post 1, 3, 5, 10 annos. Apoplexia lactea, irritis consuetis auxiliis per reuocata lochia et lac ope cucurbitarum siccarum super mammas et prope vuluam applicatarum curata, viribus mentis tamen.
- p. 278. diffime redeuntibus. Abusus fumi nicotianae Polonis adeo familiaris, vnde Cl. Auctor in tribus subiectis dolorem in regione lienis cum ponderis sensu, tussim siccam absque sputo, et respirationem difficilem.
- p. 279. animaduertit. In obstructionibus recentibus viscerum abdominis pilulae ex foliis chelidonii maioris eum morbo.
- p. 287. cilagine eximii vsus. Iuuenis post diuturnum mororem tumore hypochondrii dextri et subsequente ictero correptus, vomitoriis purgantibusque morbum peiorem reddentibus, tandem ad 100 vsque hydatides auellanae magnitudine lympham continentes.
- p. 293. sursum deorsumque eiecit et conualuit. Plica polonica pondere 4 librarum a sola immunditie, nullis symptomatibus praesentibus, quum alias frequentissime simul adsint dolores rheumatici absque incom-
- p. 302. modo resecta: rarior iam in Polonia morbus. Aeger 18 annorum, per biennium phthisi ab haemoptysi laborans mortem 5 ante eam horis praefagientem.
- p. 303. Phthisis in puellis a masturbatione, „quae turpissima consuetudo frequentior in puellis etiam iniun-
- p. 306. „ribus, quam vulgo creditur.“ Lues venerea simplex in nosocomio Grodnensi et vrbe frequentissime sanata decocto xanthii et pilulis ex panacea mercuriali, gummi ceraforum et puluere glycyrrhizae,

plus minusue ad salivationem protrahito earum usu.
Herpes post illius curationem, mercurio sublimato
non cedens, solo externo succi glycyrrhizae usu pro-
ligatus. Caries venerea, mixtura Swiet. curata; in P. 308.
alio idem vitium ossium frontis et parietalium. Le-P. 309.
pra cum incremento monstroso vnguium ad molem
usque oui columbini, corpore de reliquo vegeto, an-
tiphoricis, sulphure cet. incassum adhibitis, eadem
mixtura post duos menses integre sanata.

Annus medicus, s. series aegrorum in nosoco-P. 310.
mio Lugdunensi 1785. tractatorum, eique subiun-P. 323.
dae annotationes.

Epistola nuncupatoria ad Cl. VITET de prae-P. 337.
stantia doctrinae Haenianae Hippocraticae, seu de
natura medicatrice, d. d. 10. Ian. 1784. iam cum
institutionibus pathologicis HAENII, ab Auctore no-
stro editis, typis mandata, hic paullo correctior re-
cusa. Iustum pretium meritis b. HAENII adsigna-
tur: reliqua ex iis, quae iam cum lectoribus nostris
communicauimus, cognita.

Reformatio medica, forma epistolari ad Illust. P. 365.
TISSOT directa, gallico sermone scripta. Medici
nosocomiis praefecti scholas clinicas in ipsis aperiant,
discipulis ibidem habitantibus et nutritis: ibi anato-
me, tantum ad chirurgiam necessaria, in cadaueri-
bus, terminis gallicis, non graecis; vera historia
functionum siue phaenomenorum vitae, solis expe-
rientiis innixa, absque systemate ac theoria arbitra-
ria; cognitio medicamentorum ex pharmacia et hor-
to nosocomii; cognitio morborum ad lectulos aegro-
tantium, itidem exclusis nominibus graecis; dein sy-
stematicus eorum ordo, secundum SAUVAGESIUM vel
quemcumque alium, doceatur, habita praesertim ra-
tione eorum, qui sponte sanantur: alumnos autem
istarum scholarum prius ad minimum 6 annos in aca-
do-

demia versatos oportet. In nosocomio ad minimum per idem tempus commorentur, medicinae externae et internae faciendae assuefaciendi; nosocomium nisi 200 aegrotos capiat in 4 aedificia a se inuicem separata distributos, quouis conclaui nonnisi 25 aegrotos continente, sub directione duorum medicorum, unus chirurgi et vnus pharmacopoei, 10 ad 12 alumnis. Consilium Cel. TISSOT *) de reformandis aedemiis Galliae laudatur, totique regno tres vel quatuor sufficere monstratur: optatur tamen constitutio cathedrae professoris logicae medicae, coniunctae cum historia critica medicinae; professores omnes a societate medica Parisiensi eligantur, quae seruanda est, collegiis medicorum in quavis vrbe maioris regni eidem adiunctis, quibuscum commercium habet.

V.

Ueber die neuern Gegenstände der Chymie, vorzüglich das ohnlängst entdeckte Halbmetall Vranium. Von I. B. RICHTER, d. W. W. D. Breslau und Hirschberg, 1791. bey Johann Friedrich Korn dem Aeltern. 8. pagg. 96.

i. e.

De rebus chemicis recentiori aetate tractatis, in primis de semimetallo nuper reperto, quod *uranium* dicitur, obseruationes atque experimenta. Auctore I. B. RICHTER.

*) Vid. Comm. nostr. Vol. XXVII. p. 426. seqq.

ibellus non tam eo consilio conscriptus est, ut
 nova prorsus atque inaudita doceantur, sed ut
 ariæ substantiæ recentioribus detectæ examini sub-
 jiciantur accuratori. Inprimis auctor operam dedit,
 analysin huius illiusue corporis meliorem, h. e.
 reuiorem, commodiorem minorumque sumtuum,
 aperiret. Cumque spem foueat, fore, ut ea che-
 mique pars, quæ affinitates proportionisque elemen-
 tum complectitur, olim inter partes matheseos
 applicatæ referatur, hic illic calculum adhibuit, ma-
 gis illic, ubi hypotheses falso assumptæ systematis
 chemici certitudinem peruertere viderentur. — In
 affinitatibus duplicibus definiendis passim copiosus
 est: cum enim dissolutiones, in quibus quatuor prin-
 cipia adsunt, omnes vulgo ab vna causâ repetantur,
 etque affinitatem duplicem fieri dicantur, noster ar-
 guitur, magnum numerum harum dissolutionum affi-
 nitatis duplicis legibus neutiquam subiectum esse, cete-
 rasque non secundum vnâ eandemque legem absolui.
 Uranium. Constat KLAPROTHVM, chemicum p. 1-23.
 Berolinensem longe clarissimum, nuper in pseudoga-
 lenâ piceâ (*Pechblende*, minera argenti zincosâ WAL-
 LER.) et mica viridi (*grüner Glimmer*) a b. BERG-
 MANNO pro cupro salitâ habitâ *) nouum metallum
 reperisse, quod nomine a nouo planeta desumpto *ura-*
nium vocauit: melius et analogiæ accommodatius
uranium dixeris. Noster ad sua experimenta pseu-
 dogalenâ piceâ, veram vranii mineram, adhi-
 buit. Primum docet, quomodo vranium e minera
 pura extricari possit. Minera aqua forti gene-
 rata aut acido vitriolico dupla aquæ quantitate dilu-
 ta inter ebulliendum soluitur. Solutioni percolatæ
 alkalinus aqua solutus tamdiu adfunditur, donec
 præ-

*) Sciagraphia regni mineralis §. 191.
 Vol. XXXIV. Pars II. X

praecipitatum conspicuum fiat, quod, dum liqu-
dum agitur, non denuo evanescat. Tum solutio
tartari tartarificati adfunditur, usque dum mistura
amplius turbetur. Vbi praecipitatum in vasis fun-
dum desedit, lixiuium salinum limpidum decan-
tur, sedimentumque pauca aqua tamdiu lauatur, donec
nec aqua alcali phlogificato addito nihil amplius
coloris in caeruleum vergentis demittat. Post sedime-
tum citrinum siccatur. Lixiuium limpidum mo-
dictum cum loturis commiscetur atque tum euapo-
rare cogitur: sic aliquid obtinetur eiusdem pulvis
citrini. Pulvis hic citrinus tam euaporatione quam
praecipitatione paratus igne primum forti exuritur
postque cum aequali portione sanguinis bubuli sic-
ti in crucibulum ingeritur, sic vt totum fere cruci-
bulum repleatur. Mistura puluere carbonum ob-
gitur, tumque igne iam ab initio forti, quem solutio
intendat, funditur. Vbi circiter vnam horam liquida
mansit, crucibulum paulatim refrigeratur. Ea-
dem diffractione, metallum reperitur, colorem si spectes, re-
gulo cobalti simile, fragile, ac scoria fusca obiectum,
quae humiditatem aëris atmosphaerici imbibit. Cum
minera vranii raro omni ferro careat, ferrum ante
acidis mineralibus solvatur, mirum non est, huius
minerae solutiones fere semper ferrum tenere. Ideo
praecipitata ex his solutionibus per alcalia excus-
plus minusue coloris sunt fusce flauī, prout plus
minusue ferri in iis latuit. E contrario terra vranii
pura coloris est citrini aut crocei. — Quae sit huius
processus ratio, auctor accurate docet, cautela-
que ad felicem eius exitum necessarias diligenter enu-
merat. — Regulus vranii semimetallorum leuissimus
est, adeoque inter metalla minimum pondus speci-
ficum habet: balance hydrostatica exploratus aequum
pondere suo vix sexies superat. Admodum difficul-
ter funditur. — Terra martialis vranio admixta ob-

quo minus vranium metallisari liquarique pos-
 Ideo ante omnia opera danda est, vt omne in-
 uinamentum martiale diligenter amoueatur. Quod
 ua ratione commode fieri possit, ostenditur. — Se-
 quitur phaenomenorum expositio a variis proportio-
 nibus dependentium, secundum quas phlogiston
 cum terra vranii copulatum est. Obiter hic quaeri-
 tur, an corporum colores a phlogisti proportionem
 nite pendeant, quod experimentorum auctoritate
 negatur: contra ea asseritur, colorum causam non
 in solo phlogisto, sed etiam in elementorum, e qui-
 bus corpora constant, mixtione contineri. — Po-
 tremo ostenditur, quomodo se vranium erga acida
 et alcalia naphthasque et hydrargyrum habeat. Ad-
 hibuit noster acida nitrosum, regulinum, muriaticum,
 vitriolicum, fluoris mineralis, acetosum, ligni, formi-
 carum, phosphori, pinguedinis, gallarum, tartare-
 um, citreorum, sacchari, malorum, succini, ben-
 zois, boracis, arsenici, molybdaenae, lapidis pon-
 terosi. Amalgamationem nouum metallum respuit.
 Cum naphthis perinde, vt aurum ferrumque, sese
 habet.

Platini a ferro separatio. Platinum impurum p.23—
 aqua regia ebulliendo soluitur, liquor, si turbidus 31.
 est, clarificatur, atque solutio alcali fixi vegetabilis
 amdiu adfunditur, donec praecipitatum conspicuum
 fiat. Tum aqua tartaro vitriolato saturata paullatim
 admiscetur, vsque dum nihil pulueris rubri amplius
 decidat. Liquor sedimento supernatans decantatur,
 sedimentumque aquae perexigua copiola toties laua-
 tur, donec loturae gutta, guttae solutionis alcali phlogi-
 sticati remixta colorem caeruleum non amplius contra-
 hat. Lixiua tum salina confunduntur, coguntur-
 que euaporare, qua re fit, vt aliquid eiusdem illius
 pulueris rubri obtineatur. Iam omne praecipitatum
 arsicatur, cum seseuplo alcali mineralis pondere

commiscetur, mistura in crucibulum ingeritur com-
primiturque, sic vt non totum crucibulum plenum
fiat, massae superficies alcali mineralis exigua quan-
titate contegitur, tandemque crucibulo testa tegeren-
do ignis adplicatur paullatim augendus, donec tota
massa liquecat. Vbi ignis desit, crucibulumque re-
frigeratum est, scoria salina in eo oblata aqua elin-
tur, quo facto, in vasis fundo platinum facie meta-
lica tinctuque argenteo purissimo conspicuum fit.
Processus aetiologia. De platino vitriolato. Parum
solubile est: in crysallos coit perexiguas, admodum
ponderosas, rubras, pellucas: fere vt nitrum
tonat, id quod ipsi cum pluribus salibus perparum
aquae crysalisationis tenentibus, v. c. tartaro vitri-
lato, commune est. — Platinum secundum no-
stri methodum purgatum admodum malleabile est
hydrargyro facile nubit, aqua regia sine vlla digestio-
ne, interdum bullulis existentibus, celeriusque
que, vt videtur, maiori copia, quam impurum sol-
vitur. — Acidum phosphoreum cum platino per
affinitatem duplicem copulatur, sicque salem gene-
rat in aqua difficilius solubilem platino vitriolato.
Platinum phosphoratum coloris est dilute flauo.
Denique notandum est, si platinum omni careat ferro
facilius liquari posse videri.

p. 32 — *Magnesi a ferro separatio.* Solutio magnesi
33. nigræ vitriolata eaque admodum saturata cum solu-
tione tartari tartarisati commiscetur, misturaque in
locum calidum reponitur. Aliquot minutis elapsis
aut citius, siquidem ambae solutiones admodum sunt
concentratae, mistura turbatur, albumque demittit
praecipitatum, eadem fere ratione crescens, qua so-
lutione liquor euaporat. Vbi liquoris tantum eua-
porando consumptum est, vt tartarus vitriolatus crys-
tallari incipiat, liquor limpidus a sedimento decan-
tur, sedimentumque repetitis vicibus aqua non

nia eluitur. Liquor decantatus cum loturis con-
funditur, tumque aut magnesia nigrae solutioni aut
tartaro tartarifato remiscetur, si forte euaporando
solus sedimenti illius exhibeat. Totum sedimentum
probe elotum (nihil aliud est, quam terra magnesia
acido tartareo vnita) exurit, postque processu con-
fecto aut in formam metallicam redigitur, aut acido
soluitur et alcali colore imbutum niueo praecipita-
tur. — Theoria huius processus. — Magnesium
sic tractatum nihil prorsus ferri tenet. Solutiones
eius acidae, alcali phlogificato admixto, praecipita-
ti colore niueo demittunt: e contrario huiusmodi
praecipitata magnesia vulgaris tinctum habent impu-
rum inque caeruleum nonnihil tendentem, quem tin-
ctum apparet a martiali inquinamento magnesia re-
petendum esse.

Purificatio cobalti ab admixto wismutho ferroque. p. 33 —

Cobaltum praeter materias mineralisantes fere aliis 35.
metallis iunctum est, Saxonicum quidem saepe wis-
mutho, Suecicum plerumque multo ferro. Quod
si cobalti minera wismuthum fouens aqua forti solui-
tur ac clarificatur, wismuthum menstruum simul
subit. Solutionem hanc si multa aqua diluas, ma-
xima pars wismuthi albo tincta colore praecipitatur,
non contemnenda tamen eius portio in solutione
remanet. Huius separandae ergo salis alcalini ali-
quid guttatim admisceatur, mixturaque, dum singu-
lae guttae adfunduntur, probe agitur. Sic reliqua
wismuthi portio secedit. Admixtio salis alcalini mi-
xturaeque agitatio continuandae sunt, donec appa-
reat, praecipitatum album in caeruleum vergere co-
lorem. Tunc enim mixtura quieta seruatur, ut li-
quor elarus fiat. Is tum decantatur salibusque alca-
linis praecipitatur. Quod decidit colore imbutum
caeruleo, terra cobalti pura est. Sin cobaltum fer-
ro iunctum est, pariter aqua fortis generosior adhi-
betur,

betur, quae nihil non cobalti, sed ferri parum fuso-
pit, ferrumque maxima ex parte tantummodo in
cem corrodit. Ad ferri portiunculam simul solutam
separandam solutio percolata alcali praecipitatur. Si
cobalto magna copia ferri admista est, praecipitatum
fuscum, si exigua, flauum apparet, denique si
modum pauca, in caeruleum iam vergit color.
Haec praecipitata dum adhuc hument, aceto crasso
perfunduntur, quod terram cobalti libentius quam
martialem suscipit, hancque sub forma pulueris leui
atro viridescens maximam partem intactam reli-
quit: aliqua tamen eius pars simul acetum subit, quod
propter liquor a sedimento decantatur, alcalique tra-
batur; quod si praecipitatum sic obtentum non per-
re caeruleum aut violaceum est, denuo aceto crasso
solui, colari praecipitarique debet, vt inquinamen-
tum martiale amoueat. — Terra cobalti puri
acido pinguedinis soluta atramentum exhibet sym-
theticum coloris caerulei, nonnihil in viridem ver-
gentis, quod cetera omnia huiusmodi atramenta pu-
chritudine antecellit. Praeter acidum muriaticum
acetosum pinguedinisque nulla alia acida cum co-
balto atramenta sympathetica generant, id quod no-
strum experimenta cum omnibus acidis hoc consilio
capta docuerunt: acida tamen camphorae et baco-
rum ribes rubri non tentauit.

p.35— *Methodus facilis nec sumtuosa acidum arsenici fa-*
45. *ma puritate parandi.* Methodi huius acidi parandi
hucusque propositae ideo nostro parum placent, quod
aut acidum prodit non satis dephlogisticatum, aut
ratio eius obtinendi partim nimis incommoda, par-
tim sumtuosa est. Nostri methodus haec est. Arse-
nici albi puluerati nitrique depurati contriti aequali
portiones accurate commiscentur, atque e vase re-
torto, cui excipulum amplum aquam puram, quo
pondere circiter quartam illius misturae partem co-

quæ, continens diligenter adglutinatum est, igne
paullatim aucto destillantur. Transeunt in excipu-
lum vapores acidi nitrosi admodum rubicundi, qui
vbi aquam excipuli contingunt, aquam fortem cae-
ruleam notissimam generant. Vbi fundus catini vnâ
horam, aut, prout magna massae copia retortae in-
stita fuit, diutius ignitionem passus est, ignis extin-
guitur: retorta refrigerata paullulum agitatur, quam
inter agitationem stratum albidum laxum a reliqua
massa formam retortae nacta secedit. Hoc stratum
constat ex vno arsenico, quod nitri quidem ratione
superfluum, tamen ad finem obtinendum vtile fuit;
si libra arsenici adhibita fuit, circiter septem semiun-
ciarum est. Hoc stratum primum e retorta eximitur,
quod facile fit, cum admodum sit fragile. Massa
salina reliqua aqua soluitur, sic vt retorta fere inte-
gra maneat. Hac in solutione euaporatio ac refrige-
ratio salem medium arsenicalem notissimum produ-
cit. Solutioni huius salis clarificatae solutio limpi-
da sacchari saturni paullatim adfunditur, quamdiu in-
ter adfundendum praecipitatum album cernitur.
Tum mistura quieta seruatur, puluere albo in fun-
dum vasis delabente. Liquor limpidus post decan-
tatur, sedimentumque, vt lixiuum salinum mox se-
cedat, magna quantitate aquae aliquoties eluitur.
Sedimento eloto, quod lactis spissi faciem gerit,
quoniam puluis albus tardius delabitur, olei vitrioli
boni, quod circiter tertiam partem sacchari saturni ad-
hibiti pondere aequet, aequali portione aquae dilu-
tum adfunditur. Vbi mistura probe versata est, pro-
tinus puluis albus citius decedit: quod si antea dimi-
diam vasis partem repleuit, iam vix sextam occupat.
Postquam mistura aliquot per horas in loco calido ste-
tit, saepiusque penna agitata fuit, aliquot amplius
horas quieta seruatur, postque liquor sedimento albo
ponderoso supernatans repetitis vicibus per chartam
bibu-

bibulam transcolatur, vsque dum limpidus transeat: forte charta bibula corrodatur, liquori, priusquam filtratur, aliquid aquae addendum est. Omnis liquor limpidus iam in testa euaporatoria eousque euaporare cogitur *), donec appareat, sine calore aquae ebullitionis nihil amplius liquoris euaporare. Quod tum in vase remansit, plerumque nonnihil spissum subsistit, scumque est. Id tum phialae ingeritur, sic ut media tantum pars huius vasis repleatur: quod in testae euaporatoriae firmitus adhaesit, pauca aqua potest elui. Haec phiala in crucibulo ita collocatur, ut phialae fundus vndique arena contegatur, collumque super crucibulo fere totum emineat. Iam crucibulum furno anemio immittitur, et, quemadmodum in sublimatione reguli arsenici, cauetur, ne ignis collum phialae immediate feriat; id quod tegulis lutisque potest praestari, quae prunarum ignem phialae collo defendant. Quo facto, crucibulum igne circumdatur modico, paulatim augendo: postremo crucibulum prunis vndique adeo circumdatur, ut totum percandescat. Ignem extinguendum esse, optime noscitur, si massa in phiala tota excandescere apparet: quod ut possit in oculos incurrere, iam in apparatu struendo opera diligenter danda est. Crucibulo prorsus refrigerato, phiala ex arena caute extrahitur, abstergitur, charta sextupla inuoluitur, instrumentoque caute diffringitur. Sic obtinetur addum arsenici e fragmentis constans duris, albis, bene liquatis, quae protinus lagenae epistomio vitreo probe aptato instructae ingerenda sunt, cum aëre in libero breui liquescant. Testae vitri, quibus acidum tenacius adhaeret, aquae destillatae immittuntur, quae acidum

*) Si inter euaporandum sedimentum apparet, liquor aut caute decantandus, aut percolandus est.

acidum mox soluitur, eaque ratione haud contem-
nenda pars acidi liquidi luci fit. — Aetiologia huius
processus, ratioque cautelarum in eo necessariarum.
signa puritatis arsenicalis acidi hac via obtenti. De
his modis acidum arsenici parandi. Argumenta, quae
loceant, hoc acidum peculiaris esse indolis, nec alii
acido suas proprietates acidas debere. — Mirum in
acidi arsenicalis educatione accidit, plus acidi, pon-
tus si spectes, obtineri, quam quod arsenici adhibi-
tum fuit, etsi arsenico phlogiston ablatum est, quod
tunc pondere non caret. Perinde se res cum acido
phosphoreo habet. Suspiciatur auctor, ignem ele-
mentarem, quem in acido puro tam arsenici quam
phosphori acidisque nonnullis aliis inesse non dubitat,
etsi pondus eius in sensus non cadat, tamen vim illo-
rum corporum centripetam adaugere.

Eductio acidi lapidis ponderosi (Tungstein, non, P.45—
ut noster scribit, Tunkstein) e spuma lupi. Duae par- 49.
tes spumae lupi pulueratae cum septem partibus ni-
tri quantum fieri potest depurati probe conteruntur,
crucibuloque ingeruntur, sic ut tertia tantum vasis
pars repleatur. Tum crucibulum testa contegitur,
massaque igne paulatim augendo liquatur. Vbi probe
candefacta est ac quiete fluit, in laminam cupream aut
laterem sebo oblitum effunditur. Massa refrigerata
fragilisque coloris fusci protinus pulueratur inque
sextuplum aquae purae ingeritur, quod dum fit, colores
chamaeleontis mineralis interdum apparent. Mixture
aliquot per horas in loco calido seruatur, saepiusque
versatur postque colatur. Lixiuio salino limpidio per-
colato acidum vitrioli dilutum paulatim admiscetur,
donec praecipitatum album apparere desinat. Quod
ubi delapsum est, liquor aquae instar limpidus super-
natans decantatur, residuum in filtrum effunditur,
sique nihil amplius transstillat, massa pultacea alba
in filtro relicta paucae aquae identidem remiscetur,

semper in idem filtrum ingeritur, vt lotura depleatur. Massa tali modo eduleorata tum siccatur. Est autem dum purum lapidis ponderosi. — Ratio huius processus, cautelaque in eo necessariae. — Si acidum metallicum sic obtentum reducere placet, cum aliqua quali portione sanguinis bubuli siccati accurate commisceatur, misturaque in crucibulo nonnihil ignita. Pulvis atrofuscus sic paratus in crucibula exigua digeratur, sic vt fere tota repleantur, probeque compressatur. Iam omnia agantur, quemadmodum in reductione terrae vranij. Maxime curandum est, ut fundum crucibuli ignis probe feriat, alioquin per metallisata ibi non colliquatur. Additio salium aliorum aut nitri in reductione acidi huius non modo superuacanea, sed etiam perniciofa est, quandoquidem alcalia cum hocce acido salem neutralem generant, vnde acidum solo phlogistae aut prorsus non, aut saltem difficillime elici potest.

p.49— *Acidum molybdaenae.* Molybdaena in retorta
54. tubulata ampla triplo aquae fortis generosae perfunditur, misturaque, excipulo ampliori adglutinata, ad siccitatem vsque destillatur *). Is labor cum aqua forti recenti toties repetitur, donec massa in retorta residua penitus alba fiat. Iam spiritus vini rectificatissimi circiter triplum (molybdaena adhibita posita = 1) in retortam infunditur, retorta in loco calido locatur, saepius agitur, materiaque, si sponte sua in frustula non dilabitur, bacillo vitreo caute dis-

*) Si aquam fortem recuperare non placet, quae sine post illam destillationem vix quidquam valet, labor etiam in phiala aperta institui potest, id quod longe est commodius, dummodo laboratorium ita comparatum sit, vt aer nitrosus euaporando abiens laborantibus pulmonibus nocere nequeat.

tingitur. Tum quidquid in retorta est, in vitrum conseruale effunditur. Ibi breui temporis spatio, sedimentum album apparet, vinique spiritus supernatans pulchre caeruleus limpidusque cernitur, qui tum decantatur. Residuum album, quod aëre in libero, imo interdum in ipso iam spiritu caeruleum colorem facile contrahit, aliquoties pauco vini spiritu eluitur, tandemque in platina vitrea balneo arenae exsiccatur. — Molybdaena pura secundum nostri tentamina ex acido metallico peculiaris naturae ac phlogisto puro constat, nihilque prorsus sulphuris continet. De molybdaenae synthesi a SCHEELIO tentata. Negat auctor, sic veram molybdaenam a SCHEELIO productam fuisse. — Theoria methodi, qua noster acidum e molybdaena elicit. — Acidum molybdaenae maxime per affinitatem duplicem cum terris alcalinis metallicisque connubium contrahit, salesque generat medios parum solubiles. Facilius alcalia cum hoc acido ad saturationem vsque coniunguntur, unde oriuntur sales in aëre persistentes atque crystallisabiles. Inprimis alcali fixum minerale hoc nomine notandum est, quippe quod cum hoc acido crystallos pulchras, etsi exiguas, generat. Alcali vegetabile molybdaenatum aquam paullo difficilius subit. Alcalia ab omnibus acidis mineralibus validius, quam a molybdaenae acido, appetuntur. — Gradus phlogisticationis acidi molybdaenae si per colores exprimere placeat, hac serie adscendente progrediuntur: color albus, dilute caeruleus, obscure caeruleus, fusce subruher, metallicus.

Methodus acidum phosphoreum magna copia p. 54 parandi. Quatuor partes ossium ad albedinem 58. crustorum in puluerem subtilissimum rediguntur, tribusque cum partibus olei vitrioli ingeruntur, quod sese ad aquam, nisi vt 17 : 8, saltem vt 2 : 1 habet, ac duplo aquae, priusquam puluis ingereretur, dilutum

lutum fuit. Mistio in phiala sat ampla instituta
est, misturaque cylindro vitreo diligenter versatur.
Aliquot minutis elapsis plus aquae adfunditur,
nec massa pulvem tenuem referat. Tum phiala fu-
ni vulgaris calori viginti quatuor horas exponitur
identidemque versatur. Post massa pultacea in li-
nteum ingeritur, comprimiturque, ut liquor per li-
nteum transeat. Terra in linteo relicta denuo cum
aqua in pulvem tenuem subigitur, rursusque in li-
nteo comprimitur. Liquor omnis turbidus, qui per
lintheum transiit, clarificatur, tumque euaporatur
inspissatur, donec paullulum eius dentes admodum
obtundat; quam inter inspissationem magna vis fe-
nitae secedit, decantatione ac pereolatione liquoris
separanda. Liquor percolatus iam alcali volatili non
nihil supersaturatur, terra in vasis fundum delata
separatur, liquor limpidus ad siccitatem usque eu-
porare cogitur, salque sic obtentus crucibulo bene
vsto ingeritur, sic ut tertia tantum pars vasis plena
fiat, atque igne paullatim ad ignitionem usque ar-
gendo tamdiu funditur, donec materia percandescat.
Tum materia in laminam calefactam effunditur, re-
frigerata in frusta diffringitur, inque lagena epithe-
mio vitreo arcte obturata seruatur, ne aeris humidi-
tate, quam admodum concupiscit, lique scat. —
Facile intelligitur, hanc rationem acidi phosphorei
parandi cum Niclasiana admodum concordare. Ali-
quod tamen discrimen, idque magni sane momenti,
inter has methodos intercedit. Nempe clar. NI-
CLAS rationem olei vitrioli ad ossa = 1 : 2 com-
mendauit. Sed tum non omne acidum phosphoreum in
ossibus absconditum elici posse, noster recte conten-
dit, tum experientiae, tum calculis innitens. — De
acido phosphoreo ex vrina per saccharum saturni ex-
trahendo. Cur MARGGRAFIUS plus phosphori ne-
cessus sit, cum vrinae ad mellis consistentiam decoctae

plum-

plumbum corneum adiunxisset: nempe sic plum-
bum phosphoratum natum est, vnde phlogisti inter-
ventu phosphorus elici potuit.

Methodus facilis acidum citrinum summa puritate p.59—
parandi. Succus citri alcali fixo vegetabili saturatur. 62.

Liquori percolato solutio limpida sacchari saturni pau-
latim adfunditur, donec praecipitatum album com-
parere desinat. Ob id, quod mox dicitur, notan-
dum est, certam ac pondere definitam sacchari sa-
turni quantitatem aqua soluendam solutionemque
percolatam ponderandam esse, vt ex huius solutio-
nis residuo per regulam trium terminorum portio sac-
chari saturni ad decompositionem alcali citrati insum-
ta colligi possit. Vbi sedimentum album a lixiuio
supernatante (terra foliata tartari) separatum multa-
que aqua elotum est, cum acido vitriolico diluto di-
geritur. Quantum huius acidi adhibendum sit, hac
ratione definitur. Semiuncia sacchari saturni aqua
soluitur, duae drachmae olei vitrioli vncia un aquae di-
luitur, hocque acidum isti solutioni guttatim tamdiu
admiscetur, donec non amplius turbida fiat: iam ex
residuo acidi diluti colligitur, quantum olei vitrioli
ad decompositionem certae adeoque ad nostrum pro-
cessum adhibitae portionis sacchari saturni requira-
tur. Postquam praecipitatum, quod diximus, cum
acido vitriolico aliquamdiu digestum saepiusque ver-
satum fuit, liquor clarus decantatur, aliquotque eius
guttae cum solutione terrae ponderosae nitrosa com-
mischentur. Quod si nihil praecipitatur, acidum ci-
trinum vitriolico non est inquinatum: sin, solutio ni-
trofa terrae ponderosae acido citrino guttatim tamdiu
adfunditur, donec nihil amplius praecipitetur. Tum
spatium ponderosum separatur, acidum ad succi vs-
que consistentiam euaporando inspissatur, aliquotque
guttae acidi nitrosi diluti admischentur. Iam acidum
in locum parum calidum ad crystallisationem reponi-
tur.

tur. Calor solis modicus ad id optimus est. Per diebus elapsis, cryſtalli in liquore apparent, cryſtallis acidi tartarei magnitudine ac pulchritudine nihil cedentes. — Theoria huius processus. — Acidum citrinum hoc modo paratum puriſſimum eſt. Acidum ſaccharinum nunquam mutatur. — Cum calibus fixis acidum citrinum cryſtallos generat, item cum volatili. Alkali minerale citratum cryſtallos exhibet quartam partem pollicis longas, tenues aquae inſtar limpidas, multum aquae fouentes, in aëre mox pelluciditatem perdentes atque fatiſcentes. — Eadem ratione, qua acidum obtinetur citrinum, etiã ſaccharinum e ſale acetofellae poteſt.

p.62— *Theoria atramenti nigri.* Gallarum pulvis quadruplo circiter quintuploque aquae pondere probe coquitur, decoctumque per linteum exprimitur, et que filtratur. Liquori limpido colato, qui cum quavis ſolutione ferri ſaturata colorem nigrum contrahit, ſolutio alcali vegetabilis tamdiu guttatim admisceatur, quamdiu praecipitatum albide ſcuſcum conſpicuum fit. Tum miſtura in linteum effunditur, ſique nihil fluidi amplius per linteum tranſit, linteum caute comprimitur, ut maſſa ſpiſſa, quoad eius fieri poteſt, ſola in linteo remaneat. Quod in linteo relictum eſt, aliquoties cum pauca aqua commiſcetur, ruruſque comprimitur, poſtque ſiccatur aëre in libero, ubi reſinae formam adipiſcitur. Dicatur *magiſterium gallarum*. Liquor, qui per linteum primo tranſiit, non cum reſidui loturis, quas abiicere licet, confunditur, ſed ſolus per chartam bibulam colatur. Lixiuio ſalino limpido percolato ſacchari ſaturni ſolutio guttatim admisceatur, quamdiu praecipitatum alboſcuſcum apparet, quod probe notandum eſt non ſtatim in vaſis fundum ſubſidere. Hoc praecipitatum, ut labor minus taedioſus ſit, ſtatim initio multa aqua

na edulcoratur, postque liquor quietus seruatur, vt
 precipitatum, quantum fieri potest, in vasis fundum
 cadat; quod cum in aqua facile possit suspendi, no-
 bile spatium in liquore occupat. Vbi lotura caute
 decantata est, residuo guttatim adfunditur tantum
 vitrioli, quantum quartam partem sacchari sa-
 rni adhibiti pondere aequat; quae mistura dum
 versatur, praecipitatum albescit, citoque delabitur.
 Vbi mistura clara facta est, lixiuium flauum super-
 stans decantatur, adque consistentiam extracti ve-
 getabilis euaporando redigitur. Haec materia, quon-
 iam multa ipsi cum acidis communia sunt, ¹ *acidum*
gallarum audiat. — Iam auctor proprietates acidi
 magisteriique gallarum persequitur, hucusque pro-
 cessus rationem reddit, vt atramenti theoriam inde
 repetat. Haec vero sic habet. Dum decoctum gal-
 larum cum solutione ferri saturata commiscetur, aci-
 dum, quod ferrum solutum tenet, magisterium gal-
 larum adoritur, qua re terra martialis libera fit, quae
 cum acido gallarum praecipitatum atrum ac spe-
 cifice leue generat. Itaque magisterium gallarum in
 hac affinitate duplici vices gerit salis alcalini terrae-
 ae alcalinae. Id inde apparet, quod acidum galla-
 rum cum alcali coniunctum eadem phaenomena
 exhibet. — Cur atramenti nigredo adfusus acidis
 evanescat. Obiter HALLII theoria atramenti ridi-
 cula *) exploditur. — Magisterium gallarum inter
 gummata, resinas, salesque medium locum tenere
 videtur. — Omnia propemodum metalla cum aci-
 do gallarum materias gignunt difficulter solubiles
 colorum etsi diuersorum, tamen semper obscurorum
 aut luridorum. — Si velis acidum gallarum ita
 seruare, vt ne mucescat, perinde vt extracta vege-
 tabilia,

*) HALLENS *Magia*, 4ter Theil, p. 255.

tabilia, ad iustam consistentiam inspissandum
Tum si experimentum cum eo instituere placet, a
qua inspissati portio aqua soluitur, solutioque per
latur, quoniam interdum aliquid terre demittit.

- p.67— *Methodus sales medios fluoratos puros parare*
72. *nullis adhibitis ad destillationem acidi fluorati vasi plumbeis.* Vasa plumbea, quibus in acidi fluorati col-
lectione et conseruatione ad inquinamentum siliceum
vitandum vulgo vtuntur, suis non carent incom-
modis, quorum maximum est, quod phaenomenon
inter destillationem oblata nullo modo licet obui-
uare. Igitur auctor ad vasa vitrea rediit, eamque
excogitauit methodum, qua inquinamentum siliceum,
um, nisi prorsus euitaretur, tamen admodum minu-
eretur. Tota res huc redit. In excipulum inger-
tur aquae alterum tantum (ponderis habita ratione)
quantum acidi vitriolici ad acidum e fluore minera-
extricandum insumitur. Ipsum acidum vitriolicum
subduplo aquae diluitur, priusquam fluori minera-
superfunditur. Destillatione peracta, quod per
paratum est, per chartam bibulam colatur. Acidum
percolati aliquantillum pauca aqua diluitur: quod
mistura non turbatur, id signo est, acidum fluo-
rum omne fere inquinamentum siliceum perdidisse.
sin turbida fit, acido percolato quantitas aquae pro-
portionalis addenda est, misturaque denuo per chartam
bibulam transmittenda. Tum iterum tentatur, non
acidum percolatum aqua adfusa turbidum fiat, quod
si accidat, idem artificium denuo adhibendum est.
Iam acidum fluoratum hac ratione a terra silicea puri-
gatum in lagena epistomio vitreo instructa seruetur.
Lagena, si placet, etiam sequenti ratione potest ad
hunc usum praeparari. Furni vulgaris calore probe
siccetur, siccatae sebi candidi aliquid ingeratur, in
lagena liquetur, vasque diligenter agitetur, ut lo-
bum totam vasis superficiem internam abducatur. Quo

lago lagena inuertatur, vt sebum adhuc liquidum
 effluit. Post lagena refrigeretur, inque ea acidum
 fluoratum seruetur. Hoc modo fit, vt acidum vi-
 trum non nudum contingat, vitro interim eam reti-
 nente pelluciditatem, vt vel minima impuritas appa-
 eat. Nec metuendum est, ne acidum sebo inquine-
 tur, nam primo sebum parietes lagenae inuestit pel-
 lida tenuissima, deinde acidum fluoratum, maxime
 tantopere dilutum fuit, sebum nulla ratione adgre-
 ditur. Neque tamen necesse est, vt lagena sic prae-
 paratur. Noster acidum fluoratum modo memorato
 paratum per plures menses in lagena seruauit, sic vt
 nihil terrae siliceae solueretur: nam omnino notan-
 dum est, acidum fluoratum terrae siliceae quantita-
 tem non prorsus exiguam tum demum solutam tene-
 re posse, si multa aqua non dilutum sit. Si quis ob-
 iiciat, acidum fluoratum sic paratum certis experi-
 mentis, v. c. figuris in vitro per corrosionem inscul-
 pendis, suam ob debilitatem minus idoneum esse, is
 sequentia cogitet. Acidum fluoratum dilutum in ca-
 lore quidem atmosphaerico vitrum parum adurit,
 sed solari iam calori expositum vires soluentes exserit,
 etque ad gradum aquae ebullientis calescit, vapores
 emergentes vitrum satis superque corrodunt. Quae
 causa est, cur lagenam hoc acidum tenentem calori
 exponere non liceat; alioqui vapores existentes ter-
 ram siliceam e vitro eliciunt, etsi haec terra ob acidi
 debilitatem mox sub forma sedimenti albi secedit.
 Quantumuis vero aquae ad acidum fluoratum dilu-
 tum sumas, tamen aliquid inquinamenti silicei
 retinet, etiamsi aqua adfusa non amplius turbetur.
 Quod si ad sales medios gignendos adhibetur, inter
 saturationem terra silicea secedit, indeque coagula-
 to tunc nascens oritur. Iam quod sales in aqua fa-
 cile solubiles, v. c. alcalia fluorata, attinet, coagula-
 to sequenti modo potest euitari. Lixiuium terra
 Tom. XXXIV. Pars II. Y sili.

filicea inquinatum in linteum infunditur. Initio ni-
stura nonnihil turbida, tum prorsus pellucida tran-
s- pluit. Si nihil amplius transit, linteum digitis ex-
te comprimitur. Sic lixiuium maximam partem in-
pidum transire cogitur, inquinamentumque filiceum
fere siccum in linteo remanet. Lixiuium percolatum
denuo per chartam bibulam filtratur, postque ad re-
porandum et crySTALLISANDUM reponitur. Postea
etiam lixiuia per linteum colata euaporando exsic-
tumque rursus in aqua solui: ita enim terra filicea
sub forma non gelatinae, sed pulueris intacta re-
quitur. Sed quod spectat sales terrestres fluo-
in aqua parum solubiles, alia est via insistenda. Vnde
etiam hi terra filicea puri obtineantur, terra cum ac-
do fluorato coniungenda prius alio acido soluitur,
quod cum ea salem facile solubilem gignat, acidi-
que vehementer appetat. Iam huiusmodi solutio
commiscetur cum solutione salium mediorum terra-
filicea carentium ante dictorum: sic per affinitatem
duplicem terra protinus acido nubet fluorato, sub
que forma pulueris delabitur a lixiuiio salino super-
tante per edulcorationes separandi. — Iisdem arti-
ficiis sales metallici fluorati puri obtineri possunt.

p.72— *Quomodo acidum tartareum acidumque acetosum*
77. *concentratum cum fructu fere simul parari possint.* Ter-
ra calcarea cruda pura aceto vini destillato calido
aquae ebullientis saturatur, lixiuiumque sic natum
clarificatur. Tum tartari tartarificati solutio paulatim
adfunditur, donec mistura non amplius turbida sit.
Sedimentum, quod decedit, album probe edulcoran-
dum est, calx tartarificata, lixiuiumque salinum deca-
tatum terram foliatam tartari solutam tenet. Si
acetum saturandum vndecim lothones cretae bene-
catae adhibueris, calci tartarificatae octo lothones cum
dimidio acidi vitriolici concentratissimi (aquae qui-
druplo ad hunc finem diluti) superfunduntur, mixtu-

in phiala viginti quatuor horas calori exponitur, identidemque versatur, tum liquor limpidus decantatur, sedimentum per linteum comprimitur, denuoque aqua eluitur, omnia lixiuia acido-salina commiscentur, ab inquinamento gypseo euaporando et decantando purgantur, tandemque ad crystallisandum reponuntur. Terrae foliatae tartari decoquendo paratae nouem othones cum dimidio acidi vitriolici concentrati subduplo aquae diluti in retorta adfunduntur, destillatioque instituitur. Sic acidum acetosum obtinetur summa puritate, quod ad aquam refertur = 6 : 5 — Aetiologia huius processus. — Calx tartarisata sic obtenta perinde, vt terra foliata tartari, quam hic processus exhibet, albissima est. Etiam ambo acida sic extricata purissima sunt. Tartareum hac ratione in crystallos pulchras facilius coit. Vnde praestantia huius methodi satis superque intelligitur. — De rationibus constantibus principiorum in salibus vere neutralibus. Apparet hinc, quantum a mathesi ad doctrinam affinitatum chemicam diligentius, quam hucusque factum est fierique potuit, applicata sperare liceat. Suspiciatur noster, variis innitens tentaminibus, affinitates elementorum chemicorum purorum cum certo quodam elemento inde ab vnitate secundum seriem definitam progredi.

Eductio alcali vegetabilis e tartaro vitriolato. p.78—

Tartarus vitriolatus in laboratoriis chemicis saepissime oritur. Sed cum eius vsus perquam exiguus sit, ad eius decompositionem cum fructu instituendam chemici animum adpulerunt. Constat, tartarum vitriolatum salis culinaris additione per affinitatem duplicem in salem Glauberianum posse verti: sed cum processus ad id necessarius magnum frigoris gradum requirat, apparet, laborem tantum per huiusmodi posse succedere. Igitur noster methodum excogitauit commodam facilemque tartarum vitriola-

tum omnibus anni tempestatibus saltim principii
 alcalini respectu habito in vsum trahendi. Ea vero se
 habet. Tres partes calcis viuae cum duabus partibus
 salis huius vitriolici commiscuntur, inque aheni crucis
 aquae iusta copia probe coquantur. Tum munda
 refrigeratur, ac quieta seruatur, vt partes, quae
 terreae videntur, aheni fundum petant. Lixivum
 illis supernatans est alcali causticum. — Ratio
 praestantia huius processus. Cum gypsum calce
 cilius in vasis fundum subsidat, alcali vegetabile
 methodo, quam vulgari, longe commodius caustifi-
 catur.

p.80— *Eductio terrae peculiaris ex ossibus.* Vulgo
 86. ra in ossibus latens pro calce phosphorata habetur.
 Id, si maximam ossium partem spectes, verissimum
 esse, noster non negat: sed idem contendit, in ossi-
 bus praeter calcem phosphoratam non modo mag-
 nam vim terrae calcareae liberae (huius praesentia
 iam inde colligi posse, quod ossa vsta cum acidis
 caleant), sed etiam terram peculiaris naturae ac-
 do phosphoreo iunctam atque non minus a terris
 lis amari, calcis, spati ponderosi aluminisque, quam
 a silicea diuersam contineri. Terram hanc naturae
 peculiaris ossibus vere inesse, hac ratione reperit.
 Liquor acidus in acidi phosphorei praeparatione, quo-
 lem noster supra descripsit *), a selenite separatus
 euaporando exsiccatur. Sic obtinetur sal acidus in aqua
 facile solubilis. Si liquor acidus alcali quouis saturatus
 inter continuam effervescentiam magna copia terrae
 candidae delabatur. Haec terra cum acidis non ef-
 feruescit, etsi alcalibus aëratissimis praecipitata fuit. Haec
 nota iam a terris calcarea, ponderosa, magnesiaque
 distin-

*) Videatur superius methodum acidus phosphoreum
 na copia parandi.

tingitur, cumque acido vitriolico tam saturata
 quam supersaturata nihil aluminis gignat, etiam a
 terra aluminari diuersa censenda est: denique a sili-
 ca eo differt, quod sicca omnia fere acida subit.
 accuratius noster copioseque proprietates huius
 terrae, ut eius a ceteris terris simplicibus discrepan-
 tiæ clarissime appareat, persequitur. Colligit inde,
 hanc terram omnes proprietates generales terrarum
 aluminarum possidere, inque iis, si tempus, quo in-
 sta est, respicias, locum quintum occupare, sin-
 gradum affinitatis ipsius cum acidis spectes, ante ter-
 ram aluminarem ponendam esse. *Terra animalis* a
 nostro dicitur, donec alii nomen accommodatius pro-
 ponant.

Adnotatio ignem elementarem spectans. Refi. P 86—
 87.
 Quum a naphthæ acetosæ præparatione alcali mine-
 rali saturatum nostro olim euaporatione et refrigera-
 tione magnam vim crystallorum dederat. Denuo in
 arena calida euaporare coactum, etsi arena prorsus
 refrigerata esset, nihil tamen amplius crystallorum
 genuit. Itaque ad crystallisationem promouendam,
 placuit auctori patinam euaporatoriam in locum ad-
 modum frigidum transferre. Quod cum faceret, li-
 quor nonnihil agitaretur, vas protinus multum
 incaluit, et liquor in massam abiit pultaceam exiguis
 consistentem crystallis. Idem phaenomenon etiam in
 alio sale noster obseruauit. Itaque verosimillimum
 esse videtur, aquae euaporationem non solam esse cau-
 sam crystallisationis, sed etiam materiae ignis euolu-
 tionem ac separationem multum ad eam conferre.
 Inter crystallisandum calorem saepe sensibilem expli-
 cati, dudum notum fuit).

Contra LAVOISIERII hypothesin experimentis P. 87—
 96.
 tam acido phosphoreo institutis superstructam. Arbi-
 tratur noster, experimenta, quibus clariss. Gallus
 ad theoriam suam stabiliendam usus est, nullam ha-
 bere

bere vim demonstrandi, conclusionesque adeo
deriuatas mathematicis veritatibus prorsus repugnare. Id hoc loco respectu acidi phosphorei habito, argumentis vtens maxime hydrostaticis, demonstrat sibi persuasum habens, paucis mutatis eadem de ceteris omnibus acidis valere. — Noster vt explicet augmentum ponderis in terris metallicis nonnullis que acidis, v. c. phosphoreo et arsenicali, fumum ignem elementarem, etsi pondere sensibili careant, men pondus materiarum adaugere posse eo, quod vim earum centripetam intendat.

Totus libellus ita comparatus est, vt ab audire re praeclara, maxime in mathematica affinitate chemicarum doctrina, sperare liceat. Omnino ad modum optabile est, vt cum analysi chemica mathematica magis, quam, vulgo fit, coniungatur. hoc enim connubio quin pulcherrimi vberissimi fructus in disciplinas chemicas redundaturi sint, nemo talium rerum peritus dubitabit.

Obiter notamus, nostrum Regiomonti in regno Borussiae dissertationem *de usu matheseos in chemia* nuper eulgasse, quam nobis nondum videre licuit.

VI.

Nye Samling af des Kongelige Norfke Videnskabers Seffkabs Skrifter. FØRSTE BIND. Med Kobbere. 4. Kiøbenhavn. 1784. pp. xxx. 596.

ANDET BIND. 4. 1788. pp. 642.

i. e.

Noua Acta Societatis, quae Nidrosiae floreat
Vol. I. II.

Ignoscant lectores nobis, nimis sero auctorum arcti-
corum mentionem facientibus! Pleraque scripta
volumine utroque hoc comprehensa egregie com-
monstrant eruditionem et ingenium auctorum.

PRIMUM VOLUMEN continet sequentes tra-
ctatus:

I. I. E. GUNNERI *meletemata critica circa mon-
stra varia marina, praesertim circa belluam, quam
Norvegica lingua Kraken vocant, et serpentes marinos.*
Plerisque lectoribus innotescunt certe fabulae absur-
dae, quas auctor libri peruetusti, qui *Kongsspeilet*
Danica lingua dicitur, deinde PONTOPPIDANVS, cum
aliis narrauerunt de enormi magnitudine et incredi-
bilibus moribus belluae marinae, quam nemo ipse
vidisse testabatur. — Originem fabulae noster quae-
rit in PLINII historia naturali *), qui, in Gaditano
oceano arborem in tantum vastis dispansam ramis, vt
ex ea caussa fretum nunquam intrasse credatur, exi-
stere refert. Nomen Norvegicum *Krage*, s. *Kraka*
cum arbore consentit: vnde GUNNERVS arbitratur,
veteres monachos fabulam eandem per Noruegiam
propagasse. (Rationem opticam huius fabulae dede-
runt iam BÜSCHIVS in *tractatibus opticis* et WET-
TERLINGIVS in *Actis Societ. Holm. ann. 1788. Jan.*
Orta est nimirum ex errore optico, qui facit, vt in
certo quodam solis statu obiecta submarina super eo-
dem conspicere videamur. Hinc itaque insulae co-
ralliiis consitae aut rupes iisdem refertae in maris su-
perficie apparent et moueri ac natare videntur, ob maris
ipsius perpetuum motum. Phaenomenon idem vocatur
lingua Germanica *die Kimmung*, Suecica *Högring*, Hol-
landica *Obduining.*) — De serpentibus marinis ficta
multa enubilat auctor: vicissitudines regulares vnda-

Y 4

rum

*) Lib. IX. c. 4.

rum, vt inter tres semper media sit fortissima, aut nouem undis vltima semper antecellat priores, huius traditioni de serpentibus marinis vndas illas eructantibus occasionem praeuisse arbitratur; simul continet, quidquid narratum sit de serpentibus hisce horrendis, ad BALAENAM *Myfictum* referri posse. Deinde discutit fabulas, quas narrant aecolas maris Atlantici et glacialis de CANCERIS *Gammari* spem, quam dicant *Hummermorn*, de hominibus marinis (*Klakkekalle*) et de aliis monstris.

2. M. FALCHII *observationes circa pinum abietum in siluis Norvegiae oeconomiam.*

3. N. COLLIN de abusu communi *silvarum Norvegiae.*

4. HAMMERI *tentamen de optima methodo notitiae Anglicum conficiendi et exstruendi aedificium ad scopum aptum.*

5. STRØMII *annotationes ad descriptionem regionis SØNDMØR.* Egregia haec historia naturalis regionis Norvegicae iam ante XXX annos in lucem prodita *) ab auctore ipso augmentis his locupletata. Aquas fontanas puras iterum describit. *MNIUM* tantum non esse signum caracteristicum aquarum purarum. Acidulum fontem se reperisse in locis paludosis, quae ochra et aliis mineris ferri scatebant. De WALLERII saxo aëre liquefcente, quem Suedi *Sjelffråststen* dicunt: de CRONSTEDII basalto maritimo. Lignum betulinum cauere farinam ab acaribus hinc argumentatur auctor, esse hoc lignum remedium praestans contra scabiem aut porriginem ab acaribus oriundam. Reuera Lapporum mos est, ab insectis scabiem huius linguae ope arcere. — Mirum

*) *Physiske og økonomiske Beskrivelse over Søndmør i Norge. 4. Sørøe. 1762. 1766. T. I. II.*

profecto sumus, arborem in Indiae vtriusque calido cli-
mate crescentem sponte etiam in ripis Norvegicis pro-
uenire, nempe *MIMOSAM scandentem*, quam *Vette-
lyre* vernacula lingua nuncupant. — De pedicu-
lis, vespertilionem infestantibus, qui vero differre
specie videntur a *FRISCHII* pediculis vespertilionum.
De muribus amphibiiis insulas ad ripam maris
Norvegici deastantibus. (Quod Baldum dixit au-
tor animal, nobis videtur ad *MEOXVM Glirem*
COHRES. debere referri.) Describuntur insuper,
praeter notiora animalia, *ANAS Penelops*, *A. Mari-*
MOTACLLA phoenicurus, *PARI* noua species, *CHA-*
ADRIVS Hiaticula, *FRINGILLA flauirostra*, *LABRI*
noua species, quam *L. rostratum* dicit, *GADVS lu-*
rus, *CALLIONYMI* dubia species, quam *C. Dracun-*
ulum credit esse, *COTTI* duae species nouae. Lar-
am phalaenae, *Aam* dictam, excitare dolores into-
lerabiles, dum sub cutim irrepserit. (Forsan de
Peria sic dicta *infernali* hoc valet.)

6. *EIVSDEM illustratio morbi SPEDALSKHED*
lissi. Est morbus in Norvegia endemius, scorbuto
similis, unde et nomen vernaculum, leprosi tamen
characteris particeps. *GORDIVM argillaceum* hunc
morbum excitare, argumentis experientia fultis con-
cedit negat auctor. In regionibus orae maritimae
propioribus solummodo hic morbus grassatur, ne-
que in remotioribus. (*Leprae nodosae* siue *Λεοντία-*
ριος *ARCHIGENIS* speciem prae se fert, neque ta-
men negari potest, *leprae psoricae* quandoque similem
esse. (Cf. *HENSLEY vom abendländischen Ausätze*.
p. 375. et excerpta p. 110. sq.)

7. *EIVSDEM descriptio vermis intestinalis in ha-*
labius obseruati, quem *Sild-Aat* dicunt incolae.
CAVILLAM cauda *tricuspidata*, dicit auctor.

8. *MÖLLER tentamen circa sanitatem populi*
Norvegici. I. De scorbuto boreali, quae specie dif-
ferre

ferre autumat auctor. Symptomata vulgaria sunt. Habitus liuidus, fuscus, intumescens aut macilentus, cachecticus: gingiuarum corruptio, maculae lividae in cruribus et tibiis, saepe etiam in aliis partibus: orthopnoea, aut saltim respiratio anxiosa, asthmatica, quae a variis ad signa pathognomonica morbi refertur: haemorrhagiae variae immodicae, absque causa manifesta apparente: languor virium, artuum fere immobilitas, propensio ad dormiendum: etiam themata valde prurientia per totum corpus, praesertim scabies herpetica in ceruice: tubercula atrophia per totum corpus erumpentia: ulcera fungosa inaequalia, cruenta, praesertim in cruribus et tibiis: ulcera cacoëthea, exedentia in faucibus, quibus tonsillae et partes adiacentes corrumpuntur; membra spastice contracta: artuum dolores arthritici: hydropici tumores: tumores fungosi ad capitis infima magnitudinem excrecentes: colicorum denique dolorum species. Foetor adeo putridus ex corporibus euaporatur, ut fere nemo in domiciliis aegrorum commorari possit. — Causas remotas indagaturus, auctor ad aërem humidum, ventis libribus non innouatum, ad motus corporei defectum, ad animi adfectus tristes et melancholicos, ad victum ex piscibus salitis digestu difficilibus petitem, respicit et egregie confirmat experientia sua. Concursum causarum earumdem requiri ut morbus producat. Haereditario iure transit morbus a parentibus ad progeniem. Contagium nullum observari, nisi praedispositio fortior adsit. Opinionem de venerea natura huius mali praedominari in Norvegia: non tamen assentitur, et iure suo, auctor. — De indole secundum Noruegici nil certi pronunciat: modo salis communis naturam adipisci fluida corporis, iam solidas partes debilitatas esse, nunc lymphae congelationem accusari posse. Hinc tres species habet: scorum

rum *murjaticum, acidum et putridum*. His accommo-
dat remedia. Dietam vero aliis omnibus remediis
præfert. — Quod primam attinet speciem, lau-
dat in eadem aquam puram, iuscula carnis recen-
tis, serum lactis, decoctum radicum graminis et bar-
danae, malti et turionum pini: præterea balnea fri-
gida, frictions frequentes, exercitia corporis assi-
dua. In acido scorbutico commendat tetraquamiam,
præsertim cochleariam, iberim, mentham, sinapi,
cineres clauellatos, sales fixos alcalinos, alcalia vola-
tilia, velut spiritum cornu cerui, aut terras ipsas,
vel oculos cancrorum etc. In putrida specie scor-
buti prædicat vsum acidorum et vegetabilium et mi-
neralium. Eam denique speciem considerat, quæ
ex rancore, vt putat, adipis originem ducit. (Mi-
ramur tamen, auctorem eruditum solidorum debili-
tatem adeo præteruidisse, vt acrimoniis tantum mul-
tiplicandis inhaereat.)

9. HIORT *de minera argenti cornea* (HORN-
ERTZ) *et figurati argenti speciebus in fodinis prope*
KONGSBERG inuentis.

10. GLAHN *de ANGIK Grönlendorum.* Cre-
dunt Grönlædiæ incolæ, abortu occulto progeni-
tos infantes mutari in auiculas, quæ sonum clamosi
recens natorum similem edant: has vocant *Angiak*
sem. *Angialik*. Morem superstitiosum populi cum
Israelitarum cerimoniis comparat.

11. IDEM *de ritibus incolarum Grönlædiæ in*
capiendis cetaceis.

12. SCHNABELII *examen, quatenus lingua vetus*
Norvegica adhuc supersit in dioecesi Hardangeriana.

13. BERLINI *observationes meteorologicae, Ni-*
drosiæ per annum 1770 institutæ. Barometri altitu-
do fuit inter 26 poll. $4\frac{1}{2}$ lin. et 28 poll. $5\frac{1}{2}$ lin. Ther-
mometri status inter — 1° Fahr. et + 77 — 78°
Fahr. — Anno 1771 barometr. inter 26. poll. $8\frac{1}{2}$
lin.

lin. et 28 poll. $6\frac{1}{2}$ lin. thermometr. inter — 11° Fahr.
et + 75° Fahr.

14. STRÖMII *Observationes meteorologicae in regione Söndmör per annos 1767 et 1768 institutae.*

15. FESTER de machina sarritoria (BYDUSIAE MASKINE.)

16. BERLIN de machina trituraria.

17. WARGENTINII *determinatio geographica situs oppidorum Norvegiae.*

18. FLACH *computatio sumtuum, quos ligna in regione SÖNDMÖR comparanda requirunt.*

19. GLAHN de cane Grönländico. Differt haec varietas adhuc multo plus a canibus climatum temporum, quam canis Islandicus. Cum BUFFONI illam non descripserit, addamus auctoris designationem. Lupo perquam similis est, capite oblongo, ore magno, auribus breuibus, erectis, crinibus confertis, cauda spisse capillata, quam fere semper demittit. Maximi canes Grönländiae ouem exaequant. Plus gannunt (tude) quam latrant.

20. IDEM de modo numerandi apud Grönländicos incolas.

21. ARANTZ de methodo compendiosa, syllabos mos probandi.

22. *Descriptio brevis praefecturae BOMSDALIS Norvegiae.*

23. HAGERUPPI *sermo, dum praesidium societatis obtineret.*

24. WILDRUPPI *responsio.*

VOL. II, continet:

1. MODEERII *methodum expurgandi aquaeductus et canales minores.*

2. FESTER de linea meridionali et figura terrarum.

3. De falconibus et venatione eorundem.

4. HERTZBERG *descriptio aquae mineralis in dioecesi FINDAAR.* Fontis origo est in margae stratis, cui interspersa est ochra. Vasis infusa aqua hepaticum odorem emittit, et cuticula fulgens superficiei innatat. Flammam in fontis superficie saepius detestam auctor a phosphoro deriuat (melius tribuitur aeri inflammabili erumpenti.). Vulcanica producta infusae Findaar multa inesse. Continere fontem praeter acidum vitrioli sulfuri natio nuptum acidum muriaicum, alcali volatile vrinofum et phlogisti magnam partem, ferrum mineralisatum. Prodesse usum fontis in atrophia infantum, obstructione mensium, rheumatismo venereo, in hektica febre et in variis cachecticiis vt in hydropo. Externus vsus commendatur (ob ferreas particulas) in ophthalmiis et variis rheumaticis malis.

5. FESTER *meletemata mathematica et physica de aurora boreali.* Consideratis initio atmosphaerae nostrae altitudine et altitudine aurorae borealis, auctor ad atmosphaerae solaris consilium transfert, cuius phaenomenon luculentum est *lux zodiacalis.* Atmosphaeram solarem ad orbitam lunarem vsque expandi et grauitationis ope ad atmosphaeram terrestrem descendere, cum hac commisceri: sic produci auroram borealem. (Hypothesis haec *Mairaniana* noua tamen eaque egregia cepit incrementa ex FESTERI tractatu.)

6. ROSTED *de PHOCA vitulina* (Steen - Kobben.) Descriptio bona. Iunio mense pariunt, Septembri coeunt phocae. Lactant catulos per octo dies et quod excurrit. Iulio amittunt crines, quam ob rem tunc temporis non capiuntur, dum corium inutile est. Vltimo mense grauiditatis foetus lanuginem suam amittit, progerminant interea crines, quos ante annum post partum praeterlapsum haudquam rursus perdit. Autumno, vbi nutrimenta
plura

plura habent, phocae macilentae sunt (ob eorum frequentiam) vere vero pinguiiores. Hinc probum ortum est: *Naar Souven er maverst, er Kalben fedest*: (Dum oves macrescunt, phocae pinguescunt.) Describit auctor modum piscandi et vium phocarum. Sanguis coctus praedicatur, tanquam antiscorbuticum praestans.

7. IDEM de modo piscandi SQUALI speciem (Haakiaerringen) et de usu eiusdem.

8. FALCK de piscatione GADORVM, praesertim G. Callariae (Torfk).

9. ARENTZ examen, quo patet methodus brevissima via aequationes resolvendi, quae quantitates plures incognitas simul continent.

10. FESTER de rebus quibusdam, quae summi pictorum admirrionem merentur.

11. SMITH inquit, quatenus in panegyrici herois vitia indici possint.

12. STRØM de SQUALO glauco (Haa-mærren) et SCOMBRO Thynno (Haa-størjen.) SQUALI glauci caput acutius est: spiracula propius adiacent oris angulis.

13. IDEM describit plantas marinas ad ripam Norvegiae inventas. Variis plantis marinis auctor nova nomina impertit, quas tamen ab aliis iam descriptas esse credimus. FVCVS foliaceus a nobis ipse ad ripam maris Balthici inventus et ad FVCVM spum relatus est. F. pinnatifidus omnino novus est, et cum F. pinnato LINN. affinis. F. Bryum auctor credimus esse CONFERVAM squarrosam OEDER. — TILMELLA spermophora (nova species). TVBIPORACitata (in aliis coralliis crescit), T. aculeata. ALGONIVM proliferum. Varia alia Corallina ELLISII et DILLENII observavit et aeri incidi curavit.

14. IDEM de minerali Norvegico, HAKMETTE dicto. Species vitrioli martis esse videtur.

15. IDEM

15. IDEM de MOTACILLA *scolopacina*: rostro obulato, incuruato parum: lingua cuspidata absque setis aut capillis.

16. IDEM de MARMOTA *Lemmo* (*Lemenden*).

17. IDEM de larvis insectorum earumque metamorphosi. Larvae COCCIONELLAE 14 — guttatae: CASSIDAE viridis: ELATERIS *mesomeli*: STAPHYLINI *aurini*: HEMEROBII *betulini*: PHALAENAE *Noctuae*, quam ferrugineam dicit auctor, alis superioribus fasciis dilute ferruginea, in parte superiore longitudinaliter extensa, lineolis abruptis albis: PHAL. *Geometrae*, quam *pestinicornem* dicit auctor, elinguem, alis griseis, atro-maculatis: PHAL. *Bombycis*, *feticornis*, alis griseis, fusco-lineatis, litera O notatis: PHAL. *Noctuae* exsoletae LINN. TENTHREDINIS *betulae* hic describuntur et aeri incisae conspiciuntur.

18. IDEM de piscatione GADI *Callariae* in Norvegia.

19. FESTERI solutio problematis mechanici. Quod si vas brevissimo tempore, maxima aquae quantitate repletum per planum inclinatum attrahitur ad certam altitudinem, inveniendi magnitudinem anguli, quem debet planum inclinatum facere cum linea horizontali.

20. ABRAHAMSONII exercitatio in locum HORATII de arte poetica.

21. FESTER de atmosphaerae mixtione cum particulis alienis et ratione quantitatis harum particularum ad quantitatem aeris puri. Calculi ope auctor inuenit rationem particularum peregrinarum ad quantitatem aeris puri esse vt 1 : 4000.

22. IDEM de cautelis necessariis naturae curiosorum in instituendis experimentis. Egregius tractatus, dignus, qui ab omnibus physicis legatur.

23. P. I. BERGII obseruationes de SCANDICE *Cerefolio*. Ampla descriptione et synonymia vberissima praemissa auctor vires aromaticas succi expressi
con-

considerat. Stomacho praesertim conuenire, esse p
terea aperiens, vulnerarium, mundificans, resoluens, de
reticum, refrigerans. Pilularum ope ex Cerefolio
paratarum mitigari saepius phthiseos pulmonalis
vulcerum internorum symptomata. Alia aromata
nonnunquam auxisse suppurationem et symptomata
inde pendentia, quae tamen usu cerefolii mirum
quantum leuabantur. Auctor utitur et pilulis
succo recenti expresso et infuso herbarum in sero lactis.
Praesertim in phthisi scrophulosa egregium effectum
inde se obseruasse testatur. Haemoptysin saepe
violentam ex usu cerefolii mitigatam esse. Catarrhes
pulmonum, tussis pertinax chronica fugabantur non
nunquam solo usu huius remedii. Iterum etiam
cum sanauit auctor cerefolio, adiectis pilulis rhabar
barinis saponaceis et usu aquae Selteranae.

24. STRØMII *tractatus de aquis salis et terris*
quae EGRAE in Norvegiae inueniuntur.

25. FESTER *de quantitibus infinitis ordinum*
diuersorum.

26. IDEM *determinat alas maxime commodas utriusque*
utriculales molarum, quae vento agitantur.

27. SVHMII *annotationes in Tom. XI. et XII.*
historiae uniuer salis (Allgemeine Welthistorie).

VII.

Noua literaria.

I. Academiae.

Quae nuper de solempni confessu academiae Die
vionensis aetisque eius, spatii angustia impedi
ti absolueri haud potuimus, ea iam nunc supplere
animus est:

MACQVERVS aetherem tanquam menstruum re
sinae elasticae mediumque instrumenta parandi flexi
bilia

lia proposuerat. De eius experimentis dubitatum
est, quoniam plures chemici, cum illa repeterent,
resinam elasticam tantum intumescere, non penitus
solui viderunt. Sed nunc a clarissimo CAVALLO de-
monstratum habemus, aetherem multa aqua lotum
non modo resinae elasticae intumescentiam sed etiam
perfectam solutionem praestare.

Olea quoque volatilia, ut terebinthinae et la-
uendulae, resinam elasticam, vel in frigore, adoriun-
tur; sed praeterquam quod nonnullae harum solu-
tionum sumtuosae sunt, omnibus id inest incommo-
dum, quod tantummodo vernicem largiuntur, contex-
tu linteis aut sericeis illinendam, quae tum difficul-
ter siccescunt, quibusque, dum usurpantur, vernix
oblita rursus abrasitur etc.

Quae cum ita sese habeant, visum est clarissimo
ROSSART, finem optatum non posse obtineri, la-
boremque frustra infumi, si quis resinam elasticam
in formam penitus soluat, eamque postmodo rur-
sus exsiccat, ut illa suam recuperet tenacitatem.
Speravit, laborem longe simpliciorum esse, si resina
elastica quasi conferruminaretur, totusque labor hunc
modo finem haberet, ut partes resinae emollitae rur-
sus copularentur. Experientia ipsum iam docuerat,
si duo fragmenta resinae elasticae quadamtenus emol-
lita fortiter comprimerentur, donec siccescerent,
ita adeo conglutinari, ut, si resina ad rupturam vs-
que extenderetur, ruptura saepe a latere partis ad-
iunctinae contingeret.

Aether oleaque volatilia, v. c. terebinthinae aut
lauendulae, resinam elasticam breui tempore intu-
mescere faciunt emolliuntque. Iam ut e lagenis hu-
ius resinae, quales e Brasilia adferuntur, tubi varia-
e instrumenta fabrefiant, nihil amplius necessarium
est, nisi ut aliqua ex his lagenis in fragmenta dissece-
antur, haecque fragmenta vel in aetherem, vel in

oleum volatile immergantur, donec satis tumescant
atque emolliantur. Id citius tardiusue accidit, prout
ut menstruum est comparatum: saepe semihora
id sufficit, si aetherem adhibueris. Tum fragmenta
sibi inuicem admoventur, fortiter comprimuntur,
que contactu intimo seruantur, donec penitus firmata
facta sint. Quo artificio utendum sit, ut fragmenta
in formam congruam coalescant, periti artifices spe-
te sua reperient.

Et si vero hic processus non multoties fun-
tuum est, clar. tamen GROSSART simpliciorum quo-
fuit, nec sine successu.

Vidit enim, fragmenta resinae elasticae
posse conferruminari, si prius per horae quadrantes
in aquam ebullientem immergerentur. Sic enim
margines eorum adeo emolliuntur, ut tum facile in-
timeque coalescant, inque formas varias effigi
possint.

Recitationem huius commentationis comitabatur
ipsa rei demonstratio. Non modo clariss. GROS-
SART plures ostendit species tuborum maiorum mi-
norumque e resina elastica secundum suam methodum
fabrefactas, sed etiam, dum commentatio legeretur,
clariss. CHAUSSIER cylindro vitreo aptauit resinae
aetheris ope emollitam, tubusque in ipso hoc co-
fessu efformatus fuit.

Clariss. BAYDOT praelegit *observationes super
pissasphalto s. pice montana*. Hae observationes ex-
cerptae sunt ex dissertatione admodum longa super
nonnullis rebus ad historiam regionis Aruernensis
(*Auvergne*) naturalem pertinentibus cum academi-
communicata.

Praemissa breui descriptione situs topographici
eorum locorum, ubi imprimis pissasphaltum reperitur,
auctor persequitur characteres externos huius
bituminis, imprimisque illos, quibus a caeteris sub-

antibus bituminosis distinguitur, quibuscum fere confusum fuit.

CALDAGNE' solus descriptionem peculiarem super pissasphalto euulgavit. Prodiit anno huius seculi decimo octavo in PIGANTIOLI descriptione Galliae. Sed MARILL. BAYDOT monet, fidem non habendam esse, nec opinioni, nec ipsis adeo descriptionibus, quandoquidem parum accurate eoque tempore suas constituerit observationes, quo nemo suspicaretur, regionem Aruernensem olim montes igniuomós habuisse, adeoque nemo iustam animo concepisset fontium bituminis theoriam. Ditissimus horum fontium, qui incolis puteus picis (*puits de la poix*) audit, vna cum aqua prorumpit e collo quodam prope Clermontferand sito scaturiente. Hoc pissasphaltum aquae superficie innatat, pelliculam ibi efformat, inque loca vicina dispergitur, si calore eius fluiditas crescit. Cum odore sit admodum forti, in campis facile sentitur, unde error nonnullorum natus est, qui opinati sunt, hoc bitumen ex arboribus stillare.

Pissasphaltum a petroleo, quod in Sicilia adhibetur, differt, tum quod minus fluidum est tinctumque nigrum habet, tum quod difficilius flammam concipit. Experimenta maxime simplicia ostendunt, pissasphaltum aquam continere, quae causa est, cur illud igni obiectum decrepitet, impeditque, quo minus solum ardere possit. Nonnullis substantiis pinquibus, quae ignem facilius concipiant, admistum clarum flammae gignendae potestatem multum frangit, haecque noua mistura tantummodo exhibet lucem obscuram fumumque odore tam foedo, ut ferri non possit. Auctor ablegat ad experimenta, quae BOVLDOUC cum variis speciebus petrolei initio huius seculi instituit.

Aqua, quam pissasphalto admistam esse diximus quaeque vnum e principiis constitutionis pissasphalti

spphaltali videtur esse, impedit, quo minus multiplex
pissasphaltali vsus sit. Adhibetur ab incolis ad pecu-
des notis insigniendas rotarumque partem eam, qua
axem proxime contingit, oblinendam. Probabile
tamen est, hanc substantiam tum demum utilem fu-
turam esse, si eius cum oleis vegetabilibus et anima-
libus affinitas in usum trahatur.

DE LA SABLONIERE multa iam experimen-
ta instituit, quibus euinceret, praeparationem e pilis
spphalto factam posse vices gerere picis, adeoque
ves ea sic obduci posse, vt earum integritas diutius
duret.

FAUIAS quidem anno 1785 coram BUR-
GONIA in hortis regiis Lutetiae ea vsus est, ad funes ob-
nendos. Sed haec experimenta nimis adhuc pauca
sunt, quam vt certi quid inde colligi queat. Id quod
dem quiuis concedet, non negligendum esse vniuersae
substantiae, cuius tanta vis parari potest.

Postremo loco clar. BAILLOT recitauit scrip-
tionem *super pugna ad Marathonem commissam*.

Temporis angustiae obstiterunt, quo minus
clar. PICARDET praelegeret alteram partem *historiae
florum, in qua de eorum usu apud populos in vita
agitur*.

Anno praeterito Moguntiae instituta est *societas
physico-medico-oekonomica*, quae XII. membris
constat ordinariis. Ea quidem elegit praesidem L. A.
a FECHENBACH, Decanum capitularem Moguntiae
num, qui aedes suas societati obtulit, vt ibi consue-
sus habere possit suos. D. V. Ianuar. 1800. ex-
primum conuenere, et Illustr. STARK, Principis
Electori a consiliis aulae et professorem, societatis
rectorem, excellentissimumque NAU ab epistolis fecerunt.

Reliqua huius societatis membra sunt BRAN-
MIVS, vtriusque iuris licentiat, professoresque

ICKEMAYER, FIBIG, FORSTER, F. A. METTER-
ICH, MÖGELE, SPOHR, et WEIDMANN. Quolibet
anno elapso directoris munus ad aliud membrum or-
dinarium defertur. Per mensem quemlibet duo ha-
bentur confessus, in quibus commentationes, a mem-
bris aut ordinariis aut honorariis exhibitae, praele-
guntur, et ubi dignae visae fuerint, quae in publi-
cum emittantur, in vnum volumen collectae ali-
quando sub prelum mittentur.

Academia medico-chirurgica Vindobonensis in
confessu publico, d. XXVII. Ian. a. p. habito, com-
mentationes de quaestione: *quaenam methodus, ve-*
luta ulcera extremitatum inferiorum curandi, omni-
bus aliis anteferri meretur? ad ipsam missas examina-
vit, atque illi, quae symbolo: *a grain of expe-*
rience in surgery is better, than a book of opinions, in-
signiebatur, vnanimi consensu palmam prae caeteris
tribuit. Auctor eius est FRANC. XAVER. MEZLER,
Princeps Hohenzollern-Sigmaringeno a consiliis aulae
et valetudinis cura. Praemium est numus aureus, qui
aequat C. florenos, in cuius a versa imago Iosephi II., qui
academiam hanc fundavit, cernitur, in reuerfa vero
leguntur haec: *Bene merentibus de arte medico-chi-*
urgica praemium.

D. V. Ian. huius anni in confessu membrorum
academiae naturae curiosorum, qui Erfurti viuunt,
praemio primario inter quinque disputationes, quae de
argomento, *CLIOCCCLXXXIX.* ad disceptandum propo-
sito, ad academiam transmissae sunt, ornata illa est, quae
experientissimum G. CHR. WEDEKINDVM, Principi
Electori Mogunt. a consiliis aulae et sanitatis suae
cura, medinae professorem Moguntinum, auctorem
habet: secundarium vero obtinuerunt GERH. ANT.
FRANBEG, Duci Oldenburgico a consiliis cancella-
riae, et medicus aulae atque militum Oldenburgen-
sium,

sum, et CORN. IO. VOS, qui medicinam Hagae Comitum facit.

D. III. Ian. a. p. academia scientiarum velle Moguntina, quae Erfurti est, publice professore se, sub examen vocatis commentationibus, quae quaestione: *quomodo via facili nec admodum summa chirurgi, quibus agricolarum sanitas concedita solet, quique aegrotis saepenumero nocent magis, quae profunt, melius institui possunt?* coactam faisse, praemium C. ioachimicorum diuideret inter MATTHEUM MEDERER, chirurg et art. obstetriciae professorem ordinarium in acad. Friburg. etc. et IOH. IOS. KAVSCHKE, med. doctorem, et circuli physicum, Milulichia Silesia viuentem.

II. Honores et Praemia.

Academia Iosephina medico-chirurgica huiusmodi viros, in arte salutari claros, inter socios recepit suos. Exper. VESPA, Imperatricis chirurgum et medicum COTVNIVM, professorem anatomiae in vniuersitate literarum Neapolitana, Regique Neapol. a valetudinis cura; MOSCATIVM, professorem anatomiae chirurgiae Mediolanensem; TROIAM, Regis Neapolitani chirurgum; PALETTAM, primum chirurgum nosocomii publici Mediolanensis; Experient. SCHMIDT, professorem in academia Iosephina medico-chirurgica extraordinarium; Experient. STRODEL, professorem chirurgiae practicae et artis obstetriciae in studio Vindobonensi, denique Exper. MAXIMILIANVM, a consiliis aulae et principi Hohenzollern Sigmaringeno a valetudinis cura.

Experientissimus MARCARDVS inter membra extranea classis medicae ab academia scientiarum Neapolitana receptus est.

Exper. D. FERD. GEO. DANZ, qui hucusque professoris munere in theatro anatomico Gießen fungitur.

ungebatur, professor medicinae extra ordinem ibidem creatus est.

Exper. DOMEYER, qui Hannoverae artem medicam exercuit, a rege Angliae medici aulici titulo ornatus est.

Excell. J. F. HOFMANN, qui hucusque Erlangae artem medicam profitebatur, illustri MURRAYO in provincia botanica docendi succedit, atque in eiusdem MURRAYI locum a reg. Academia scientiarum et literarum elegantiorum Lugdunensi inter socios lectus est suos.

Experientiss. IO. CHR. GV. IVNCKERVS, cuius *Conspect. rerum, quae in pathologia medicinali pertrahuntur*, To. I. II. tanta cum diligentia et eruditione elaboratus est, ut, quotusquisque harum rerum elegans et peritus aestimator est, continuationem operis inde ab MDCCCLXXXIX intermissam aude expectet, Halae, ubi hucusque professor medicinae extraordinarius fuit, nunc eiusdem scientiae professor ordinarius factus creatusque est.

Experientissimis Viris, REIHLIO, et GRENO, medicinae professoribus Halensibus, contigit esse tam felicibus, ut eorum reditus annui Regis liberalitate augerentur.

Cel. BRÜNINGSHAVSEN, qui aliquot scriptis chirurgiae haud vulgarem probavit eruditis cognitionem, a Serenissimo Principe suo titulo supremi per provinciam chirurgi ornatus, annuoque stipendio CCC florenorum auctus, denique inter eos relatus est, qui chirurgos ad artis exercitium admittendos examinare iussi sunt.

Serenissimus princeps Elector Moguntinus in Exc. IO. HERM. PFINGSTENIUM, qui hucusque professor ordinarius oeconomiae, politicae doctrinarumque cameralisticarum Erfurdi vixit, munus consilia-

rii camerae reddituum transtulit ita, vt professorem abdicaret.

Experientissimus P. B. CHR. GRAVMANN, qui variis scriptis, inprimis de malo sic dicto venere pecoris, inclaruit, et inter professores medicos universitatis, quae olim Buzouii fuit, a Serenissimo Principe Megalopolitano inter medicos, quibus salutudinis suae curam committit, relatus est.

Experientissimus CRELL, a consiliis rei medicae et professor medicinae ordinarius Helmstadensis, nuper Viennam cum stipendio annuo M M. florenorum et domicilio libero euocatus, haud ita pridem a LEOPOLDO II. imperatore, cuius praeturae mortem Germania adhuc luget, primarias preces in collegium cathedrale Hamburgense accepit simulque inter nobiles imperii relatus est ita, vt a omnibus sumtibus, cum diplomate nobilitatis exhibendo coniunctis, liberaretur.

Serenissimus Princeps Elector Palatino-Bambrus Experientissimum IOH. BÖCKIUM, physicum medicum Burghausensem, a consiliis rerum medicarum esse voluit.

Experientissimus HECKER, professor medicinae ordinarius Erfurti, qui multitudine librorum, ab aliquo inde tempore editorum, nomini famam conciliare studet suo, a Serenissimo Principe Electore Moguntino dono accepit CIOCC. thaleros, ita vt tantum vsuras ex hac pecuniae summa fenore occupata in suos vsus conuertere possit.

Experientissimus PHILIPPVS GOTTHARD, qui hucusque Bambergae anatonem demonstravit, professor creatus practicae chirurgiae, cuius filius IOSEPH. GOTTHARD ibidem professor anatomes et medicinae veterinariae constitutus est.

Experientissimus HENR. FR. LINCK, specim-
is florae Gottingensis auctor, Rostochium euoca-
tus, vt medicinam ex ordine ibi doceretur, stipen-
dio annuo quingentorum thalerorum ornatus est.

Experientissimus IOS. RAGGIA, qui hucusque
repetentis, quem vocant, clinici munus in academia
Vindobonensi obierat, assessor directorii medici, me-
dicusque nosocomii vniuersalis fuerat, successit IOS.
RAMPONIO, olim ibidem pathologiam profitenti.

III. Mortes.

IO. DE CASTILLON, iur. vtriusque Doct. pro-
fess. matheseos instituti regii, quod ministris rei tor-
mentariae erudiendis dicatum est, director classis ma-
thematicae societ. reg. scient. Berolin. instituti Bono-
niensis, academ. scient. reg. Londinens. Gottingens.
Pragens. et Harlemensis socius, d. XI. Octobr. anni
superioris anno aetatis fere LXXXIII. marasmo senili
obiit. Priusquam a Friderico II. anno c1810c1811.
euocatus erat, vt mathesin Berolini doceret in insti-
tuto, quo ministri rei tormentariae erudiuntur, pro-
fitebatur extra ordinem in academia Vltraiectina ma-
thesin, physicen experimentalem et astronomiam.

Illustris H. F. DELIVS, qui Marchioni Anspa-
censi a consiliis aulae intimis, professor medicinae
primarius, Seniorque in academia Erlangensi, prae-
ses denique academ. nat. curios. caesareo-leopoldi-
nae fuerat, die XXII. Octobr. anni superioris apople-
xia mortuus est anno aetatis LXXII.

D. III. Nov. anni elapsi IO. IAC. LVDOV. NEY-
DECK, philos. ac med. doctor, Principi Spirensi a
consiliis intimis, et a sanitatis cura, capituli Spi-
rensis medicus, et Principi Electori Trevirensi a con-
siliis aulae, apoplexia obiit. Natus is fuit d. XXV.
Aug. c1610c1611. Confluentia ad Rhenum:
theologiae primum Treuiris et Moguntiae, post
iurisprudentiae, et denique medicae arti addiscendae
operam dedit. Herbipoli summos in arte medica

honores adepturus conscripsit c1c1ccclii dissertationem *de pleuritide*. Postea professor medicinae extraordinarius ibidem constitutus per quadriennium anatomen docuit; quo elapso Treuiros professor medicinae, et simul Spiram capituli reuerendi medicus euocatus hanc spartam illi praetulit. Reliqua huius viri scripta haec sunt:

1. *Ob und wie das Experiment der Lunge und des Kopf vorfindl. extravasirtes Geblüt ohne Anwendung äußerlicher Gewalt in rechtl. Folge zu beurtheilen sey.* Mannheim. 1768. 4.
2. *Wie man die Wuth der Hunde behandeln solle.* Speyer. 1770. 4.
3. *Prüfung der Isnardischen Gedanken von vermuthlich Ertrunkenen.* Ebend. 1772. 8.

IOH. MONRO, qui in curandis maniacis famam adeptus erat, Londini obiit d. XXVII. Dec. a. p. anno aetatis 77.

Ipsis Calend. Decembr. anni praeteriti 1771. IMM. HARTMANN, medicinae Doctor et professor publicus primarius in vniuersitate literarum, quae Francofurti ad Oderam est, anno aetatis LXIV. humanis rebus ereptus est. De scriptis eius, quae maximam partem dissertationum forma prodierunt, cons. *Germania erudita Hambergero - Meisliana*.

Ipsis Calend. Septembribus anni c1c1cccxc1ac. FRANC. de VILLIERS, Medicus exercituum regni Galliar. cum in Francia, tum in Germania etc. anno aetatis LXIII. phthisi obiit. Inter alia eruditionis testimonia, quae publice edidit, multae dissertationes de rebus chemicis, T. I — VII. encyclopaediae, quae inde a c1c1ccclii. septemdecim voluminibus in fol. prodiit sermone gallico, continentur, ab ipso elaboratae. Praeterea contulit quoque suam operam Viris doctis, qui Swietenii commentarios in Boerhaauii aphorismos gallice interpretabantur, edidit.

que l'art des essais de Cramer; *Manuel secret et analyse des remèdes de Sutton pour l'inoculation etc.*

Die XXIV. Nouembr. anni praeteriti Hannoverae mortuus est C. G. MEIER, medicinae doctor et regi Angliae, Principi electori Hannouerano, inter medicos aulae, anno aetatis LXXVI. Praeter alia, quae scripserat, prodiit *comment. de magno vesicae felleae calculo per aluum excreto* editio II. auctior c1010ccxc.

Mense Iunio anni praeteriti obiit Exper. 10. CHR. CONR. DEHNE, Schönningae vrbis physicus medicus, et variis chemiam illustrantibus scriptis clarus.

Illustris IOSEPH RAMPONI, qui per XX. annos pathologiam in studio Vindobonensi professus est, febre neruosa d. XX. Octobr. c1010ccclxxxxi. anno aetatis XLI. humanis rebus ereptus est. Scripserat *Institutiones pathologiae in usum praelectionum*, Ticini 1786. 8.

Exper. C. W. L. TRAUTMANN, physicus medicus vrbis Burg-Friedberg designatus, anno aetatis XXIV. Gottingae febre biliosa extinctus est c1010ccxc.

Exper. SEVBERT, qui olim medicinam in vniuersitate Tubingensi extra ordinem profitebatur, posteaque medicus physicus Ludwigsburgi fuerat, Nouembri c1010ccclxxxxi. exeunte mortuus est.

Exper. BERNH. FEVISSER, qui, Societate Iesu, in quam receptus erat, extincta, Ingolstadii medicinae addiscendae operam dedit, et inter primos quoque MAX. STOLLI discipulos fuit, die 13. Decembr. c1010ccxc. Andernaci, vbi physici medici munere fungebatur, obiit.

IV. *Varia.*

Nobilis de QVARIN, a consiliis aulae et Imperatori a valetudinis cura, prouinciam suam, qua nosodochium vniuersale Vindobonense dirigebat, abdicauit.

VIII.

Catalogi librorum physicorum et medicorum, qui anno 1790 in Germania prodierunt, continuatio.

HACQUETS *Reise durch die norischen Alpen, physikal. u. andern Inhalts. 2 Theile. Nürnberg. 8. m. Kupf.*

HAPPIL, (A. F.) *Botanica pharmaceutica, exh. plantas officin. quarum nomina in dispens. recensentur, etc. Fasc. XIX — XXIII. Berol. Fol.*

— *plantae selectae et rariores. Fasc. III — V. cum tab. XVIII. Ibid. fol.*

HECKER'S, (F. A.) *deutliche Anweis. die vener. Krankheiten genau zu erkennen und richtig zu behandeln etc. m. 1. Kupf. Erfurt. 8.*

MEDWIGII, (IO.) *stirpes cryptogamicae. Vol. VIII. Fasc. I. ad vivum colorib. delineatae. Lips. fol.*

— *cryptogamische Pflanzen, mit schwarzen und illum. Kupfern. Ebendas. in Fol.*

HELLOTS *Färbekunst, od. Unterricht, Wolle u. wollene Zeuge zu färben. a. d. fr. Dritte viel vermehrte Aufl. Altenb. 8.*

HENNE, (S. D. L.) *Anweisung, wie man eine Baumschule v. Obstbäumen im Großen anlegen und gehör. unterhalten solle. Vierte Aufl. mit schw. u. illum. Kupf. Halle. 8.*

HERMBSTAEDT'S, (S. F.) *Bibliothek d. neuesten phys. chem. und pharmaceut. Litteratur. B. 3. Stück 1. 2. Berlin. 8.*

HIRZELS, (HS. CASP.) *Denkrede auf Hr. D. und Canonicus IOH. GESNER in Zürich. Zürich. 8.*

HOFFMANNI, (G. FR.) *Flora germanica portatilis, s. enumeratio plantarum in Germania sponte nascentium, c. XII. Tab. aen. Erlang. 12.*

— *Deutschlands Flora, od. Taschenbuch für deutsche Kräuterforscher u. Pflanzenliebhaber f. Jahr 1791 mit 12 in Kupf. gestochenen Pflanzen. Ebend. 12.*

HOFFMANN'S, (C. A.) *tabellar. Entwurf der pharmac. Scheidekunst nach ihren Operationen, zur bequemen Uebersicht. Weimar. Fol.*

HOWARD von den vorzüglichsten Krankenhäusern in Europa: nebst Beobacht. und Bemerkungen üb. diesen Gegenstand u. die Pest: a. d. engl. Leipz. 8. mit Kupfern.

JAEGER'S, (IOH. CHPH.) *vermischte chirurg. praktische Cautelen f. angehende Practiker der Wundarzneyk. Th. 3. Frankf. a. M. 8.*

INGENHOUSSE, (IOH.) *Versuche mit Pflanzen, hauptsächlich über die Eigenschaft, die sie besitzen, im Sonnenschein die Luft zu verbessern. B. 3. Wien. 8.*

JOSEPHI'S, (WILH.) *Grundriß der Naturgeschichte des Menschen nebst einer vorangeschickten Einleit. in die allgem. Naturgeschichte. Hamb. 8.*

JOURNAL der Physik. Herausgegeben von F. A. C. GREN. B. 1. Hest 1. 2. mit Kupf. Leipz. 8.

— für die Gärtnerey, welches eigne Abhandl. Auszüge und Urtheile üb. d. neuest. Schrift. etc. enthält. St. XVII. TVIII. Stutg. 8.

— für die Liebhaber der Entomologie. Herausgeg. v. SCRIBA u. BORKHAUSEN. Hest 1. Frankf. a. Mayn. 8.

JUSLER'S, (IOH. HEINR.) *Repertor. über das gesammte Medicinalwesen in den Braunschw. Lüneb. Churlanden. Hannov. 8.*

KAUSCH *Originalbemerkungen über die meisten im Schwangegehenden Rindviehsterben, nebst Bekanntmachung eines — Heilverfahrens im sogenannten Milzbrande. Grottkau. 8.*

KERNER'S *oekonomische Pflanzen, mit illum. Kupfern. III. Hund. Tübingen. f.*

KITE'S, (C.) *über die Wiederherstellung scheinbar todtter Menschen, und die Erhaltung der aus verstorbenen Müttern lebendig genommenen Kinder: aus d. englisch.*

englisch. von D. C. F. MICHAELIS, mit Kupfern.
Leipz. 8.

KLIPSTEIN'S, (PH. E.) *Versuch einer mineralogischen Beschreibung des Vogelsgebirges in der Landgrafschaft Hessen-Darmstadt.* Berl. u. Stett. 8.

KLOS. (HEINR. ED. V.) *Abhandlung von den Hauptkrankheiten u. dem Verhalten d. Schaafs.* Regensb. 8.

KLOEKHOFF'S, (CORN. ALBR.) *Sämmtliche medicinische Schriften, a. d. lat. überf. von I. C. F. LEUNE.* Braunschw. 8.

KOCH, (IOH. ERN. ANDR.) *der Gesundbrunnen u. das Bad zu Lauchstädt, histor. phys. chem. u. medic. beschrieben. Nebst einer kurzen Topographie des Städtchens Lauchstädt.* Leipz. 8.

KORTVM, (C. G. T.) *commentarius de vitio scrophuloso, To. II.* Lemgov. 8.

KORTUM'S und SCHAEFFER'S *medicinisch-practische Bibliothek für Aerzte u. Wundärzte. B. 2.* Müngst. u. Osnab. 8.

KREBS, (D.) *medicinische Beobachtungen. B. 2.* Hefz. 3. Quedlinb. u. Blanckenb. 8.

KROCKER, (A. I.) *flora silesiaca renouata, emend. contin. plantas Silesiae indigenas, de nouo descriptas, vltra nongentas, circa mille auctas etc. To. II. c. fig. aen. pict.* Vratislav. 8.

KRÜNITZ, (I. G.) *oecon. technolog. Encyklopädie, od. allgem. System der Staats-Stadt-Haus- und Landwirthschaft u. d. Kunstgeschichte, in alph. Ordn. B. 21—24. Aufl. 2.* Berl. 8.

Ebendieses Buchs erste Auflage 46—49. Band. Ebnst. 8.
LANDWIRTHSCHAFTSKALENDER, *oder aus d. bewährtesten Erfahrungen u. den besten neuern oeconom. Schriftstellern entlehnte Vorschriften über das, was in jedem Monathe bey einer wohlbestellten Landwirthschaft zu beobachten ist.* Leipz. 8.

- ASIVS, (G. O. S.) *Beobachtungen über die Harzgebirge, als ein Beytrag zur mineralog. Naturkunde.* Th. 2. Hannov. 8.
- petrograph. u. topograph. *Karten des Harzgebirges, sauber illumin.* Hannov. Roy. f.
- AUVERJAT'S neue Methode den Kayferschnitt zu machen, nebst einer Vergleichung dieser Methode mit der Schaambeintrennung: a. d. Fr. übers. u. mit praef. Anmerk. versehen. Leipz. 8.
- BRÜN'S Theorie der epidem. Krankheiten, a. d. fr. nebst einem Vers. über die natürl. Kräfte des Menschen, Krankheiten zu widerstehen, v. I. C. F. LEU-NE. Leipz. 8.
- LEHMANN, (I. C. V.) *der Basalt chemisch u. physisch bearbeitet.* Franckf. a. M. 8.
- LEIBLIN'S (PH. IAC.) *ausführl. Unterricht für die Hebammen in den hochf. Brandenb. Onolzbach. Landen.* Anspach. 8.
- LEXICON *sämmtl. K. K. Medicinalgesetze vom J. 1548. bis auf gegenwärtige Zeit.* Bearbeitet von I. D. JOHN, u. mit ein. Vorrede v. E. G. BALDINGER. B. I. 2. Prag. 8.
- HERETIER, (C. L.) *Compendium geraniologicum.* Par. 8.
- *sertum anglicum, f. plantae rariores, quae in hortis iuxta Londinum, inprim. in horto Kewensi, excoluntur.* Fasc. II. Paris. f. mai.
- LIEBENROTH'S, (F. E. V.) *Beobachtungen über Natur u. Menschen, besond. üb. mineralogische Gegenstände an verschied. Orten in Sachsen.* Samml. I. 2. Erf. 8.
- LINNE, (CAR. A) *Amoenitates academicae.* Vol. X. acc. CAR. A LINNE fil. *dissert. botan. collectae cum tab. aen. cur. IO. CHR. DAN. SCHREBERO.* Erlang. 8.
- *genera plantarum, ed. et auct. a Dr. HANCKE.* To. I. 2. Vindob. 8.

LINNE', (CAR. A.) genera plantarum eorumque characteres nat. secund. numerum, fig. situm et proportionem omn. fructific. part. Ed. post VIII. Reichianam sec. prior. longe auctior et emend. cur. C. D. SCHREBERO. Vol. 2. Francof. ad M. 8.

— philosophia botanica. Edit. III. aucta et emend. CAR. LVD. WILDENOW. Berol. 8.

— systema naturae per regna tria naturae, secund. classes, ordin. genera, spec. c. character. differ. synonym. locis. Ed. auct. reform. cura I. FR. GMLIN. To. I. P. IV. Lips. 8.

LOB- u. SCHUTZREDE auf u. für den thierischen Magnetismus, gehalten in der physikal. Gesellschaft zu B... von X. Y. Z. Frankf. u. Leipz. 8.

LÖSEKE, (I. L. L.) Materia medica, od. Abhandl. von d. auserles. Arzneymitteln. Sechste Aufl. vermehrt von I. F. GMELIN. Berl. u. Stett. 8.

LOSCHGE, (FR. HEINR.) die Knochen des menschlichen Körpers und ihre vorzüglichsten Bänder u. Abbild. u. kurz. Beschreib. Liefer. 2. mit schw. u. gemahlt. Kupf. Erlang. f.

LOWER'S, (RICH.) kurzer u. deutl. Unterricht von der Zubereit. dem Nutzen u. Gebrauch des Habertranks u. damit angestellten Kuren. Leipz. 8.

MACQUARTS Versuche od. Samml. v. Abhandl. über mehrere Gegenstände der Mineralogie nebst d. Beschreibung der in die kön. Samml. abgegeb. merkw. Stücke u. d. Ortsbeschreib. v. Moskau, nach einer nach d. Nordgem. Reise: a. d. Franz. u. mit Anmerk. begleitet. mit Kupf. Frankf. a. M. 8.

MACQUER'S, (P. E.) chymisches Wörterbuch, oder allgem. Begriffe d. Chemie, nach alphab. Ordnung: a. d. franz. mit Anmerkung. u. Zusätzen von IOL. GÖTTFR. LEONHARDI. Th. V. VI. VII. Zweit. verm. u. verb. Ausg. Leipz. 8.

- HAERTERI (F. I.) *fundamenta et termini botanici, congesta secundum methodum et ad duct. C. a Linne, in vsum prael. theoret. Bruxell. 8.*
- MAGAZIN der holländischen medicinischen Litteratur v. IONAS u. IANSEN herausgegeben. St. 1. Leiden u. Marburg. 8. m. 1. Kupf.
- für allgemeine Natur- u. Thiergeschichte. Herausg. von C. F. A. MÖLLER. B. 1. St. 4. Götting. 8.
- für das Neueste a. d. Physik u. Naturgeschichte; herausgeg. von LICHTENBERG, fortgesetzt von VOIGT. B. VI. St. 2 — 4. B. VII. St. 1. Gotha. 8.
- für die Botanik; herausgegeben v. Dr. I. I. RÖMER u. Dr. P. USTERI. St. 7 — 10. Zürich. 8. m. illum. Kupfern.
- für die Naturgeschichte des Menschen; herausgeg. v. C. GROSSE. B. III. St. 1. u. 2. Zittau u. Leipz. 8.
- MAHON'S (SILVEST.) *Arzt für das schöne Geschlecht, a. d. engl. übersf. u. mit pract. Anmerk. und einem Register. begleitet v. C. I. MICHAELIS. Leipz. 8.*
- MANN über verschiedene Erfindungen, die Gebäude auf eine sehr einfache und u. wohlfeile Weise gegen Feuerbrünste zu sichern, a. d. franz. Frankf. a. M. 8.
- MARET'S Abhandl. von den Mitteln wider die Wuth d. Pocken, a. d. franz. Neue Aufl. Jen. 8.
- MARKUS (ADALB. FR.) von d. Vortheilen der Krankenhäuser für den Staat. Bamb. 8.
- MARTINETS (I. F.) *kleiner Katechismus der Natur. Nach d. Hollaend. bearb. v. I. I. EBERT. Neue verb. Aufl. Leipz. 8.*
- MARTINI'S (I. H. W.) *allgem. Geschichte d. Natur in alphab. Ordn. fortgesetzt v. einer Gesellsch. Gelehrten u. herausgeg. v. I. G. KRÜNITZ, B. IX. m. schw. u. illum. Kupf. Berl. 8.*
- MATERIALIEN für Elektriker. Zweyte Lieferung. Halle 8.

- MEIDINGER (C. LIB. B. a) icones piscium Austri-
indigenorum, quos collegit viuisque coloribus
expressit. Dec. IV. Vindob. f.
- MELITSCH'S (H.) *Abhandlung v. d. sogenannten Un-
beugung der Gebärmutter.* Prag. 8.
- MELTZER'S (FR. C.) *Abhandlung von dem Keichhusten.*
St. Petersburg. 8.
- MERREM'S (BLAS.) *Beyträge zur Naturgeschichte.*
Heft 2. mit XII. illum. Kupf. Leipz. 4.
— *Beyträge zur Geschichte der Amphibien. Heft 1.*
m. XII. ill. Kupf. Ibid. 4.
- METZGER'S, (I. D.) *Annalen der Staatsarzneykunde.*
B. I. St. 2. Züllichau. 8.
— *medizinisch-philosophische Anthropologie f. Natur-
ärzte. Weissenfels 8.*
— *opuscula anatomica et physiologica, retracta
aucta et reuisa. Goth. 8.*
- MEZLER (FR. XAV.) *über die Vortheile der Fieber
in langwierigen Krankheiten; eine Preißschr. Ulm.*
- MOLITOR'S *theoretisch-practische Abhandl. über die
Hämorrhoidalkrankheit. Mainz. 8.*
- MÖNCH'S, (C.) *Lehre von den einfachsten und gebräuch-
lichsten zusammenges. Arzneyen. Marb. 8.*
- MONRO'S, (ALEX.) *Versuch einer Abhandlung üb. ver-
gleichende Anatomie, a. d. engl. Götting. 8.*
- MONTEGGIAE (G. B.) fasciculi pathologici. Turici.
- MONATSSCHRIFT, (*Wiener, medicinische*) herausg.
v. Dr. G. E. KLETTEN. *Jahrg. 1789. Wien. 8.*
- MORASCH, (IOS. IGN.) *der Frauenzimmerdoctor; od.
gründliche u. pract. Erläuterung v. d. Krankheiten
weibl. Geschlechts, nebst Kurart u. Anzeige d. besten
u. sichersten Heilm. Landsh. in Bayern. 8.*
- MOSELEY'S (BENI.) *Abhandl. von d. Krankheiten zwi-
schen den Wendezirkeln und v. dem Klima in West-
indien, a. d. engl. Nürnberg. 8.*

ALLER'S (I. N.) *Physiologie, oder Lehren von dem gesunden Zustande des Menschen für Aerzte und Nichtärzte.* Maintz. 8.

MÜNCH'S (IOH. HEINR.) *Beobachtungen bey angewandter Belladonna bey den Menschen.* Stück 2. Stendal. 8.

MUND'S, (S. F. G.) *landwirthschaftl. Magazin.* Jahrg. 2. Quart. 1. 2. m. Kupf. Leipz. 8.

MURRAY, (D. I. A.) *apparatus medicaminum tam simplicium, quam praeparat. et composit. in praxeos adiumentum consideratus.* Vol. V. Gotting. 8.

— *de laude magnetismi sic dicti animalis ambigua.* Ibid. 4.

NACHRICHTEN (*litterarische*), für Aerzte, Wundärzte u. Naturforscher, aufs Jahr 1788. und 89. Hest 4. Halle. 8.

NATURGESCHICHTE (*kurze*), des Thierreichs, ein Lesebuch zum Nutzen u. Vergnügen für junge Leute. Th. 2. Nürnberg. 8.

NATURSYSTEM aller bekannten in- und ausländischen Insekten, fortgesetzt v. I. F. W. HERBST. Der Schmetterlinge Bandes IV. Hest 2. und der Käfer. Bandes III. Hest. 1. m. illum. Kupf. Berl. 8.

NAU'S (B. S.) *Anleitung z. Forstwissenschaft.* Mainz. 8.

NECKERI, (N. I. de) *elementa botanica, genuina genera, species naturales veget. omn. detectorum eorumque charact. diagnosticos ac peculiare exhib. sec. syst. omolog. f. nat. euulgat.* Tom. I — III. Neovedae. 8.

NEUSI'S (I.) *Unterricht in der Wundarzneykunst, a. d. italien.* B. 1. 2. Leipz. 8.

NICOLAI'S (E. A.) *Recepte u. Curarten, mit theoret. praktischen Anmerkungen.* B. 3. Jen. 8.

NIEDERHUBER'S (IGN.) *neuer gründl. Unterricht, wie iud. Bewohner des Landes im Mangel eines Arztes*

- bey allen Fällen aufstoss. Krankh. sich mit Nutzen
 fen kann. B. 1. 2. Landsh. in Bayern. 8.
- NOMENCLATOR fungorum. P. I. Agarici, continen-
 tio 1. ind. locuplet. Berl. 8.
- NOSE, (C. W.) orographische Briefe über das Saale-
 gebirge und die benachbarten zum Theil vulkan. Ge-
 gend. beyder Ufer des Niederrheins. Th. 2. m. Kupf.
 Franckf. a. M. 4.
- OEHLMANN'S (K. A.) Versuch eines Handbuchs für
 Pferdeärzte. Th. 2. Leipz. 8.
- OETTER'S (SAM. W.) bestätigte Wahrheit, daß
 Geistlichen in Deutschland ehemals Lehrer der Arz-
 neykunst u. zugleich Aerzte gewesen. Nürnberg. 8.
- Onomatologia chemica practica, od. vollständ. pract.
 Handbuch d. Chemie, in alphabeth. Ordnung —
 H. W. KELS herausg. u. mit einer Vorrede von
 FR. GMELIN. Ulm. 8.
- O-RIAN'S Abhandlungen üb. d. ansteck. Fieber, in
 welchen theils die Nat. dieser Krankheiten unters. theils
 die Unschädlichkeit des Gebrauchs, in den Kirchen
 innerhalb den Städten zu begraben, dargethan wird.
 a. d. franz. v. I. C. F. LEUNE. Leipz. 8.
- PAALZOW'S (S. W.) Apotheker-Charlatanerien und
 Charlatanismen. Ein Wort zu seiner Zeit für
 die Herren Collegen u. Scholaren, nebst einem dop-
 pelten Anhang üb. die vom Scheerbeutel befreite Chi-
 rurgie u. unerlaubte Weinverfälschung. Berl. 8.
- PALM'S (G. W. F.) Handbibliothek der oekonom. Li-
 teratur. Erlang. 8.
- PANZER'S (G. W. F.) entomologische Beiträge, od.
 Th. 3. zu VOETS Abbildungen hartschaaliger Insek-
 ten. Ausg. I. 2. mit illum. Kupf. Nürnberg. 4.
- PERCY vom Ausziehen fremder Körper aus Schuss-
 wunden. Eine gekrönte Preisschrift, a. d. franz. m. An-
 merk. v. TH. LAUTH. m. Kupf. Strasb. 8.

- Nutz. SCHEK'S (G. AUG.) *Versuch üb. die Ausartung des Begattungstriebes unter d. Menschen.* Bresl. 8.
- contin. KINGSTEN'S (IOH. H.) *Magazin für die Mineralogie u. Technologie.* Th. 2. Halle. 4.
- das Sieb. — *Journal für Forst- Bergwerks- Schmelzhütten- Fabrik- und Handlungssachen.* Jahrg. 3. St. 1. Hannov. 8.
- vulkan. G. CTETS (M. A.) *Versuch. über das Feuer, a. d. franz.* Tübing. 8. m. 1. Kupf.
2. m. Kupf. LENK'S (I. I.) *chirurgische Pharmazie.* Neue verb. Aufl. Wien. 8.
- dbucher. — *icones plantarum medicinal. c. enumeratione latin. germanicaque virium med. chir. et diaet.* Vol. II. fasc. 3. 4. Vol. III. fasc. 1 — 4. vsque ad Tab. CCC. Vienn. fol.
- t. daß. LÖN'S (F. C.) *Anleitung zur äußern Pferdekenntniß.* m. Kupf. Berl. 8.
- r der An. LOUCQUET (W. G.) *über die Hauptmängel der Pferde. Für Pferdeliebhaber u. Händler sowohl, als für Rechtsgelehrte.* Tübingen. 8.
- b. 8. — *über Holzmangel u. Mittel, ihm abzuhelpfen.* Neue Auflage, m. 1. Kupf. ibid. 8.
- änd. prä. REVINAIRE'S (P. I. B.) *Abhandl. von d. verschiedenen Arten der scheinbaren Leblosigk. od. des Scheintodes.* Eine freye Uebers. a. d. franz. mit Zusätzen des deutschen Herausg. m. Kupf. Leipz. 8.
- ng — t. REYSSLER'S, (I. DAN.) *Verzeichniß böhmischer Insekten.* Hund. 1. m. illum. Kupf. Prag. 4.
- von 1818. IL'S (I. T.) *Repertorium für die öffentl. u. gerichtl. Arzneywissensch. B. II. Abth. 1.* Berl. 8.
- r, in m. RAHN'S (IOH. HEINR.) *Abhandlungen von den physischen Ursachen der Sympathie, von dem Magnetism. u. Schlafwandel.* Herausgegeb. v. Dr. WEISE. Leipz. 8.
- ers. th. — *Briefwechsel mit seinen ehemal. Schülern.* Samml. 2. Zürich. 8.
- Kirchen. than w.
- erien m.
- für m.
- nem d.
- reite Ch.
1. 8.
- om. L.
- te, od.
- r Insek.
- ausw.
- m. d.

RAHNII exercitationum phys. de causis phys. mirae
us tum in homine, tum inter homines, tum de
que inter cetera naturae corpora sympathiae
ibid. 4.

RAMDOHR'S (I. C.) *Abriss seines Magazin - Biene*
Standes, nebst dessen Behandlung, m. 1. Kupf. Zwei
te Aufl. Goth. 8.

REGISTER (dreyfaches) über Baldingers *Magazin*
f. Aerzte, so wie auch üb. d. 10. Bände des neuen
Magaz. von Dr. v. HALEM. Leipz. 8.

— (vollständiges) über den Almanach, od. Taschen
buch für Scheidekünstler u. Apotheker, d. Jahre 1788

— 91. Wien. 8.

REINHARD (A. F. C.) über Dr. I. I. PLANERS *Cha*
rakter u. Verdienste. Erlang. 4.

REMLER'S (I. C. W.) *Tabellen, welche das Verhältni*
ß u. die Menge der Bestandtheile der in neuern
Zeiten genauer untersuchten Erzarten, und brech
Mineralien bestimmen. Erfurt. Querf.

— — *Tabellen über den Gehalt der in neuern Zeiten*
untersuchten Mineralwässer nach Klassen u. Gattun
gen. Zum Gebr. f. Physik. Aerzte u. Brunnenliebe
ber. Erf. Querf.

— *Tabelle, welche das Verhältniß u. die Menge d.*
in neuern Zeiten genauer untersuchten Erd- u. Stei
arten, in 100 Gran, bestimmt. Ebendaf. Querf.

REUSS (FR. AMBR.) *Orographie des nordwestlichen*
Mittelsgeb. in Böhmen; ein Beitrag zur Kenntn.
Frage: ist der Basalt vulkanisch od. nicht? Dresd. 8.

REYHER'S, (IO. GE.) *Auszüge medic. Probe- u. En*
ladungsschriften. B. 1. St. 1. Schwer. u. Wism. 8.

— — *Anleitung zur Erhaltung d. Gesundh. f. Land*
leute. Schwer. u. Wism. 8.

— — *pathologische Diät, od. Lebensordnung für*
Kranke. Ebendaf. 8.

- EYLAND'S (B. I.) *medizinisch-practische Abhandlung*
von verborg. u. langwierg. Entzündungen. Wien. 8.
 ICHTER'S (A. G.) *chirurgische Bibliothek. B. IX. St.*
4. B. X. St. 1. Götting. 8.
 IEM'S (I.) *auserlesene Samml. vermischter oekonom.*
Schrift. als neue Zugab. zur pract. oekon. Encyclo-
pädie. B. 1. Dresd. 8.
 — *vermischte physical. Bienenschrift. B. 2. Eben-*
daf. 8.
 — *Anleitung zum Tobacksbau für alle Gegenden.*
Ebendaf. 8.
 IES, (I. PHIL.) *pract. Abhandl. von d. Eigenschaft. u.*
Zubereitungen des Alauns. Aufl. 2. Marb. 8.
 INMANN'S (S.) *Anleitung zur Kenntniß d. gröb. Ei-*
sen- u. Stahlveredlung und deren Verbesserung, a. d.
schwed. Wien. 8.
 IÖBER'S (S. A.) *Beschreibung des epidem. Faulfie-*
bers, welches vom Aug. 1787. bis im Somm. 1788.
in Dresden herrschte. Dresd. 8.
 IÖMER, (I. I.) *Sylloge opusculor. argum. medici et*
chirurg. a celeb. Italiae viris sparsim editor. adie-
ctis hinc inde annotatiunculis. Fasc. I. Turici. 8.
 IÖSLER'S (G. F.) *Beiträge zur Naturgeschichte Wir-*
tembergs. Heft 2. Tübing. 8.
 IROSSII (PETR.) *Fauna Etrusca sist. insecta in pro-*
vinciis Florentina et Pisana praesertim collecta.
To. I. Liburn. et Vienn. 4.
 IROUSSEAU'S (LUDW.) *chem. miner. Abhandl. welche*
in die Naturlehre, Arznei-Cameral- u. Polizeywiss-
einschlagen u. den Vorurth. u. d. Aberglauben entge-
genstehen. Nürnberg. 8.
 IROWLEY'S (WILH.) *practische Abhandl. üb. d. Frau-*
enzimmerkrankh. Nervenzufälle, das hysterische u.
hypochondr. Uebel, den Schlagfluß und die Lähmung,
den Wahnsinn u. Selbstmord etc. a. d. engl. mit An-
merk. v. D. CH. FR. MICHAELIS. Bresl. 8.

RÜCKERT (G. C. A.) *der Feldbau chemisch untersucht um ihn zu seiner letzten Vollkommenheit zu erheben*
Th. 3. Erlang. 8.

RUPRECHT'S (I. G.) *Malz-Brau- und Gärungskunst. m. 1. Kupf. Freyb. u. Annab.* 8.

SAALMANNI (FERD.) *descriptio febris vtiatae scarlatinae et purpurae.* Monaster. 4.

— *descriptio variolarum, morbillorum, febris erysipelatosae et colicae acutae.* Ibid. 4.

SACHTLEBEN'S (D. W.) *Bemerkungen über d. Brustentzündung f. angehende Aerzte.* Götting. 8.

SAEUGTHIERE, (die) *in Abbildungen nach der Natur u. mit Beschreibung. v. Hofr. SCHREBER. Liefer. 15.* Erlang. 4.

SALCHOW'S (ULR. CHR.) *chir. Beobachtungen über die Amputation u. über Goulards Bleymittel. Aufg.* Leipz. 8.

SALIS (L. ULYSS. V.) *Beiträge zur nat. u. oekonom. Kenntniß des Königr. beyd. Sicilien. B. 1. u. 2. Zürich.* 8. m. Kupf.

SALLABA *de historia morborum naturali.* Pars 1. Vindob. 8.

SALVADORI'S (MATTH.) *drey Bücher von d. Schwindsucht, nach d. neuesten Ausg. a. d. ital. überf. u. mit Anm. u. Zusätz. vermehrt.* Leipz. 8.

SAMMLUNG *auserlesener Abhandlungen z. Gebrauche f. practische Aerzte. B. XIII. St. 2.*

— *electrischer Spielwerke f. junge Elektriker. Lief. 1. m. Kupf. Nürnberg.* 8.

— *(neueste) der besten Abhandl. f. Wundärzte, u. verschied. Sprachen überf. St. 1. u. 2. mit 1 Kupf.* Leipz. 8.

— *zur Physik und Naturgeschichte; herausgeg. v. D. ERNST B. G. HEBENSTREIT. B. 4. St. 4. m. Kupf.* Leipz. 8.

- MUNDERS pharmacopoea in vsum studioforum. Acc.
formulae medic. Vindobon. etc. Lips. 8.
- SAUVAGES, (FRC. BOISS. de) nosologia method. si.
stens aegritudines, morbos, passiones ord. artific.
et natur. Castig. emend. aux. icon. etiam ad nat.
pictas adiec. C. F. DANIEL. To. I. Lips. 8.
- SCHAEFFER'S (IOH. GOTTL.) *Haus- und Reiseapo-
theke. Vierte m. ein. Reg. verm. Ausgab. Regensb. 8.*
- SCHAEFFER'S, (H. T.) *chem. Vorles. über die Salze, Erd-
arten, Wasser, entzündliche Körper, Metalle u. das
Färben; herausgegeb. v. T. BERGMANN, a. d. schw.
übers. v. C. E. WEIGEL. Ausg. 2. Greifswald. 8.*
- SCHERF'S (IOH. CHR. FR.) *Beiträge z. Archiv d. med.
Policey - u. Volksarzneyk. B. 2. Samml. 2. Leipz. 8.*
- SCHILLER'S (I. M.) *vermischte Aufsätze, chem. phy-
sic. pharmac. Inhalts. Nürnberg. 8.*
- SCHLEGEL'S (I. CHR. FR.) *neue medicinische Littera-
tur f. pract. Aerzte. B. 2. St. 2 - 4. Leipz. 8.*
- thesaurus pathologico - therapeuticus. Vol. II.
P. 3. Lips. 8.
- collectio opusculorum selectorum ad medic. fo-
rensem spectantium. Vol. V. Ibid. 8.
- SCHMETTERLINGE (die europäischen), in *Abbildun-
gen nach d. Natur, u. mit Beschreibungen vom Prof.
ESPER. Heft 40. 41. Erlang. 4.*
- Eben dieses Werks neue Ausgabe, Lief. 9. und 10.
Ebend. 4.
- (der auslaendischen), Heft 5. Ebend. 4.
- SCHMIDT'S, (I. N.) *vollkommner Pferdearzt, od. Pract.
Pferdearzneyb. Altona. 8.*
- SCHMIEDLEIN (G. B.) *schediasma de histor. diui-
sionis insectorum. Lips. 8.*
- SCHNEIDER, (I. G.) *amphibiorum physiologiae Spe-
cim. I. Traiect. cis Viadr. 4.*

SCHRANK'S (FR. V. P.) *baierische Flora, worinnen alle in Baiern wildw. Bäume, Pflanzen u. Kräuter u. Linn. System beschrieben werden.* B. 2. München. 8.

SCHREIBEN eines schweiz. Landmanns, H. BOEHARD, an seine Landsleute, das Düngen betreffend. Zürich. 8.

SCHRIFTEN der churf. Sächf. Leipz. oekonom. Gesellschaft. B. 8. m. Kupf. Dresd. 8.

SCHULZ, (CHR.) *Handbuch d. Physik, für diejenigen Freunde d. Natur sind, ohne jedoch gelehrt zu seyn.* B. 1. m. Kupf. Leipz. 8.

SCHURER, (FR. LUDW.) über die Zusammensetzung d. Lebensluft, a. d. Franz. Berl. 8.

SCHÜTZ *Auszug aus Dr. I. G. KRÜNITZ oekonom. technol. Encyclopäd. oder allgem. System d. Staats- Stadt - Wirthschaft etc.* B. 8 -- 10. mit Kupfern. Berlin. 8.

SEIFERHELD'S (G. H.) *elektrischer Versuch, wodurch Wassertropfen in Hagelkörner verwandelt worden, sammt der Frage an die Naturforscher: ist eine Hagelableitung ausführbar, und wie?* Nürnberg. 8.

SIERSTORPF'S, (C. H. V.) *einige Bemerkungen über die im Winter 1788 u. 789. erfrorenen Bäume.* Braunschweig. 8.

SIMMONS (S. FOART) *Samml. d. neuesten Beobachtungen engl. Aerzte u. Wundärzte f. d. J. 1787 u. d. engl. Frankf. a. M.*

SINCERUS, (G.) *Ursachen, Folgen, und Zufälle der Selbstbefleckung, sammt d. wirksamsten Mitteln, das Leben solcher Personen zu retten, nebst einem Unterricht, kleine Kinder, sonderl. z. Zeit des Zahnens beym Leben zu erhalten.* Augsb. 8.

SMITH (I. E.) *plantarum icones haftenus ineditae.* Fasc. I. Lond. et Tubing. f.

— — *plantarum icones haftenus ineditae.* Fasc. II. Ibid. fol.

MITH (L.) üb. die Natur und Bestimmung der Thiere,
u. die Pflichten des Menschen gegen die Thiere. Ko-
penhagen. 8.

— (SAM. STANHOPE) Versuch üb. die Ursachen d.
ungleichen Farbe u. Gestalt des Menschengeschlechts,
nebst einer Kritik d. Abh. des Lord KAIM'S üb. die
ursprüngl. Verschiedenh. d. Menschen, aus d. engl. v.
FR. THEOD. KÜHNE. Braunschw. 8.

BOYCOURT (Cheval. von) Abhandl. üb. d. Versuche,
die zum Beweise des Daseyns einer gebundenen Wär-
me angeführt worden; üb. ein. unbekannte ab. außer-
ordentl. Fehler des Thermometers etc. a. d. franz. m.
1. Kupf. Quedlinb. 8.

STARCK'S (IOH. CHR.) Archiv. für d. Geburtshülfe,
Frauenzimmer- und neugebohrn. Kinderkrankheiten.
B. 2. St. 3. 4. B. 3. St. 1. Jen. 8.

STIELBERG'S, (LUDW. W.) vollkommner Schweinhirt,
oder die Art Schweine zu erziehen, zu mästen und
vor Krankheiten zu bewahren. Halle. 8.

STILLING'S (HEINR.) neueste Methode, den Staar zu
operiren, m. Kupf. Marb. 8.

STOLLII (MAX.) ration. medendi. P. VI. et VII. post
eius obit. edit. et praef. est IOS. EYEREL. Vienn. 8.

— Heilungsmethode in dem praët. Krankenhause zu
Wien. Th. 3. B. 2. übersf. u. mit praët. Anmerk. begl.
V. GOTTL. LEB. FABRI. Bresl. u. Hirschb. 8.

STUVE, (1.) Lehrbuch d. Kenntniß des Menschen. Th.
1. welcher die Lehre vom menschlichen Körper u. die
Diätetik enthält. Braunschw. 8.

SUCKOW'S (GE. AD.) Anfangsgründe der Mineralogie.
Leipz. 8.

SUPPLEMENTVM plantar. selectar. quarum imagines
manu artificis doctaque pinxit GE. DIONYS. EHRET.
Occas. haud vulg. in vf. publ. colleg. CH. I. TREW,
public. et illustr. BEN. CHR. VOGEL, in aes incis.
ac color. viuis ornandas curavit J. C. HAID. Lipf. fol.

SWIK-

- SWIETEN (GERH. VON) commentaria in H. BOERHAAVE aphorismos. Ed. nou. Tom. VIII — Wircb. 8.
- SYSTEM der Wundarzneykunst f. Feldwundärzte. Nebst einem Anhang, welcher die Grundsätze der milit. Kriegspolizey — u. eine kurze Anweis. z. Kur der Weiber- u. Kinderkrankh. enthält. Leipz. 8.
- TABOR, (HEINR. GRANZ.) medic. Litteratur, oder Auszüge a. d. neuesten franz. Schriften über Phys. Med. u. Oekonomie. St. 1. Heidelb. 8.
- über thierischen Magnetismus. Ebend. 8.
- T. (I. B.) kurzes Handbuch d. Apothekerkunst: z. Gebrauch für Lernende. Stettin. 8.
- TASCHENBUCH (bergmaennisches), auf. d. J. 1791 m. ausg. Kupf. Freyb. u. Annab. 16.
- für deutsche Wundaerzte aufs Jahr 1790. nebst Hauptreg. üb. alle bisher. Jahrg. Altenb. 8.
- TESTA'S (A. G.) Bemerkungen über d. period. Veränderungen u. Erschein. im gesunden u. krank. Zustande des menschl. Körpers. Eine freye Uebers. Leipz. 8.
- TISSOTI (S. A. D.) dissertat. de febribus biliosis, histor. epidem. biliosae Lausannens. ann. 1756. Acc. tentam. de morbis e manu stupratione. Ed. nou. emend. Lauf. 8.
- TISSOT'S (S. A. D.) Abhandl. über d. Nerven u. deren Krankheiten, m. viel. Anmerk. deutsch herausg. v. Dr. I. C. G. ACKERMANN. Zw. durchaus verb. u. verm. Aufl. Leipz. 8.
- (W.) Samml. v. verschied. sympathet. magn. u. andern Kuren. Altona. 8.
- TITIVS (IOH. DAN.) nützliche Samml. v. Aufsätzen u. Wahrnehm. über Witterung, Haushaltungskunde etc. B. 8. Wittenb. 4.
- TODE (HENR. IVL.) fungi Mecklenburgenses selecti. Fasc. I. c. tab. aen. Luneb. 8.

- POPE'S (IOH. CLEM.) *medizinische Annalen. St. 9. 10.*
Kopenh. 8.
- FROMSDORF'S (IOH. BARTH.) *chymische Zergliederung des sinkenden Asands od. sogenannten Teufelsdrucks. Erfurt. 4.*
- FROMSDORF'S (I. B.) *Tabelle über sämtliche Luftarten. Weim. fol.*
- *die Bergkunde, üb. Gebürge u. den Grubenbau, m. Kupf. Marb. 8.*
- *den Scheintod u. gewaltfame Todesarten überhaupt, nebst d. Mitteln zur Wiederbelebung der Verunglückten und zur Verhüt. dass niemand lebendig begraben werde. Koburg. 8.*
- *die Bildung der Erde. Leipz. 8.*
- UNTERHALTUNGEN *über den Weltbau u. Anordnung der Weltkörper, in Gespr. m. Kindern. Stralsf. 8.*
- USTERI (P.) *delectus obseruationum botanicarum, fasc. I. Argent. 8.*
- *Entwurf seiner medicin. Vorlesungen üb. d. Natur des Menschen. Zürich. 8.*
- *Repertorium d. medicin. Litteratur v. Jahr 1789. Ebd. 8.*
- VACHIER'S *Behandlungsart aller Krankh. etc. a. d. fr. Th. 5. Lpz. 8.*
- VIEWEG'S (C. FR.) *tabellar. Verzeichn. d. in d. Kurmark Brandenburg einheim. Schmetterlinge. Heft 2. m. illum. Kupf. Berlin. 4.*
- VOET'S (I. C.) *Beschreib. u. Abbildung hartschaal. Insecten; coleopt. LINN. übersf. u. m. Synon. u. beständigem Kommentar versehen v. Dr. I. W. F. PANZER. Th. 1. Ausg. 9 - 16. od. 23 - 48. Kupft. Nürnberg. 4.*
- VOGELII (S. G.) *manuale praxeos medicae, medicor. illam auspicatur. vsui dicatum. Ex edit. germ. recent. vna c. additam. auct. omn. suo loco suppletis, in lingu. transtulit lat. notasque hinc inde adiec. 10. BERN. KEVP. To. I. Stendal. 8.*

VOM ANBAU der vorzügl. Futtergewächse. Giess. 8.
VORBEREITUNG zur Naturgesch. für Liebhaber, m.
Berlin. 8.

VORLESUNGEN d. kurf. pfaelz. phys. oekon. Gesellsch.
in Heidelb., v. d. Winter 1789-90. B. 5. Monn.

WALTHER (FR. LUDW.) die vorzügl. in u. aurland.
Holzarten, nach ihrem verschied. Gebrauche in d. Hau-
wirthsch. Landwirthsch. bey Gewerben u. in Officiis
etc. Baireuth. 8.

— Lehrbegriff d. deutsch. Landwirthschaft nach d. Be-
dürfnissen unsers Zeitalters. Giessen. 8.

WEBER, (F. A.) von d. Ursachen u. Zeichen d. Krankh.
a. d. lat. von I. F. ZIRTZOW. B. I. Wien. 8.

— (IOS.) Vorles. üb. die Naturl. Abtheil. 1. 2. m. L.
Dillingen. 18.

WEDEKIND (G.) über medicin. Unterricht. Mainz. 8.

WEHR'S, GE. FR.) oekonom. Aufsaetze, Preischr.
u. Abhandl. Schwer. u. Wism. 8.

WEIGEL'S, (CHR. EHRENFR.) Einleitung zur allgem.
Scheidekunst. St. 2. Lpz. 8.

WEIKARD'S (M. A.) neueste Nachricht von d. Mineralen,
bey Brückenau im Fuldaischen. Zweite, verb. Ausgabe.
Götting. 8.

— — der philosoph. Arzt. Th. I - 4. in 2 Bänd.
Vierte verm. Aufl. Frank. a. M. 8.

WEINMANNI, (I. GV.) Thesaur. rei herbariae locu-
pletiss. indice system. illustratus et emendatus etc.
Lips. 8.

WEITZ (FR. AUG.) Katechismus für Lehrlinge in d.
Wundarzneyk. B. 3. Zweyte verb. Aufl. Leipz. 8.

WHYTT'S, (ROB.) saemtliche zur theoret. Arzney-
gehörige Schrift, a. dem englisch. von I. E. LIETZAU.
Berl. u. Stralsf. 8.

WILDENOWII, (C. L.) historia amaranthorum c. tab.
aen. pictis. Turici. fol.

- WILDENOW'S u. P. USTERI'S *Beitraege z. Biographie des verstorb. Hofr. u. Prof. GLEDITSCH. Turici* 8.
- WOCHENBLATT (medicin.), od. fortges. med. *Annalen f. Aerzte, Wundaerzte u. Apothek. herausg. v. I. V. MÜLLER und G. F. HOFFMANN, 1790. Quart. I. Frankf. a. M.* 8.
- VOLF'S (D. H.) *Abhandl. von dem Gebrauche d. Brech- u. Purgirm. in hitzig. Krankh. Hamb. u. Kiel.* 8.
- VULFER'S (XAV.) *Abhandl. vom kaerntschen pfauen-schweif. Helmintholith, od. dem sogenannt. opalifirenden Muschelmarmer, m. illum. K. Hest. 1. Nrn. 4.*
- WONARZT (der), *eine Wochensch. zur Beförd. der Kenntniß des menschl. Körp., seiner äusserl. Fehler u. Krankh. u. ihrer Heilart. Jahrg. 1. Quart. 4. Gera* 8.
- WURSTER'S (S. F.) *vollstaendige Anleitung zu einer nützl. u. dauerh. Magazin-Bienenz. m. K. Tübing.* 8.
- YOUNG'S (ARTH.) *Annal. d. Ackerbaues u. d. Künste, a. d. engl. übers. v. D. HAHNEMANN, u. m. Anmerkung. begl. v. RIEM. Th. 1. Leipz.* 8.
- ZEITUNG (medicinisch - chirurg.), *herausg. v. D. I. I. HARTENKEIL u. F. X. MEZLER, B. I. Salzb.* 8.
- (wienerische oekonomische), *Jahrg. 5. auf 1789. Wien.* 8.
- ZÜCKERT'S, (I. F.) *allgem. Abhandl. von Nahrungsm. Zweyte v. Prof. SPRENGEL durchgesehene und mit Anmerk. verm. Ausgabe. Berl.* 8.
- ZULIANI (FRANC.) *de apoplexia, praesertim neruea, commentarius. Ed. nou. Lips.* 8.
- *über den Schlagfluß, vorzüglich über den Nervenschlag, a. d. lat. mit einig. Anmerk. Hannov.* 8.

Contenta in hac parte.

- I. Histoire et mémoires de la Societé des Sciences Physiques de Lausanne. Tome troisième
 - II. CAMPERS *sämmtliche klein. Schrift. die Arzneywundarzneyk. u. Naturg. betr.*
 - III. PYL'S *Aufsätze u. Beobacht. a. d. gerichtl. Arzneywissenschaft*
 - IV. GILIBERTI *aduersaria medico practica prima*
 - V. RICHTER *über d. neuern Gegenst. d. Chymie, vorz. d. ohnl. entd. Halbm. Vranium*
 - VI. Nye Samling af des Kongelige Norske Videnskabers Selskabs Skrifter B. I. II
 - VII. Noua literaria
 - VIII. Catalogus physic. et medic. qui ann. 1790 in Germ. prod.
-